

ona

Quadern de debat

Número 65 - febrer 1999 - 600 pta.

► Autonomia entre dos segles

► L'Església a Mallorca: tradició i canvi

A black and white photograph of two men in business suits shaking hands in a courtyard. The man on the left is holding a briefcase, and the man on the right is holding a folder. They are standing on a cobblestone path. In the background, there is a large potted plant and a stone pillar. A decorative metal railing is in the foreground.

Qualitat en la Gestió

"SA NOSTRA" és una entitat de persones per a persones, gestionada sota els principis de qualitat total i sempre orientada cap a la satisfacció del client.

La confiança dels nostres clients és un estímul constant de superació. Per això, donam suport als sectors que generen benestar per a la nostra comunitat. Perquè les Balears són la nostra raó de ser.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

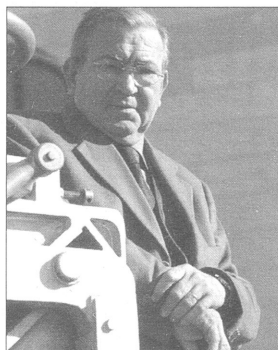
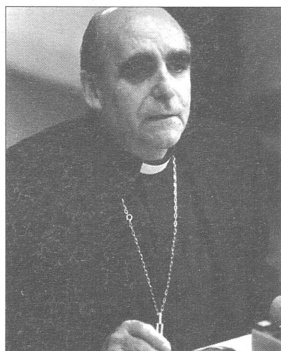
4-5 hemeroteca i editorial

6

a fons

L'Església, entre la tradició i el canvi.

Entrevista a Teodor Úbeda, per Maria Ferrer.

24

Mallorquinisme polític.

Entrevista a Gregori Mir, per Sebastià Verd.

12

autonomia

Model d'Estat: cercant fórmules imaginatives.

Entrevista a Joan Oliver Araujo, per Antoni Oliver.

30

Un país...

qualque dia.

Taula rodona amb Bartomeu Colom,

Miquel Ferrer,

Romà Piña Homs i

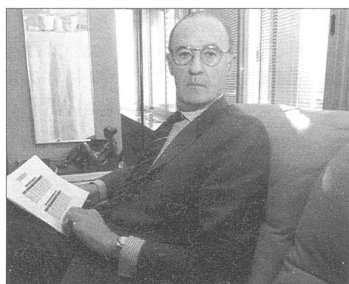
Margalida Thomàs, per Magdalena F. Mulet.

18

El nacionalisme cosmopolita.

Entrevista a José Francisco Conrado de Villalonga, per Gina Garcías.

36

Democràcia i sobirania.

Entrevista a Mateu Morro, per Jordi Calleja.

41 la clau d'ONA

ona Quadern de debat

n. 65, febrer 1999

Edita: Fundesba, S.L.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Antoni Fleixes (economista, Jaume Garau (psicòleg), Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Pere Mascaró (economista), Francesc Obrador (tècnic turístic), Empar Rocabruna (economista).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Gina Garcías, Maria Ferrer, Miquel Massutí, Antoni Oliver, Joana M. Roque i Antoni Rosselló.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 42 09 66 - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 600 pessetes - Subscripció: 5.000 pta. per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades)

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i adreçau-la a **Fundesba, S.L.** c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

ILLES BALEARS.

► Cuando las apruebe el Parlament se desclasificarán automáticamente las franjas costeras de 500 metros y nuevos núcleos aislados ► En 2 años se desclasificará todo lo que supere los techos de población

Las DOT impedirán edificar 4.500 hectáreas, el 64% del suelo urbanizable

LES DIRECTRIUS QUE HAN ARRIBAT

Finalment les Directrius Territorials, un cop aprovades pel Govern, ja són al Parlament. Per a nosaltres, des d'ONA, és una notícia de darrera hora, que ens arriba quan aquest número és pràcticament tancat i, no obstant això, és probable que aquesta pàgina de **El Mundo** s'hagi convertit ja en un document per a la història quan nosaltres siguem al carrer.

De fet, el 31 de març és la darrera data en què és possible que el Parlament les aprovi abans de finalitzar la legislatura. I això suposa que les negociacions entre els grups parlamentaris o, si més no, -com cal esperar- el debat públic no s'hauran torbat a començar.

A la fi, per tant, podem parlar de les Directrius com d'una cosa imminent, però sense cantar victòria. Els retards acumulats des de l'aprovació de la Llei d'ordenació del territori fins avui no són, precisament, cap bon reclam per al seny que, teòricament, han de

UNA FERIDA OBERTA

El debat territorial també ha arribat a **El Mirall**, que en el seu número 98 es fa ressò de l'impacte que ha tenguut el creixement urbanístic sobre el territori de les Balears, un impacte que encertadament qualifica de "ferida oberta".

La moratòria urbanística, els marges polítics del model territorial i una proposta de debat racional sobre el planejament urbanístic són els tres vèrtexs del dossier que publica la revista de l'Obra Cultural Balear. Són tres articles que aporten dades per entendre les claus del debat, una contribució important de cara a la definició del futur model territorial que en aquests moments es discuteix en el Parlament.

SUCESOS

Última Hora

Impacto brutal en la autopista de Inca

José Luis Martín Giraldo, de 27 años, murió a primera hora del sábado al caer su todoterreno por el puente de la Cabañeta

IMPACTE BRUTAL

Encara que ho pugui semblar, aquest no és el títol d'una pel·lícula policíaca, sinó el d'una crònica periodística. La narració d'una mort jove, amb nom i llinatge, ocorreguda durant la matinada d'un dia qual-sevol, a una carretera de Mallorca. Publicada a les pàgines de successos d'**Última Hora**, l'acompanyen unes fotografies que conviden a la reflexió. No debades, l'any passat varen morir cent vint-i-dues persones a les carreteres de les Illes Balears, dues menys que l'any anterior, però amb un increment del 23% de víctimes menors de vint-i-cinc anys.

En qualsevol cas són xifres esgarriadores. En els darrers deu anys han mort a les carreteres mil dues-centes persones, és a dir, que les Illes han registrat mil dues-centes tragèdies familiars. I mentre, com a gran solució al problema s'apunta la necessitat d'incrementar les infraestructures, és a dir, de fer més carreteres o ampliar les ja existents. És veritat, però la millora no disminueix substancialment el nombre de víctimes.

En aquest sentit haurem d'acceptar que la sinistralitat és un fet que inevitablement acompanya el desenvolupament econòmic. Les Balears són una de les comunitats autònomes que re-

Una quinzena d'activistes de Greenpeace ocupa de manera pacífica Son Reus

Protesten contra la manca de selectió de residus i contra l'abocament de cendres

gistren un major increment percentual de població (a causa de la immigració, tot s'ha de dir) i, també, el major augment del parc automobilístic. La conseqüència immediata és que el Govern doni prioritat a les carreteres. Els accidents, els impactes brutals, són una excel·lent coartada. Qui s'atreveix a dir que no s'han de fer més carreteres si ens hi jugam la vida?

GREENPEACE OCUPÀ SON REUS

Greenpeace i el Consell de Mallorca arribaren a un acord per potenciar el reciclatge i evitar la construcció del tercer forn incinerador de Son Reus, però abans d'això un grup d'activistes de l'associació ecologista varen entrar en el recinte de la incineradora i s'encadenaren per impedir-ne l'activitat.

Xavier Pastor, que va participar a l'acció, va dir que eren a Son Reus per forçar una negociació sobre els problemes de fons. Segons Greenpeace el Consell s'havia compromès a posar en marxa un programa de recollida selectiva de fems, de reciclatge i de compostatge, quelcom que no ha complert.

Els ecologistes -així ho recollí el **Balears**- denuncien que la incineradora de Son Reus lluny de ser la solució als problemes dels residus sòlids de Mallorca ha esdevingut un problema més. Per això la seva aposta és incrementar el reciclatge per tal de frenar l'activitat de la incineradora fins a fer-la innecessària.

Greenpeace es defensa de l'acusació de ser utòpics amb la ferma creença que els utòpics, en realitat, no són els ecologistes sinó els polítics irresponsables que pensen que a Mallorca es poden continuar tuant recursos de manera indefinida.

UN ALTRE DELICTE QUE HA PRESCRIT

L'anomenat cas Calvià ha causat alarma social, tal com reconeix l'acta del magistrat Xavier Mulet en el qual declara prescrit el delictes de suborn del qual s'acusava l'exvicepresident del Govern, Francesc Gilet i l'exportaveu del PP a Calvià, Eduard Vellibre. El pas del temps, que no una declaració d'innocència, ha fet que els acusats hagin evitat la Justícia, si més no de moment, perquè el PSOE ja ha anunciat que recurrirà. Així

EL CREIXEMENT URBANÍSTIC, UNA FERIDA OBERTA

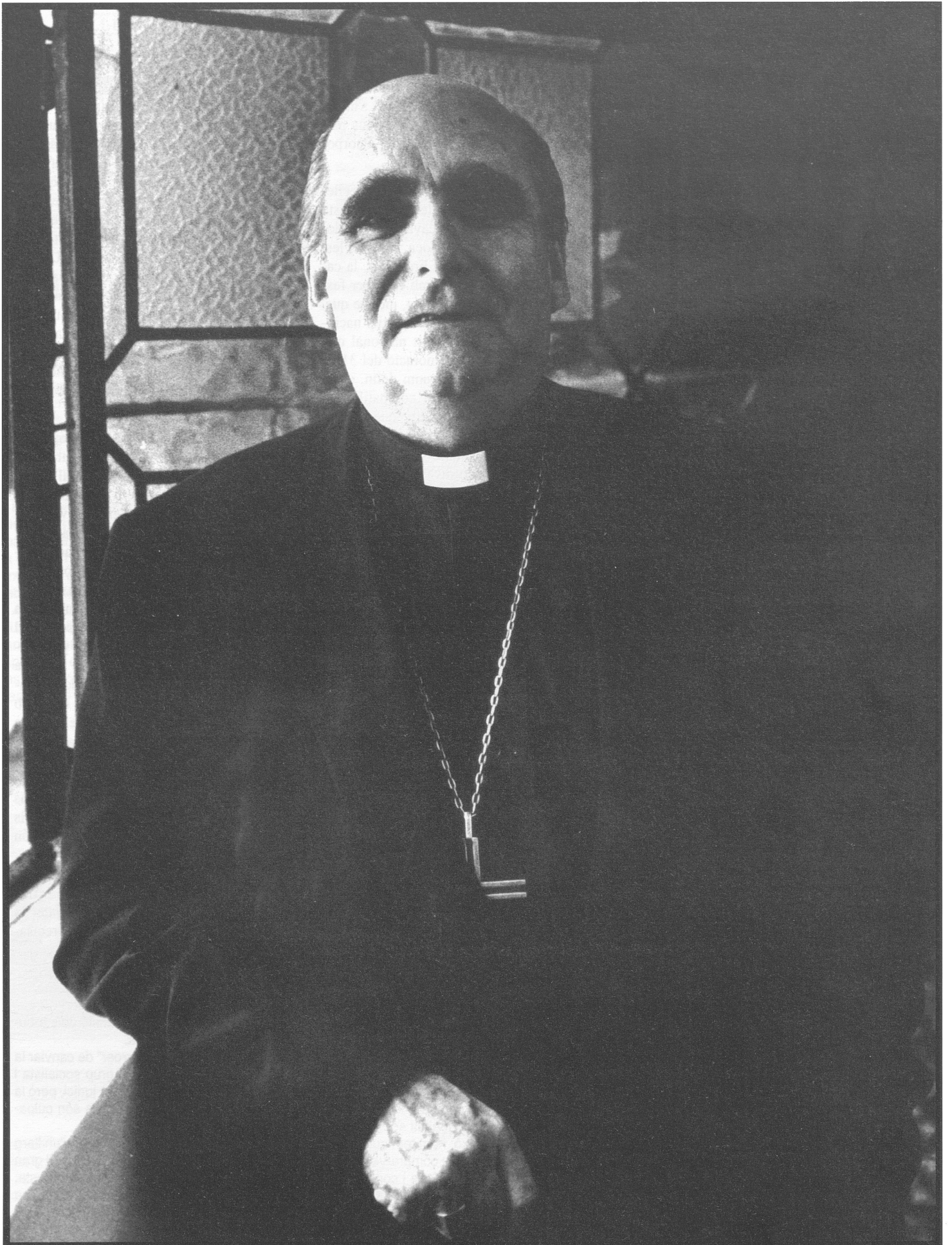

Moratòria urbanística, un llarg debat. Els marges polítics del model territorial i Per una discussió racional sobre el planejament urbanístic són els tres articles que formen el dossier d'aquest número

d'El Mirall. Aquestes informacions aporten dades per entendre les claus del debat entorn de l'urbanisme, un assumpte de gran importància per definir el futur model territorial de les illes Balears.

presidir les Directrius. L'oposició, lògicament, ha pres el projecte del Govern amb escepticisme.

I no obstant això, hom desitjaria que aquest pic es pogués arribar a un consens prou ampli per poder garantir que les Illes Balears entrin, amb l'inici del mil·lenni, en una nova època.

L'Església, entre la tradició i el canvi

Entrevista a Teodor Úbeda

per Maria Ferrer

En el despatx del bisbe sempre hi ha algú que espera a la porta, a part del seu secretari, que entre el telèfon i les visites personals mira de trobar forats a una agenda plena d'assumptes de tot caire, diví i humà. És el dia a dia d'un home feiner, de conversa agradable i a la vegada complexa, fruit d'un profund coneixement teològic, que tracta d'explicar els fonaments d'una institució, l'Església, que es debat constantment entre la tradició i el canvi. La fidelitat als principis revelats que donen a l'Església la seva pròpia identitat, amb el Papa com a garant, resol per al bisbe Teodor Úbeda aquesta aparent contradicció. Això, referent a la tradició, perquè també s'ha de dir que aquest bisbe passarà a la història com el del canvi. Fa tres anys va convocar un sínode, que acabarà per Pasqua i que no es feia a l'Església de Mallorca des de l'any 1958, que té com a objectiu adaptar la institució als nous temps. Les paraules que Teodor Úbeda pronuncià a l'homilia dels vint-i-cinc anys del seu bisbat, ara farà quatre anys, són un bon exemple del seu esperit: "El Concili Vaticà II ha constituït una font d'inspiració del meu servei episcopal. He volgut viure arrelat al nostre poble, ben identificat amb la seva cultura, el seu pensament i el seu cor. Finalment, he intentat que la nostra Església fos cada vegada més una Església oberta".

-Supòs que ho haurà fet molts de pics aquests darrers mesos, fer una mirada enrera i pensar què han suposat aquests ja més de vint-i-cinc anys de bisbat per a vostè i per a l'Església de Mallorca.

-És mal de dir en una resposta per a una entrevista. Personalment, per a mi han suposat un bon caramull de dons de Déu i dels germans que he servit a Mallorca. Puc dir que ha estat per a mi una experiència impagable. Pràcticament, el nucli més fort de la meua vida de temps i d'intensitat l'he passat a Mallorca i a més en una època ben complicada. No s'ha de perdre de vista que jo vaig començar a ser el bisbe de Mallorca l'any 72. Per tant, vaig viure el franquisme, la transició, la primera democràcia, la consolidació... i, per tant, en unes circumstàncies a les quals, l'Església va haver de, en el marc sociopolític on era, anar definint-se en el pas del règim confessional anterior a la democràcia. No només catalog aquest període de difícil, sinó d'apassionant i de molt gratificant. Estic convençut que tot el treball fet ha estat, en general, ben acollit, amb desencerts i errades també, però crec que en general he encertat. Naturalment, no només es tracta de l'evolució sociopolítica, es tracta de l'evolució socioeconòmica i sociotecnològica. La Mallorca que jo vaig conèixer l'any 72 era ben distinta a la d'ara, en molts d'aspectes, i això també ha estat un desafiament important que jo crec que he afrontat amb coratge, amb serenitat, amb molta de feina, amb molta dedicació i amb una col·laboració molt important per part de tots els que d'alguna manera han fet feina amb mi. Puc dir que en tot aquest temps he tengut com a línia conductora l'aplicació dels principis renovadors del Concili Vaticà II. Personalment, això m'ha donat, no

només llum, sinó seguretat i convicció i, per tant, des del punt de vista personal jo ho qualificaria molt positivament, sense deixar de dir que he tengut també quantitat de problemes, quantitat de disgusts i quantitat de moments d'inseguretat, no m'agrada pintar de rosa les coses. Ha estat una època dura també.

-I pel que fa, no tant a la seva persona, sinó a la seva labor dins l'Església?

Teodor Úbeda ve néixer a Ontinyent (València) dia 30 d'octubre del 1931. Molt prest entrà al Seminari Menor de València per realitzar els estudis propis de l'ensenyament eclesiàstic del temps. La primera formació filosòfica i teològica la féu al Seminari Major de la mateixa diòcesi. Va ser ordenat de prevere el 1955 i era a Roma, per completar estudis, quan l'11 d'octubre del 1962 Joan XXIII obrí el Concili Vaticà II. De la ciutat romana retornà a València, on fou nomenat vicari episcopal. El novembre del 1970 va ser ordenat bisbe, com a auxiliar del prelat titular d'Eivissa. Allà va començar la tasca d'introduir els postulats del Vaticà II fins que, dos anys després, el març de 1972, fou traslladat a Mallorca com a administrador apostòlic. Fou nomenat bisbe titular de la diòcesi l'abril del 1973.

-Pel que fa a l'Església de Mallorca no em tocaria... tocaria dir-ho als altres, a mi hi ha coses que m'han satisfet molt, com per exemple el llibre que es va publicar d'amagat, sense saber jo res, quan vaig fer vint-i-cinc anys de bisbe. És una satisfacció molt gran perquè la lectura que fan altres del meu servei com a bisbe és, en general, positiva i, a més, reflecteix que els objectius que jo m'he proposat, sobretot d'aplicar els acords conciliaris a tota una sèrie d'aspectes de l'Església de Mallorca, són possibles perquè hi ha hagut una evolució, una construcció d'un projecte determinat, amb la il·luminació del Vaticà II. Darrerament, per dir un altre detall, m'ha satisfet enormement també la concessió de la Medalla d'Or de la Ciutat de Palma, que vol dir que hi ha un reconeixement, una captació, almenys de l'esforç, i probablement de l'encert en bona part de la meua gestió. Però jo el que diria és que aquesta línia de pensament que ha impulsat tot el meu servei episcopal és el Concili Vaticà II. Crec que ha donat bons fruits, s'han aplicat moltes coses enormement bones, s'han fet canvis espectaculars en la litúrgia, per exemple, en la participació de la gent en les tasques de l'Església i ha desembocat en el Sínode que per a mi voldria ser el gran salt qualitatiu endavant. Voldria que fos el gran salt qualitatiu endavant de canvi de la nostra Església de Mallorca.

LA MARGINACIÓ, UN PROBLEMA VELL

-Si anam per parts, segons destaquen els seus més directes col·laboradors, el seu bisbat s'ha caracteritzat per una accentuada preocupació pels problemes socials. Just enguany hem conegut diferents dades sobre la situació de la pobresa a Balears. Un informe de Càritas parla de quasi 140.000 persones excloses, en situació de marginació, a les Illes. A vostè això el sorpren?

-Les dades no em sorprenen gens, no em sorprenen gens, perquè això és la publicació de dades que jo conec des de fa molts d'anys. He tengut un contacte continuat amb grups d'aquest tipus, que fan feina, des de la perspectiva de l'Església i des de la col·laboració amb les institucions, en aquest àmbit. No em sorprèn, lamentablement, perquè és un problema vell. Un problema que fins i tot en els últims temps, té un millor tractament i una preocupació per part de tots, amb més oportunitats per sortir d'aquestes situacions d'exclusió. Hi ha unes ajudes més racionals, com és el salari social, com són les institucions que s'han posat en marxa, unes empreses per l'Església, d'altres per l'Administració. Aquest és un problema vell, que altres vegades hem viscut amb major valor encara, perquè teníem menys resposta, i que a mi em constava des del principi. I certament, és un problema especialment dur i especialment dolorós quan es considera que ofereix un contrast impressionant amb la resta de la societat mallorquina, que té la renda per càpita més alta de l'Estat, on pareix que les coses van totes estupendament i on s'oblida fàcilment aquest món de marginació i de pobresa.

-Hi ha més de dos-cents cinquanta missioners mallorquins arreu del món. La seva labor, és més solidària i social que evangelitzadora?

-Crec que cada vegada s'entén més què són els missioners de l'Església catòlica i d'altres Esglésies, i ho dic perquè lluitam contra un estereotip que no és exactament el missioner. Normalment, perquè els mitjans de comunicació pensen en els missioners quan tenen dues característiques, quan fan obres socials de proporcions importants o quan són segrestats, perseguits o assassinats, la idea que queda davant la gent és que els missioners tenen una única dedicació, la promoció humana i social i jugar-se el físic en anar a les missions. Això és una visió parcial. El missioner fonamentalment, si és creient, és una persona que va radicalment moguda per la seva fe, per la seva adhesió a Jesucrist i pel que aquesta adhesió li suposa de compromís de seguir a Jesucrist en el servei als més pobres i de compromís de compartir amb ells la passió per anunciar

la salvació per tot arreu. Per tant, des d'un plantejament, radicalment i fonamentalment, de fe. Llavors, aquest plantejament es tradueix en dues dimensions inseparables. Una és anunciar Jesucrist, i per tant predicació, catequesi, celebració dels sagraments, i l'altre és manifestació de l'amor de Jesucrist, i per tant, servei a les persones. Servei, de la manera més racional possible, no des d'una espècie de paternalisme, de la compassió, no, no, sinó des d'un compromís seriós de promoure la justícia. En aquest sentit, la gent té una visió parcial dels missioners, i s'ha avançat, especialment a Mallorca, perquè funciona una cosa que no està jurídicament molt definida, que es diu Mallorca Missionera, i que té un esperit, un estil, una fraternitat, que fa que tots els missioners de Mallorca, siguin on siguin, tinguin un contacte i una ajuda, fins i tot material. I això ha fet que, dins Mallorca, la figura del missioner es compregui cada cop més.

LA CRISI DE LES VOCACIONS

-Hi ha una altra qüestió per la qual vostè ha mostrat una especial preocupació com a bisbe, les vocacions, o podríem dir la manca de vocacions. És exagerat dir que perilla la continuïtat de la Diòcesi de Mallorca?

-Jo el que voldria dir és que aquesta preocupació vocacional no es limita a la vocació de capellans. A mi em preocupa enormement el que significa el plantejament vocacional de tots els cristians. Què vol dir? Que es necessiten capellans, i m'agradaria que n'hi hagués molts més, però necessitam també religiosos i religioses, bons pares i mares de família, i bons casats, i també aquests tenen una vocació i s'han de sentir cridats en aquesta vocació. I necessitam la presència i l'actuació dels laics a l'Església de Mallorca. Els moviments laicals haurien de tenir molta més vida, un protagonisme de pronunciament davant la societat, d'estímul a les coses que pareixen de justícia, i de denúncia de les injustícies. No que sigui el bisbe el que denuncia sempre o els capellans. En aquest sentit ample, sí que, al cent per cent, el problema vocacional és un dels més importants a la nostra Església, i al qual més temps he dedicat. Si en tot el cos de l'Església no hi ha un plantejament vocacional seriós i el que es casa no es casa perquè se sent cridat pel matrimoni, al matrimoni tal i com el concep Jesucrist, amb una comprensió mútua, amb una identificació, com diu sant Pau, de dues carns fer-ne una, i per tant amb una estabilitat de per vida, i amb un compromís d'educació dels fills d'una manera determinada, i si no tenim laics que assumeixen el protagonisme que els toca, difícilment tendrem Església. És a dir, què passa, que la vocació no és res més que la concreció, en el camí històric de cada un, de la fe en Jesucrist. I si la gent no ho comprèn, efectivament, l'Església desapareix.

-En el cas dels capellans, la disminució de les vocacions és molt important.

-Sí, i els capellans són essencials per a la vida de l'Església. El capellà és el que presideix l'eucaristia i com l'eucaristia és l'arquetip de tota la comunitat, presideix la comunitat també. Per tant, anima, acompanya, regeix, estimula, fa aquesta funció que, en una paràbola, seria la de "bon pastor". Aquesta presència és essencial, de tal manera que es posaria en risc l'existència de l'Església si no hi hagués capellans. Què passa? Que en tenim molts menys dels que teníem. Això té diverses lectures. Per una banda, és dolorós, i, sobretot, per a un bisbe és un poc angustiant, perquè les comunitats necessiten qui les acompanyi, demanen capellans, no tenim capellans per donar-los. Els capellans que hi ha van desbordats i, per tant, és una preocupació grossa. Però, té la seva lectura positiva. És evident que, en èpoques en les quals les sortides vàlides per a les persones eren poques, molta gent anava al seminari i es feia capellà amb una vocació de servei, però massa tenyida de la preocupació per tenir un

camí de vida resolt. Per altra banda, era una època en la qual el capellà tenia un paper a la societat molt més rellevant que ara i això era un altre component que feia que molts es fessin capellans. I, a més, en un món en què la confessionalitat era absoluta, de tots, i sense contradiccions. En aquest món d'avui, molt ple de manca de creença i fins i tot de combativitat contra els afers religiosos, més o menys conscient, perquè és impressionant veure amb quina facilitat qualsevol persona escriu als mitjans de comunicació amb absoluta falta de respecte, a vegades es fan unes caricatures increïbles d'aspectes religiosos, de Jesucrist, del Papa, de l'Església, per tant, ser capellà a un temps era molt més fàcil que ara. Això significa que hi havia molts més capellans, però aquests components feien que aquesta gran multitud fos com a massa, ocupaven tot l'espai de vida, i el laïcat, els seglars, quedaven en un altre plànol, sense possibilitat d'accés ni a la paraula dins l'Església, ni a les decisions dins l'Església. En canvi, el moment actual és millor en el sentit que els capellans que arriben a ser capellans ho són per un plantejament estrictament de fe, sense cap altre al·licient, i això és un valor important. Segon, tenen una gran preparació, perquè en aquest món no es pot circular sense una preparació adequada. I tercer, tenen una actitud molt més semblant a la de Jesucrist, de bon pastor, per acompanyar des de baix. En què és pitjor?, que els capellans no basten. Això és un problema greu que em preocupa molt, però el meu plantejament no és enyorar el passat vocacional de l'Església i voler instaurar-lo ara. No, de cap manera.

EL SÍNODE, MOLT MÉS QUE LES FORMES

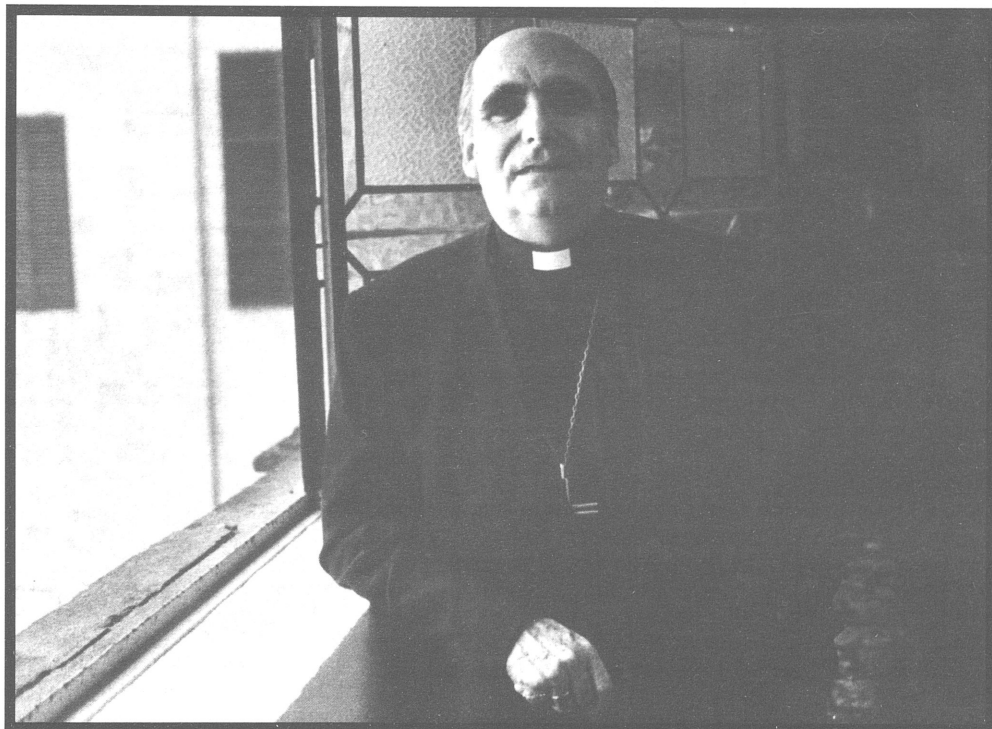
-El Sínode de l'Església de Mallorca és un canvi més aviat d'arrels o de formes?

-Bé, nosaltres hem de plantejar sempre una qüestió prèvia, que és que l'Església pot canviar el que pot canviar. Què és el que pot canviar? Tot el que sigui canviable i no atempti contra la seva identitat. Vostè com a periodista pot canviar en moltes coses, però el que no pot fer és canviar-se a vostè mateixa. L'Església és una Església que vivim des de l'acceptació de Déu en Jesucrist i té unes condicions de subsistència, que són els elements revelats en Jesucrist, i això no és canviable. Per tant, si en parlar de canviar arrels es parla de canviar elements intocables per a la supervivència de la entitat de l'Església, no canviem res. Si tenim en compte que el plantejament és que l'Església és el que és, no el que diu el Papa. El Papa no és més que un senyor, cristià, com jo i com un altre, en el servei concret de Papa, la funció del qual és ser el garant que aquelles coses fonamentals no desapareguin. Si nosaltres destruïm el que és l'Església revelada per Jesucrist i definida amb esforç a través de les reflexions teològiques de vint segles, acabam amb l'Església. Dit això, diré que el Sínode pretén canviar molt més que les formes. Pretén canviar tots aquells elements que en algun moment s'han cregut que eren bones mediacions, perquè l'Església continuàs sent el que és, i que després s'ha descobert que no funcionen. Això, no són formes, són fins i tot institucions. Posaré un exemple ben concret, quan jo vaig arribar aquí, hi havia el bisbe i el vicari general. Jo vaig introduir un govern col·lectiu i quatre vicaris episcopals. Aquests quatre vicaris han estat una institució vigent durant més de vint anys i ara estam, probablement, a punt de canviar-la perquè la nova situació ens du al seu replantejament. Ho dic d'això, i ho podria dir de moltes altres coses.

Per tant, volem canviar tot el que sigui necessari per tal que l'Església de Mallorca sigui el més fidel possible a dues coses: a l'Església que és i a la societat a la qual serveix.

-Quan vostè va convocar el Sínode, què va pensar, que la societat havia avançat massa de pressa o que l'Església no havia estat capaç d'avançar al ritme necessari?

-Bé, jo ho plantejaria d'una altra manera. Això es pot plantejar dient que hem perdut el tren, no hem arribat a temps... Jo estic a punt de fer trenta anys de bisbe i en aquests anys he estat absolutament immers en la societat que m'ha tocat viure, he intervingut molt directament i en els nuclis més vius de la societat. Jo no puc admetre que la societat m'ha passat de llarg i que no me n'he adonat. No és

veritat això. I com jo, la major part de l'Església. El problema és que aquesta societat ha evolucionat en uns paràmetres que desqualifiquen moltes de les mediacions que l'Església ha emprat en el contacte amb la societat.

-Quan parla de mediacions, a què es refereix exactament?

-Parl de la catequesi, parl del llenguatge que empram, parl de com se celebren les misses, parl de l'horari de les misses. A Palma, no és acceptable que a una parròquia hi hagi sis, vuit, deu misses diàries. Per què? Bé, en primer lloc, per voler donar facilitats als fidels. No, el criteri no ha de ser aquest. Què passa? Que hi ha una atomització, poques persones a cada missa i això fa que la missa sigui rutinària. Em refereix a aquests tipus de mediacions, a les mediacions que empram per fer present el compromís de l'Església a la societat actual, com són per exemple els grups de laics, que hauran de fer un esforç per dir la seva en cada moment de la societat i per fer-se presents. Parl per exemple de l'acompanyament d'aquells laics cristians que estan ficats a la societat, a un partit polític, a un sindicat, a una ONG, a una fundació. Per a aquesta gent, la mediació que l'Església posava per acompanyar-los era normalment la missa del diumenge, i poc més. És evident que aquesta mediació no serveix i s'ha de fer un acompanyament de tots aquests cristians, que no han d'estar compromesos en solitari. Per tant, jo crec que en el temps anam en paral·lel i mesclats, passar davant o darrera no seria la

imatge justa. Hem crescut, amb unes altres relacions, però l'Església també ha evolucionat, perquè nosaltres tenim a la societat molta gent que s'escandalitza de coses que l'Església fa avui perquè no hi està acostumada. Parlen els bisbes d'una qüestió referent a la societat, a la moral, i hi ha quantitat de gent que diu, els bisbes no han de parlar d'això, que se fiquin en els seus assumptes. És a dir, que les dues entitats hem canviat, encara que sense cap dubte ha canviat més la societat civil. I en aquesta evolució, hi ha hagut un moment en què nosaltres ens hem aturat i hem dit, hem de canviar. I la societat també ho hauria de fer, una reflexió en profunditat. Jo ho definiria així, com dues realitats imbricades, que van avançant i canviant on tots ens hem de resituar. El Sínode el que intenta és aquesta resituació pel que fa a l'Església.

UNA ESGLÉSIA QUE NO ÉS L'ESGLÉSIA

-Després de tres anys de feina dels grups sinodals, el procés és ja en la seva recta final i conclourà per Pasqua. Com valora els pronunciaments crítics, a través d'un manifest, d'alguns grups de cristians que esperaven més d'aquest Sínode?

-Jo he llegit aquest manifest. Hi ha coses perfectament acceptables, com el que fa referència al protagonisme de la dona dins l'Església, excloent l'ordenació, o al compromís de l'Església amb la pobresa, la marginació, la injustícia, que és el 90% del manifest, jo estic completament d'acord i em pareix molt bé que el manifest es faci i que el llegeixin els sinodals. Però, el Sínode té un plantejament de treball, un límit de temps i un programa en el qual no pot intervenir qualsevol qüestió. Això és com al Parlament, que pel fet que un grup faci un manifest no s'atura tot per dir ara anem a jutjar el manifest de tal grup, però tenir-ho en compte, sí. Hi ha una certa decepció en un grup, jo crec que important, de cristians de Mallorca, una certa decepció fins ara injustificada, perquè el Sínode no el podem jutjar fins que no estigui acabat i es vegin quines són les conclusions, però és cert que hi ha moltes persones, molts de creients, malgrat jo respect molt aquesta postura però discrep d'ella, que pensen que el que li passa a l'Església és que ha d'esser una altra Església. És a dir, que accepta elements que entrarien en contradicció amb la seva pròpia identitat. Per exemple, hi ha qui diu que el Papa és un poder opressor, dogmàtic, fora Papa, siguem nosaltres Església, o no pot ser que l'Església no assumeixi la democràcia, i entén la democràcia com s'entén en sociologia i en política, i una entitat que no està construïda per un poble sinó que té una constitució donada per revelació de Déu, és una constitució que no pot admetre una democràcia plena que fins i tot posàs en qüestió la mateixa constitució de l'Església. Per tant, quan es parla de determinades reformes que es pretenen, moltes vegades des de l'experiència de cadascú i des de les ferides de cadascú, no es poden tenir expectatives que l'Església canviï coses que no pot canviar.

-Com per exemple l'ordenació de les dones?

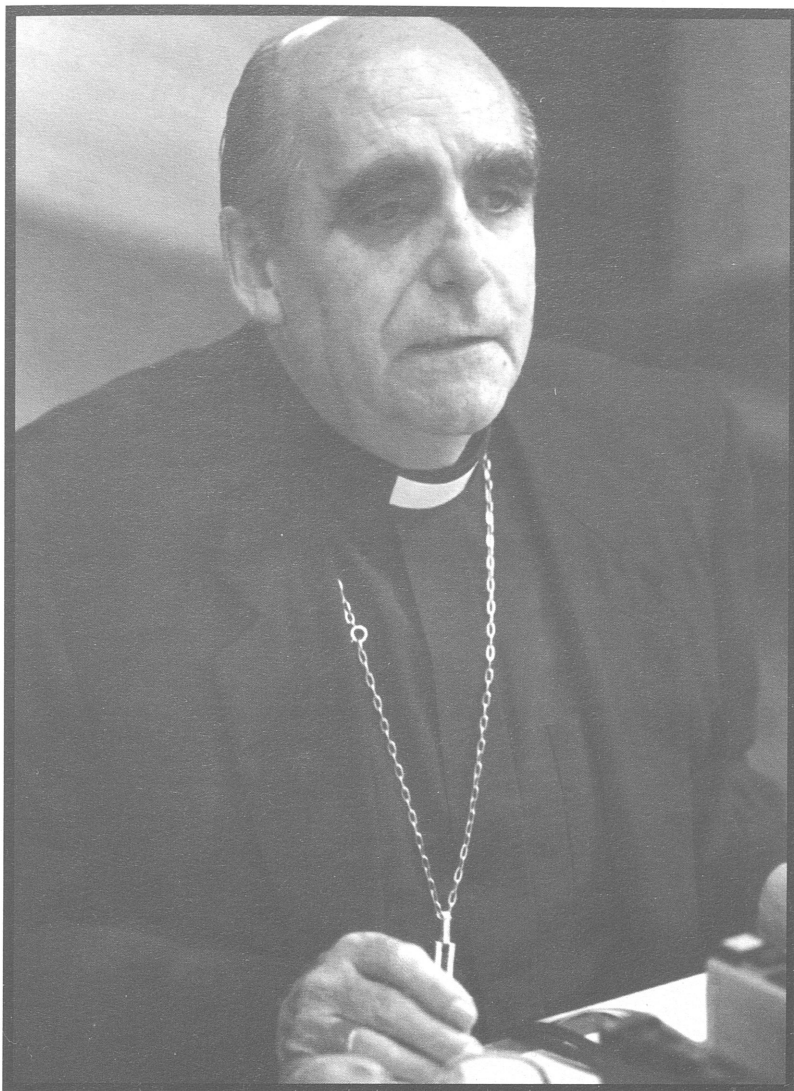
-L'Església, tota, jo el primer, i tots els fidels, hem d'acceptar aquest servei del Papa, hereu de Pere, a qui Jesús va encomanar que tengués cura de mantenir en la unitat i en la veritat l'Església. Això vol dir que el Papa diu les coses que s'han de dir Veritat dins l'Església i les coses que s'han de fer. I en aquest moment, el Papa ha dit que, vista tota la tradició de l'Església de dos mil anys no és assumible que les dones siguin ordenades, perquè no hi ha cap signe en la revelació i en els primers moments de l'Església que les dones siguin ordenades capellans. Per tant, això, avui per avui és una qüestió tancada. No és una definició dogmàtica ex cathedra, i per tant no vol dir que això, a la llum d'altres investigacions no canviï, però és el que Papa ha dit i és el que ha de ser. I no és un caprici del Papa. Jesucrist no va tenir cap dels seus apòstols dona i, a les primeres esglésies, tots els que varen succeir els apòstols eren homes. I es diu que en aquell moment

culturalment i històricament era impensable que una dona progressàs, però es perd de vista que en aquell moment Jesús va rompre esquemes absolutament establerts, com estar contra el temple o fins i tot mantenir un contacte i una amistat amb dones, com les seves amigues Marta i Maria. És a dir, va rompre uns esquemes socials i n'hi ha d'altres que no hi ha el menor indicatiu que ho fes. Es pot pensar que no ho volia fer. I això és un raonament, més complicat i més llarg, evidentment, que fa que el Papa digui que ordenació de les dones, no. Jo comprenc que hi ha moltes dones que serien magnífics capellans, però, jo que sé que el Papa té aquesta funció, com a bisbe veig el raonament, el llegesc i l'estudio, cosa que no fa cap dels que parlen d'això, em sembla raonable i pens, m'agradaria que s'ordenassin dones? Probablement sí, segons en quines condicions, però en aquests moments qui és garant de la unitat de l'Església diu no, i jo ho accept, i ho accept de cor. En canvi, i això el Papa ho ha subratllat en una encíclica, és necessari que les dones participin dins l'Església i hi assumeixin responsabilitats. I així donam passes en aquest sentit.

AVORTAMENT I ANTICONCEPTIUS

-La postura de l'Església envers els anticonceptius o la interrupció voluntària de l'embaràs, no l'allunya dels problemes reals de determinats col·lectius com els joves o les dones?

-No em fa la sensació que s'allunyi, sinó que tracta de resoldre'ls de manera distinta com normalment es resolen. Des del plantejament clar que l'Església fa quant que la vida humana existeix des del primer moment de la concepció, qualsevol cosa que estigui en contra d'aquesta presència de vida, l'Església ho rebutja. Per altra banda, des de la concepció del matrimoni cristià, que suposa compromís estable de complementació entre un home i una dona i compromís d'assumir els fills, l'Església està en contra de tot el que sigui un plantejament que vagi més enllà del que naturalment és possible. Per això, l'Església propugna els mitjans naturals de preservació de la concepció i, encara que tothom parla del mètode Ojino, que està arxisuperat, hi ha mètodes naturals que són perfectament fiables, però que tenen poquíssima difusió, perquè és molt més fàcil prendre una pastilleta o fer un altre procediment anticonceptiu. Però, el que no es pot demanar a l'Església és que resolgui els problemes de la moral segons les exigències del moment cultural. L'Església es va equivocar quan va voler resoldre els problemes morals i donar suport al rei o al senyor de torn. En aquells moments, l'Església va pensar que els reis eren posats per Déu, tenien una autoritat natural, i es va equivocar. En canvi, l'Església no s'ha equivocat sempre que ha optat per mantenir la fidelitat a l'Evangeli, i en aquests moments no es pot demanar a l'Església que s'equivoqui amb plantejaments que puguin dur a una menor apreciació de la vida o menor apreciació del matrimoni. No és allunyar-se d'aquests problemes, ni desentendre's del problema que causa, d'una dona que ha avortat, d'una dona que té molts de fills i no sap com fer-ho. Tenint en compte, a més, que aquesta línia general de l'Església la segueixen ara les societats desenvolupades d'Europa, que estimulen la natalitat. Això és el que està dins un ordre natural, que quan es trastoca... és el que passa per exemple amb algunes campanyes de preservatius per evitar la sida. Segons com es facin són nocives perquè degraden el concepte de la sexualitat, degraden el concepte de l'entrega entre un home i una dona, fan que la pràctica sexual sigui una cosa assumida cada vegada per gent més jove, per tant cada vegada amb menys responsabilitat, i que, a la llarga, prescindiran del preservatiu com prescindien d'una gorra quan van a qualsevol lloc. I les campanyes no tan sols no serviran per al que pretenien, sinó que seran perjudicials.

ELS VALORS DE LA SOCIETAT ACTUAL

-Ho comentava al principi de l'entrevista, la Mallorca d'ara és ben diferent de la que va conèixer vostè els anys setanta. Com veu els valors i els comportaments de la societat mallorquina actual?

-Jo no faria una valoració en positiu o negatiu, perquè és una valoració complicada. En coses s'ha avançat molt, hi ha valors nous, que han emergit i que són importants, com per exemple, el valor de la consciència de la solidaritat, de l'obertura a la resta del món, perquè Mallorca abans era molt més tancada, el valor de la tolerància amb cultures i amb altres plantejaments. Hi ha altres valors que s'han perdut. Per exemple, el valor família, que jo som conscient que en les famílies tradicionals de Mallorca i a altres ambients de la nostra cultura com a València tenia coses a corregir, però hi havia uns valors fonamentals, que jo crec que eren de gran responsabilitat, de paciència, d'un respecte i d'una valoració per part dels més joves del que suposava l'experiència dels majors, d'un esforç dels majors perquè els joves pujassin, i com aquests valors familiars que s'han perdut són molt essencials correm el risc d'una disgregació de la família. S'ha avançat en la cultura, en la tecnologia, en el progrés humà, en l'ampliació dels coneixements a tothom. S'ha perdut el que és la consideració de la pròpia identitat de Mallorca i de la nostra pròpia cultura.

-Aquesta darrera qüestió, ho ha dit moltes vegades, el preocupa a vostè de manera especial.

-Sí, naturalment, naturalment, perquè una persona i un poble viuen en un humus històric i cultural necessari per viure. Si es perd aquest humus, la identitat del poble i de la pròpia cultura perd les seves arrels i corre el perill de morir-se. Això que es diu moltes vegades jo som ciutadà del món és una expressió guapa, però és una actitud irrealitzable. No és possible ser ciutadà del món. S'ha de ser ciutadà d'una ciutat, d'un país, i, des d'aquí, de tot el món. Jo he dit moltes vegades que perquè un pugui arrelar al seu poble nadiu ha de tenir les seves arrels ben fortes. Jo visito, moltes vegades a l'any, el meu poble, Ontinyent, on hi tenc relacions de tot tipus, culturals, familiars i estic convençut que la meua capacitat d'arrelar com a ciutadà de Mallorca i de Palma està relacionada amb la meua capacitat de mantenir les meves arrels històriques vives. Això és com un arbre, que si té les seves arrels ben ficades dins la terra, llavors pot guaitar tots els cels, aguantar totes les ventades i passar totes les estacions, perdre fulles i tornar a recuperar-se i tenir flors i fruites, però necessita arrels. El problema de Mallorca i del poble de Mallorca és que pot perdre aquest humus, aquesta terra, a la qual ha de viure.

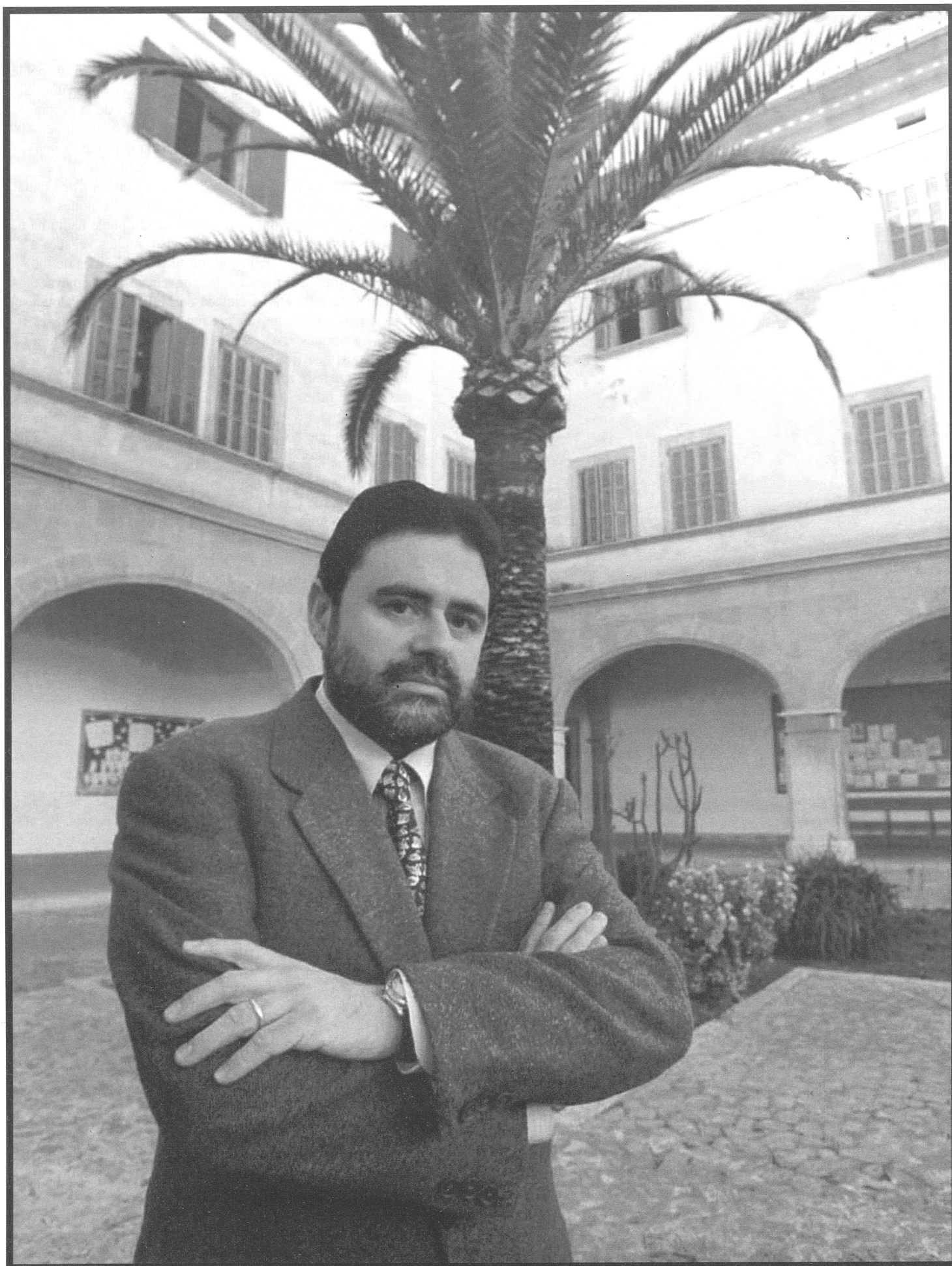
POSAR FRE A LA CONSTRUCCIÓ

-Com veu el debat obert de la necessitat de posar fre a la construcció?

-Jo crec que és un debat boníssim. Ja fa anys que els bisbes de Balears vàrem parlar d'aquesta qüestió, en una pastoral conjunta, que es titulava *Ecologia i turisme*. El que jo no faig és pronunciar-me per fórmules concretes, perquè jo no ho sé. Això ho han de dir els experts. No sé ni quan ni com, però que és un problema real i que el debat s'obri i es plantegi em sembla molt bé.

-Ja per acabar, m'agradaria conèixer com es troba en aquest moment el procés de canonització del beat Ramon Llull.

-El procés ha donat un salt qualitatiu important i és que s'ha descongelat la situació que des de segles havia paralitzat el procés. Per mor de diversos processos fallits, per les acusacions d'heterodòxia que hi havia, perquè en algun moment es va pensar que era suficient per a Mallorca que es tengués com a beat, i ara això s'ha desbloquejat. Primer, perquè hem aconseguit col·locar la figura de Ramon Llull en l'atenció de la Santa Seu com una figura excepcionalment actual i excepcionalment important, pel que té de diàleg interreligiós, pel que té de diàleg entre ciència i teologia, en totes les seves obres. Perquè és un pioner del missionerisme catòlic. Per tant, s'ha aconseguit que la Santa Seu i la congregació corresponent vegin que val la pena anar a una canonització per a tota l'Església. Segon, s'ha desbloquejat, amb un estudi que es fa de totes les seves obres, que només ara és possible fer-lo, perquè només ara estan totes catalogades i controlades, sobre el seu plantejament, la seva teologia, la seva ortodòxia i, per tant, això, tira per terra tota una tradició d'oposició a aquesta figura perquè tenia interrogants. I, en tercer lloc, s'ha aconseguit posar en marxa el procés de manera habitual, després de clausurar els tres processos fallits anteriors, ara estam en un nou procés i tenim bones perspectives. No sabem quan, però la cosa està millor i més ben orientada.

Model d'Estat: cercant fórmules imaginatives

Entrevista a Joan Oliver Araujo

per Antoni Oliver

Joan Oliver Araujo, catedràtic de dret constitucional de la UIB, pensa que s'ha de tancar d'una forma definitiva el model d'Estat a Espanya. La Constitució admet tot tipus de reforma i s'han de trobar solucions que permetin que el País Basc i Catalunya encaixin dins l'Estat espanyol. Les possibilitats són amples, des del federalisme asimètric, sobre el que ja s'ha començat a teoritzar, fins a una fórmula confederal per a determinades comunitats històriques, i federal per a altres. És qüestió de posar-hi imaginació i de no anar a solucions secessionistes que creu que serien traumàtiques.

-Què va representar la Constitució del 1978, en el seu context i moment històric?

-La Constitució va significar, com a passa bàsica, el pas de la dictadura a la democràcia. Va permetre sortir d'una llarga etapa de quasi quaranta anys de dictadura, d'un sistema autoritari de poder quasi absolut del general Franco, a una etapa de llibertats. Les constitucions a l'Estat espanyol no s'han caracteritzat per la seva llarga durada, n'hi ha hagut nou en vigor en dos segles i set o vuit més a punt d'entrar en vigor. Tenim una història en què cada partit que arribava al poder, liberal o conservador, feia una constitució al seu gust. Es feia una constitució de partit i quan l'altre partit arribava al poder no l'acceptava i la canviava. Cap constitució al llarg de la nostra història no va aconseguir ésser consensuada entre les forces polítiques i socials. La del 1978 va tenir una elaboració llarga, però es va intentar que fos acceptada per gent tan distinta com el Fraga d'aquell temps o Carrillo. També perquè l'acceptassin gent centralista com la d'UCD o nacionalista com CIU. Té el mèrit d'aconseguir el pas a la democràcia i d'haver estat pactada entre les forces polítiques i això és el que permet la seva vigència.

-Quins aspectes se'n poden destacar?

-És una constitució del seu temps i només té vint anys, és a dir, que encara és jove. Té poc temps i s'ha de tenir un compte que una constitució, per anar bé, ha de regir, com a mínim, dues generacions. És a dir, que aquesta és encara a la primera part de la seva vida. La mateixa Constitució preveu sistemes per fer retocs, per modificar-la. Hi ha altres constitucions que tenen aspectes que es declaren irreformables, per exemple l'alemanya o l'italiana, la nostra no té cap aspecte que no es pugui reformar. Si es volgués es podria posar un sistema unicameral, federal, no hi ha res que no es pugui reformar. S'han de fer les reformes que corresponguin i res més. Elements a destacar? S'enfronta amb el gran problema de la nostra història constitucional. Es troben uns elements que es van reproduint sempre i que són objecte d'enfrontament entre espanyols, a vegades d'una forma dramàtica. La Constitució aborda aquests temes. Per exemple, estat unitari o descentralitzat. S'aborda aquest tema i s'arriba a un acord bastant ample, per configurar un Estat descentralitzat, regional o autonomista, molt semblant a l'estat federal, però la diferència és que les regions o comunitats autònomes poden tenir diferents graus de competències o d'autonomia, cosa impossible a un estat federal on cada estat membre té les mateixes competències. El tema de la forma d'estat, millor o pitjor, es va intentar resoldre. El tema monarquia o república també es va resoldre tot optant per monarquia sense poders, és a dir, que la Corona té unes funcions simbòliques i arbitrals, però no efectives. La qüestió de l'estat confessional catòlic es resol fent un estat laic, però que col·labora amb les esglésies.

Intenta resoldre molts de problemes que feia molts d'anys, segles, que eren enquistats.

-Quines altres característiques té?

-Com que neix després d'una època d'autoritarisme demostra una gran preocupació pels drets i per les llibertats. Fa una descripció gairebé casuística dels drets i de les llibertats, s'ha de pensar que una tercera part del text és sobre drets i llibertats, és a dir, que hi ha una voluntat d'oposar-se al que era el règim anterior molt clara. Recull drets molt importants en aquells temps i molt nous, per exemple ja diu que s'ha de preveure una llei que limiti la informàtica, i la informàtica l'any 1978 era una cosa molt

Joan Oliver Araujo (Palma, 1959) és catedràtic de dret constitucional a la Universitat de les Illes Balears (UIB). És autor de nombroses publicacions i articles en premsa i en revistes especialitzades, espanyoles i estrangeres. Premi Extraordinari de carrera i de doctorat, ha impartit cursos i seminaris a diverses universitats europees i llatinoamericanes.

desconeguda. Es preocupa de l'ecologia, dels espais naturals, dels disminuïts i dels infants. És a dir, que es preocupa per aspectes nous a la societat i per drets nous, com per exemple el dret a un habitatge digne, tenir unes vacances remunerades. És a dir, que és una constitució ben intencionada i amb visió de futur. Hi ha unes coses que són de primera aplicació i després unes altres que entren dins un programa polític, que es deixen per a quan hi hagi una voluntat de fer-les. Quan diu que tothom té dret a un habitatge digne... és clar que l'Estat no té doblers per a això, però vol dir que tots els governs han de dur una política que afavoreixi que tothom tingui un habitatge digne.

LA QÜESTIÓ AUTONÒMICA

-Com li sembla que va quedar, bé o malament, el títol vuitè de les autonomies?

-El títol vuitè, i ho deia Oscar Alzaga, si les constitucions fossin com els llibres que poden tenir una segona edició, s'hauria de modificar. És un títol molt ambigu. D'altra banda va ser el màxim que es va poder acordar, perquè hi havia gent molt centralista espanyola o Pujol que era nacionalista, doncs va ser un títol que havia de permetre moltes lectures. Després la pràctica i la posada en marxa de les comunitats autònomes encara ha fet més ambigu el títol. Els processos d'Andalusia o Galícia varen implicar clarament vulneracions del títol vuitè. La realitat ha fet que comunitats que no havien d'arribar a l'autonomia per una via determinada hi arribassin forçant el sistema. També que comunitats com València o Canàries que volien anar per la via ràpida, hi va haver uns pactes després del 23F que varen suposar que aquestes comunitats complien els requisits per a la "via ràpida" anassin per la lenta. Com que això no es podia fer, varen dir "bé anireu per la via lenta però vos donarem les competències de la via ràpida". Això vol dir que el títol vuitè no dibuixa un estat, sinó que marca camins. No diu que a l'Estat espanyol hi haurà desset comunitats, sinó que diu com es poden constituir comunitats autònomes. N'hi ha desset com n'hi hagués pogut haver tretze o vint. Ningú no diu que Santander no podria ésser a Castella, o que Segòvia hagués estat una comunitat independent o que Albacete no fos a Múrcia. Hi havia moltes possibilitats, i la Constitució no les marcà. Diu qui es pot constituir en comunitat autònoma i quins requisits s'han de reunir, endemés de les vies que s'han de seguir per arribar a un grau o altre d'autonomia. Per tant, una persona que llegeixi el títol vuitè, no pot entendre com quedarà configurat l'Estat, perquè no ho diu. No diu si Madrid formarà part de Castella-La Manxa o de Lleó o si serà, com ha estat al final, una comunitat independent. No diu si València accedirà ràpidament a l'autonomia o al cap de cinc anys. Només marca vies, diu, si vostè fa això i això altre, tindrà autonomia i podrà tenir allò de més enllà. Es regeix pel principi de voluntarisme, és a dir, que queda en mans de les diferents parts del territori poder decidir si volen ser comunitats autònomes i quin grau d'autonomia volen tenir. Fins i tot a Espanya podria passar com a Itàlia on hi havia mitja Itàlia sotmesa a un sistema centralista de províncies i l'altra meitat regida per un sistema autonòmic. Això a Espanya era ben possible. No hi havia cap obligació de constituir-se en comunitat.

-Hi ha alguna autonomia bastant peculiar.

-De fet hi va haver territoris als quals se'ls va haver d'animar a iniciar el procés autonòmic, com Extremadura, Castella-Lleó o Madrid. Aquests territoris, pel seu gust, ja estaven bé regits pel poder central, però es va pensar que aquesta situació seria un embolic absolut, és a dir, una part d'Espanya amb règim autonòmic i una altra part sotmesa a un règim de províncies, depenent del poder central. Per una qüestió d'harmonia es va decidir descentralitzar-ho tot. Però el títol vuitè és molt ambigu i deixava moltes portes obertes.

-Quant a la interpretació política que s'ha fet o es fa d'aquest títol?

-Encara és més oberta, perquè sembla que el procés no té fi. Els nacionalistes mantenen permanentment unes tesis reivindicatives en el sentit que la Constitució pot donar més de si, i potser tinguin raó, perquè no tanca possibilitats. Fins i tot té uns articles, per exemple el 150, que ve a dir que qualsevol competència de l'Estat es pot transferir a les comunitats, fins i tot a aquelles que, es diu, són de l'Estat. És un procés sense límits. Jo no crec que la Constitució accepti l'autodeterminació, com diu Herrero de Miñón, crec que no és possible, però sí que no hi ha un límit per a les competències. El límit seria la desaparició de l'Estat. Per exemple en el País Basc què hi resta com a competència de l'Estat? Correus, Exèrcit, Guàrdia Civil i poques coses més. El problema del País Basc no és de transferir més coses, perquè hi ha poques coses més a transferir. No hi ha cap estat federal del món que tingui un nivell de descentralització com el del País Basc. Ni a Alemanya, ni als Estats Units o a l'Argentina, tenen aquest nivell de descentralització. Les reivindicacions d'Euskadi no són tant que la Constitució no s'hagi aplicat, sinó que volen l'autodeterminació, la independència o l'àmbit basc de determinació, és a dir, que siguin els bascos els que decideixin si volen o no formar part d'Espanya. La Constitució ha permès al País Basc i, en menor mesura, a Catalunya un grau de descentralització que no té cap estat del món.

-Herrero de Miñón fa una interpretació de la disposició addicional primera en el sentit que permet el dret a l'autodeterminació.

-Aquest article diu "la Constitució empara i respecta els drets històrics dels territoris forals dins la Constitució i l'Estatut d'Autonomia". Els bascos no volien que s'afegís dins la Constitució i l'Estatut. La primera redacció vol dir que a l'empara del dret foral o del dret històric es pot arribar a l'autodeterminació o la independència. Però dir que aquesta actualització ha de ser dins la Constitució, que a la vegada es fonamenta, en "la indisoluble unidad de la nación española", vol dir que els drets històrics s'han d'interpretar dins aquest marc, i, per tant, és mal d'acceptar el dret a l'autodeterminació. No obstant això, aquests són temes polítics, perquè cap estat, o quasi cap estat, no preveu seriosament la seva autodestrucció com a estat. És la via dels fets la que du a aquesta possibilitat. No és que sigui una possibilitat bona o dolenta, es tracta que el País Basc tingui prou força política o no per arribar a aquesta solució, però serà una solució que no entrarà dins la Constitució, s'haurà de sortir de la Constitució, perquè aquesta no preveu la secessió d'una part del territori de l'Estat.

-Es podria arribar a un reconeixement més explícit dels drets històrics o a alguna reforma que fes que els nacionalistes encaixassin millor?

-Què es vol dir amb els drets històrics? Com deia Joan Fuster "tot és qüestió de noms". L'any 78 els bascos volien un estat federal i es va considerar que era una postura inacceptable, massa independentista. Ara ha canviat tot i els que volen un estat federal són Borrell i Esquerra Unida, però CiU i el PNV no volen un estat federal, perquè això implicaria que ells s'igualassin amb Madrid i Extremadura. El model federal que era el desitjable fa vint anys per als nacionalistes ara és desitjat pels centralistes i espanyolistes, i els nacionalistes no volen sentir parlar d'estat federal, perquè implica una igualació. Quant al tema de si un estat pot donar el dret d'autodeterminació en el seu territori, trobam que no hi ha cap constitució europea que ho permeti. Però tot és possible. Amb la Constitució a la mà és difícil acceptar aquesta possibilitat, perquè tot és reformable, però la Constitució diu "España se constituye" i quan diu això vol dir que pels constituents España es preveia a la Constitució i, per tant, fan una constitució a partir de la realitat d'Espanya. Tal com està

redactada la Constitució seria una interpretació molt forçada atribuir a la Constitució la capacitat jurídica per permetre la desarticulació de l'Estat espanyol. Dins la "mens legislatoris", és a dir, el que pensaven els que varen fer la Constitució no hi havia aquesta possibilitat de segregació de l'Estat. Ara, si s'interpreta la disposició addicional primera en el sentit que hi cap el dret de l'autodeterminació, es pot defensar? Com tot, es pot defensar, però jo crec que no és així i que els drets històrics tenen com a marc la mateixa Constitució. Si es concedeix el dret de l'autodeterminació no serà per una evolució de la Constitució, sinó per la força política, que després sempre es revesteix de dret. No és una qüestió de bondat o maldat, simplement que no es preveu això, així com es preveuen altres coses, per exemple hi és perfectament previst que es pugui unir el País Basc i Navarra o que Espanya es pugui convertir en una república, doncs no preveu, ni tant sols a la seva idea original, poder desaparèixer com Estat. Herrero de Miñón defensa en solitari aquesta tesi. No la defensa ningú més, dins l'àmbit acadèmic. Herrero sempre ha defensat tesis peculiars. Me'n record que defensava que el rei era cap efectiu de les forces armades quan tots els altres defensaven que aquesta era una qüestió simbòlica. Herrero és molt intel·ligent, i de vegades defensa aquestes coses crec que per esnobisme. És igual quan es diu "la justicia se administra en nombre del rey" està clar que el rei no pot dictar sentències. Es tracta d'una cosa simbòlica i el rei es posa la toga de jutge una vegada a l'any a un acte oficial. La Constitució, d'altra banda, preveu la reforma total, i, per tant, es podria fer una altra constitució, això sí.

L'AUTODETERMINACIÓ

-Es podria reformar qualche article que donàs peu a això?

-Sí, però no bastaria que un article digués "s'accepta l'autodeterminació". S'haurien de reformar tots els preceptes que intel·lectualment impedeixen aquesta possibilitat. Per exemple la indissolubilitat d'Espanya, s'hauria de canviar i no es podria dir "España se constituye", sinó "el estado español se constituye". No és tant fàcil com posar un afegit. Es pot fer, perquè la Constitució ho permet tot, perquè l'article 168 regula la reforma i preveu qualsevol canvi, i aquest seria possible també, però no tal com està ara.

-És a dir, que no es tancà bé el capítol de la forma territorial?

-El PNV va votar en contra, CiU a favor i Esquerra Republicana es va abstenir, és a dir, que hi va haver diferents opinions.

-Després de vint anys tenim que el model ha donat molt de si, però arriba un moment en què hi ha temes que no ajusten bé, per exemple el del finançament. Li sembla que serien abordables aquests temes?

-Tot es pot abordar. És clar que, en el tema del finançament es preveu a la Constitució un règim distint per al País Basc i per a Catalunya. En el País Basc hi ha un sistema de "cupó" que es fonamenta en una autonomia que recapta i dóna una part a l'Estat. I a la resta és l'Estat qui recapta i dóna una part a la comunitat autònoma. El tema és que o bé tu recaptes i dones una quantitat per les despeses comunes o bé a l'inrevés, l'Estat et dóna una quantitat. Aquest règim es podria aplicar a Catalunya també. Ningú no ha dit que aquest règim sigui inconstitucional. A Rato li sap greu perquè implica una pèrdua de poder per part de l'Estat central. No és igual ingressar i repartir o que recapten els altres i et donin el que volen. El que passa és que el Govern diu que fins l'any 2003 no es modificarà el sistema de finançament. No en volen parlar, però cap dins la Constitució. No és previst, però no és inconstitucional ni s'ha de fer una reforma. El principi de solidaritat de les comunitats autònomes podria fer dubtosa l'aplicació d'aquest sistema si es fes d'una forma generalitzada i total, però amb una interpretació no massa difícilosa crec que ho permetria sempre que s'aportassin fons a la solidaritat interterritorial. Per tant, això no seria impossible. És cert que Catalunya pot arribar més enfora quant a competències, és molt lluny del País Basc. El País Basc ha aconseguit el que ha aconseguit gràcies a la violència que ha estat una font per a ells, en el sentit que han pogut dir a l'Estat, "quan tenguem més competències, aquesta situació cessarà". El que veu Pujol és que ells, que han anat per la via pacífica i han fet molt més per l'Estat que els bascos, s'ha de tenir en compte que CiU fa vuit anys que dóna suport a un partit centralista, han tret molt menys que el País Basc que té un pes menor, perquè els seus diputats no són essencials per sostenir el Govern. Els cinc diputats del PNV no basten, en canvi els setze de CiU són necessaris.

-Quins límits podria tenir la configuració de l'Estat?

-Es podria arribar a límits que fregassin la desaparició de l'Estat, sempre que quedàs una espècie de mantell col·lectiu que cobrís externament l'existència d'Espanya com a tal, malgrat que l'Estat central tengués mínimes competències. Això és possible, i és un poc on hauria d'anar, especialment en el cas del País Basc i Catalunya. En aquest moment que construïm Europa, i donada la divisió entre nacionalistes i no nacionalistes a Catalunya i al País Basc, on el percentatge de nacionalistes és més elevat, però tampoc no és tan decisiu com per provocar una fractura, és a dir, una independència total d'Espanya, crec que això, la independència, implicaria un procés molt conflictiu. Ibarretxe parlava d'establir fórmules de consens. Aquestes fórmules de consens han de ser estables. El que s'ha fet fins ara ha estat comprar tranquil·litat o pau temporal. És a dir, vosaltres rebeu aquests doblers més, aquesta competència més i enguany no protestau. Després una altra protesta i una altra concessió, és a dir, un procés de protesta-entrega. Aquesta ha estat la dinàmica del País Basc i, en part, també de Catalunya. Arriba un moment en què l'Estat no té res més per lliurar. L'Estat diu "escolti, jo no tenc res, com no sigui la Guàrdia Civil o Correus". Arriba un moment en què ja no es pot comprar la pau a base de donar coses. El sac ja és buit. Dins el nacionalisme basc hi ha dues postures sobre aquest tema. Una seria la d'Arzalluz que vol la independència de forma total, amb una visió quasi mística de la realitat, i després Atutxa o Ibarretxe que són nacionalistes, però pensen que entrar a la Unió

Europea implica, de fet, perdre moltes competències i modifica el concepte tradicional d'Estat des del moment que els estats cedeixen a la Comissió de la UE i al Parlament Europeu moltes coses. Tendrem una moneda única, un exèrcit únic, una política exterior comuna i, a mig termini, ambaixades comunes, entendre els nacionalismes com en el segle XIX, és a dir, dibuixar a una mapa un país de diferent color i amb fronteres, no té sentit, perquè Europa es constitueix i abandona fronteres. La sobirania tradicional, que és crear un estat propi, el que hem vist als països de l'Est, avui en dia és antihistòric. Sembla que la independència podria produir més inconvenients que avantatges per als mateixos estats que es creassin i per al conjunt de la comunitat. Ser l'estat número setze de la Unió Europea, al País Basc li produiria més inconvenients que avantatges. Això, a la fi, no és un tema jurídic, dependrà de la força política. Crec que es pot arribar a un punt de coincidència amb un estat confederal, on tenguessin fórmules mínimes d'unió amb Espanya. Si tenir unes màximes competències per al País Basc es pogués combinar per mantenir un mínim concepte d'Estat espanyol, ja que aquest estat perdria moltes competències a favor de la Unió Europea, seria més sensat que una ruptura radical. Aquesta ruptura tendria com a conseqüència que seria a favor d'un 52% de la població del País Basc que quedaria enfrontat al 48% restant que, al cap de dos anys, podria ser ja un 51%. Si hi ha fórmules no traumàtiques, sempre són millors que les traumàtiques.

DEFINIR ON ES VOL ANAR

-Com es concretaria aquest plantejament?

-El tema fonamental seria una reforma del Senat. El que és fonamental és saber on volem anar. Actualment no ho sabem. No sabem quin tipus d'Estat serà el final. Sabem que no volen el federal, els nacionalistes diuen que no és suficient. Es pot parlar del federalisme asimètric, un concepte que s'ha posat molt de moda i vol dir que es configura un estat federal, però els estats tenen diferents graus d'autonomia, aquesta seria una opció que es podria entendre.

-Es podria anar a una confederació?

-També es podria anar a una confederació, però el que passa és que actualment no n'hi ha cap en marxa de confederació. Suïssa manté el nom, però des de 1848 és una federació encara que manté el nom per tradició. N'hi ha hagut alguna, per exemple el Marroc i Líbia en feren una per raons polítiques fa uns anys, però es tractava d'una cosa totalment fictícia. La Unió Europea és més que una confederació, és més a prop de la federació, pel nivell de cessió de competències. La confederació implica estats diferents, però amb un òrgan comú que és la dieta, una assemblea. Però la confederació sempre és una fase transitòria cap a la unió federal, per exemple Estats Units va ser confederació onze anys i després la federació o la separació. Un autor deia que la confederació s'assembla a les cireres que estan unides per una petita tija verda, estats independents amb un punt d'unió. Tal vegada podríem, així com vàrem inventar l'estat regional, que és un invent espanyol i es va crear a la II República i que després Itàlia va copiar, esser imaginatius i crear una fórmula d'estat que fos federal a certes parts del territori i confederal a altres. Les fórmules fetes no haurien de condicionar el futur, Espanya és un país molt complicat, s'ha de fer un esforç i acceptar que això del "café para todos" de Martín Villa no pot ser. Dir, doncs tots iguals, és un plantejament equivocat. El PNV parla, a vegades, del pacte amb la Corona, és a dir, que el País Basc fos un estat distint i tengués un pacte amb la Corona.

UN PACTE AMB LA CORONA

-Un model com la Commonwealth.

-S'ha de ser com la Commonwealth?, és a dir, estats vinculats amb la Corona en aquest cas l'espanyola, o un estat confederal on els seus òrgans formin part dels òrgans de l'Estat espanyol? No es fa aquest plantejament, es parla genèricament d'estat confederal i pacte amb la Corona. Ara bé, crec que s'ha de partir d'una certa honestetat i lleialtat per trobar una fórmula. Tots s'han de posar d'acord que allò que demanen és el punt final. Hi ha d'haver un punt d'arribada, perquè no es pot mantenir una perpètua reivindicació. Però un estat que funcioni, encara que ho hagi cedit tot o quasi tot, no pot tenir una dinàmica contínua d'enfrontament Estat central-estats membres. A un estat federal es tenen les mateixes competències i hi ha temporades de polítiques més centralistes o més autonomistes, però s'ha de respectar el marc. Si no, doncs la independència radical, que crec que no seria bona. La fórmula bona seria donar satisfacció al màxim de la població, és a dir, que l'acceptessin el 90% de la població, això seria una gran solució, si només l'accepta el 51% és una mala solució, perquè endemés la gent canvia d'opinió i seria una inestabilitat contínua. S'ha de donar una solució acceptada per una immensa majoria. Això implicarà cercar fórmules imaginatives i que tots diguin "amb això ens sentim satisfets, complim les nostres expectatives". Si això no s'aconsegueix, continuarà aquesta sensació d'enfrontament entre els partits nacionalistes que aplicaran un victimisme i l'Estat central continuarà amb la desconfiança històrica cap a ells i intentarà frenar-los amb el que pugui.

-El pacte amb la Corona entraria dins una certa tradició històrica?

-Hi ha l'exemple dels Reis Catòlics, que crearen una confederació, el que unia els estats era compartir uns sobirans, aquestes unions personals no tenen massa sentit avui en dia, perquè seria donar un protagonisme a una persona que no té una base democràtica. En tot cas seria un vincle moral, simbòlic, com el de la reina d'Anglaterra amb les seves excolònies, a la Commonwealth. Aquesta via no seria l'adequada. Hi hauria d'haver un parlament com el que hi ha, però amb una reforma del Senat, perquè tengués una representació de les comunitats o que fos tipus estat federal. A l'actualitat el Senat no és decisiu per a res i només serveix per jubilar dos-cents cinquanta polítics que, curiosament, cobren més que els diputats.

-Com valora el procés actual en el País Basc?

-És un procés que no és gens fàcil. És més difícil dur un procés de pau que un de violència. La dinàmica de mort per part d'un grup terrorista, reacció de la policia, judicis i funerals és una dinàmica més bona de dur que l'actual, encara que molt lamentable per al que la patia, però l'Estat estava més còmode que ara que s'ha de jugar. L'Estat i els nacionalistes han de jugar el joc polític, han de jugar a pòquer i cadascú ha de saber fins on arribar. Quan Arzalluz va dir "estos chicos de la gasolina" va passar el límit admissible perquè venia a dir "doni gràcies que no els matam, només els lesionam". S'ha d'arribar a un punt de consens, encara que crec que hi ha personatges que ho dificulten. En canvi crec que Pujol està en una altra ona, encara que es va equivocar quan va dir que Espanya no era una nació, havia d'haver dit que els límits territorials d'Espanya no són els mateixos per a uns que per als altres. Havia d'haver dit, "per a mi i per a molta gent com nosaltres, Espanya acaba a l'Ebre", que és distint. Però bé, està en una altra ona i és un home de pau i ha cercat un cert pacte amb l'Estat, ha estat positiu, perquè ha donat estabilitat als governs d'Espanya. Si reconec això a Pujol és perquè crec que hi ha polítics al País Basc que no estan en aquesta posició. Tal vegada és perquè els intents de grups violents a Catalunya no han quallat, han estat mals violents, quan hi havia Terra Lliure es feien més mal a ells mateixos que altra cosa, eren molt inexperts. En canvi al País Basc el terror ha donat resultats i amb una EH que és el tercer partit del País Basc ens trobam que hi ha una ampla capa de població que accepta la violència. No vull dir amb això que tots els votants

d'EH acceptin totalment la violència, no, però n'hi ha que sí. Actuen com si Franco no hagués mort. És a dir, "hi ha un estat que ens reprimeix i feim una lluita per la llibertat. Una transició, una democràcia, un estatut, això no compta, és indiferent, no hi ha diferència entre l'estat franquista i aquest". Els que no som bascos no entenem ben bé això, no entenem aquest llenguatge, perquè s'ha arribat a un punt que de fet el País Basc té una situació quasi de pacte confederal amb Espanya.

-S'ha d'entrar a una via pacífica i democràtica?

-És molt positiu que no hi hagi mort, la treva.

EL PROCÉS IRLANDÈS

-Creu que el procés basc té alguna coincidència amb l'irlandès?

-Amb Irlanda hi ha hagut alguna similitud, però és diferent. Allà hi ha hagut una guerra civil i Irlanda mai no ha format part de la Corona britànica com el País Basc ho ha fet d'Espanya. El nacionalisme basc té una tradició més recent i que pot arribar fins als carlins, i els carlins eren espanyols, és a dir, que es pot situar el procés fa cent cinquanta anys i, en canvi, a Irlanda arrenca des de l'edat mitjana. Té en comú que són comunitats profundament dividides i que hi ha hagut morts, molts de morts, i dues comunitats partides quasi al 50%, encara que a Irlanda hi ha més població protestant i això canviarà en cinquanta anys, perquè els catòlics augmentaran de població. S'ha de ser enginyós amb les fórmules i s'ha de saber perdonar. No són una banda d'assassins que maten, és una part de la societat enfrontada a l'altra, hi ha una qüestió política i un suport polític i social. S'ha de trobar alguna solució que haurà d'incloure l'oblit.

-Si passam a un altre tema, s'haurien de tancar també altres processos, per exemple tenim el cas de Balears?

-Som una comunitat de pa amb fonteta.

-Hem estat comunitat autònoma històrica provisional.

-No hem estat res, perquè encara no existia la norma. Vàrem ser la comunitat que va arribar més tard a l'autonomia. Vàrem entrar al procés amb Castella-Lleó, Madrid i Extremadura, i crec que no hi ha res més antiautonomista que aquestes comunitats. Nosaltres tenim una llengua pròpia, dret propi, i vàrem ser regne propi, és incomprendible que entràssim més tard que La Rioja o una altra comunitat. Això té a veure amb el fet que a Mallorca les classes dominants han estat indiferents a aquest tema.

-Ja estam que no hi ha consciència nacionalista, però hi hauria possibilitats d'avançar en alguns temes?

-A Balears quasi vàrem anar per la força a l'autonomia. AP la va acceptar a disgust i al Senat varen votar en contra. Els que han administrat l'autonomia han estat aquells que no hi estaven massa d'acord al seu moment i això ha dut certes dificultats. A Mallorca,

per exemple, la consciència nacionalista té un problema que és la indefinició del marc territorial. Quina és la nació?, Mallorca?, Balears?, Els Països Catalans? Tant el PSM com UM es posen nerviosos quan se'ls toca aquest tema. Diuen que la nació és Balears, però seria un nacionalisme d'àmbit català circumscribit a Balears. D'altra banda, quan es va plantejar la reforma de l'Estatut, no es plantejava ésser com el País Basc o Catalunya, sinó que el referent va ser Canàries. Després va resultar que no era factible aquest objectiu i es va dir "doncs el d'Aragó" que és més proper a nosaltres, però després es va aplicar el model de Castella-La Manxa. És a dir, que som una comunitat de quarta categoria. Quan he plantejat el tema a qualche polític, m'han dit "això serà possible d'aquí a deu anys". Per què deu anys? Diuen que no és prou madur el procés. Les comunitats que han aconseguit un bon nivell de competències, sense comptar País Basc i Catalunya, són les que han tengut un poder polític regional que ha pogut vendre favors a l'Estat central. Aragó va aconseguir un bon nivell de competències, perquè hi havia el PAR. Canàries ha aconseguit darrerament un bon nivell, perquè hi ha Coalición Canaria. Les que no poden vendre res a Madrid tenen mal de fer augmentar el sostre més enllà del que s'augmenta per a tothom. O bé si hi hagués un Govern aquí gràcies al nacionalisme, perquè quan UM era al Govern no era nacionalista. Si PSM i UM anassin junts tendríem un diputat, però no és decisiu un diputat, si fos decisiu incidiria. Aquesta és la pràctica, condicionar una majoria a Madrid.

-Vostè també ha estudiat el tema de la insubmissió, com veu aquest fenomen actualment?

-L'objecció ha desbordat qualsevol previsió. La Constitució va preveure un sistema per acceptar l'objecció, però això s'ha desbordat. Hi ha un rebuig cap al servei militar i el pas ha de ser cap a l'exèrcit professional. Aquesta gent de les darreres lleves tenen la sensació que són els darrers que paguen aquesta situació i llavors cerquen qualsevol excusa per no fer el servei militar. Els objectors eren una minoria l'any 74, la xifra s'ha disparat a partir del 85. El que ha tengut de positiu és que això acabarà en un l'exèrcit professional.

El nacionalisme cosmopolita

Entrevista a José Francisco Conrado de Villalonga

per Gina Garcías

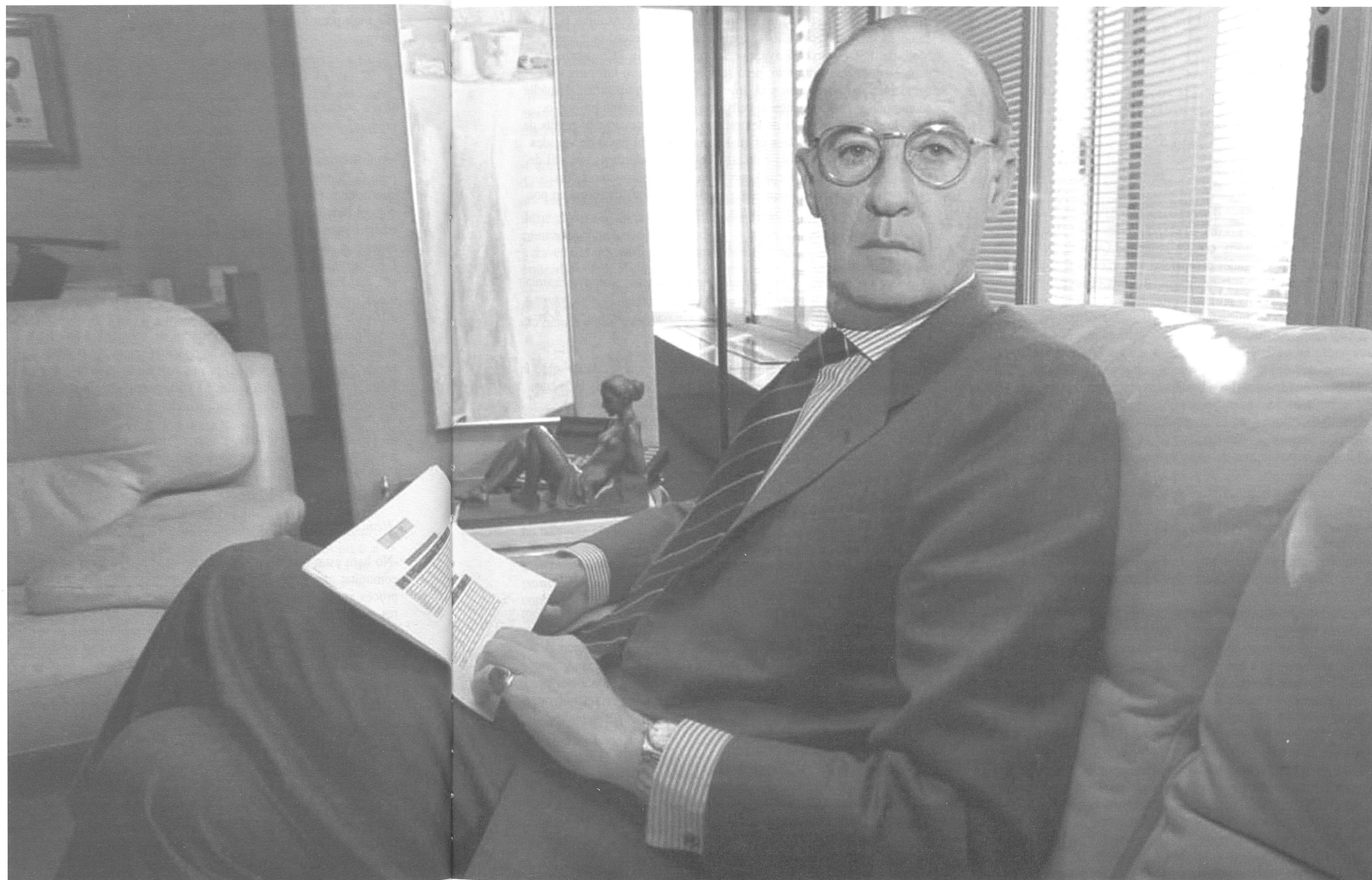
Josep Francesc Conrado de Villalonga (Palma, 1940) és doctor en dret. Casat i amb tres fills, el 1965 va ser nomenat vicepresident executiu del Consell Regional d'Unió Industrial Bancària a les Balears. Quan Bankunió i Banco Urquijo es fusionaren va ser nomenat director regional a les Balears. El 1990 va ser nomenat delegat general a les Illes Balears de La Caixa, càrrec que ocupa actualment. El 1996 va ser nomenat subdirector general de l'entitat. Sota el seu mandat es va construir el Centre Cultural de La Caixa en el Gran Hotel que, a més de promoure activitats culturals i artístiques, és la seu de la col·lecció permanent Anglada-Camarassa.

Va impulsar la creació del Cercle Financer de les Balears, del qual n'és el secretari general, i l'Associació Balear de Directius ABD, de la qual és el vicepresident primer.

Va fer una incursió en la política entre els anys 79 i 83 amb el partit Unió de Centre Democràtic, i ocupà el càrrec de conseller de Cultura a les Balears. També ha estat delegat del Reial Patrimoni, i l'any 1989 va ser nomenat acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts.

José Francisco Conrado de Villalonga porta el segell d'or del seu llinatge noble al dit auricular de la mà esquerra, i ho fa amb una sobrietat exquisida, la de l'aristòcrata digne que no renuncia als seus orígens, però que tampoc no en vol fer massa ostentació. Alt, elegant, els ulls blaus, la pell blanca, les mans llargues, afable, de parla moderada i discreta... totes aquestes qualitats patrícies pot ser li hagin estat molt útils per tenir sempre un lloc en la cúspide bancària, però mai no han pogut ocultar una íntima melangia del que hagués pogut ser i no ha estat. La seva incursió política als anys de la preautonomia es va produir quan per a tots era un honor participar en la cons-

trucció de la democràcia i l'autogovern, i d'aquells temps guarda un record feliç. Ara les coses han canviat, i a aquell conseller de Cultura també li fan mal els sentits quan escolta certs debats, certs discursos, i quan veu, des del mirador del seu despatx a l'entitat bancària de "La Caixa", les misèries del que es cou i no rebenta. La nostàlgia del que hagués pogut ser i no ha estat a aquestes Illes, aquesta nostàlgia, guarda molt endins una idea que ell contribuiria orgullós a embastar, la d'un nacionalisme reivindicatiu, moderat en les formes, contundent en el fons, contemporitzador quan cal, el que només pot enarborar una classe dominant i cosmopolita.

-Han passat quinze anys des que va deixar l'activitat política. Des del 90 és el director general de La Caixa a les Balears. Veu ara les coses d'una forma diferent? També ha canviat, vostè?

-Tots canviem en quinze anys. És un temps que pesa, a l'evolució social i a la vida de les persones. Jo veig les coses ara d'una forma diferent de quan em dedicava a l'activitat política. Perquè jo he canviat, i perquè les coses també han canviat. Tal vegada ara veig les coses amb més ponderació. Però el cert és que hi ha hagut canvis radicals. En aquells temps, tot just acabada la dictadura del general Franco, la vida era totalment diferent. Ara la democràcia està consolidada a Espanya, hi ha hagut successius canvis de govern i de partit en el poder, i això és saludable, i també hi ha hagut en aquests anys un desenvolupament econòmic considerable, que contribueix a donar maduresa a la societat.

-I a les Balears?

-Nosaltres vàrem lluitar per l'autonomia, la vàrem treballar, vàrem fer l'Estatut... Tot també ha canviat radicalment: hi ha hagut moltes de transferències i allò que llavors era un projecte, la il·lusió de democratitzar i de crear unes institucions d'autogovern, avui no és el mateix, avui és simplement una administració nova, diferent... Ho veig així, crec que és així.

-En què canvien els somnis, quan es fan realitat?

-La pregunta du implícita la resposta. Quan un somnia, quan té una il·lusió, quan posa alguna cosa en marxa, sempre és fantàstica, extraordinària. Normalment cerquem la utopia. Quan arriba la realitat, la pràctica fa que a vegades desapareixi una mica la il·lusió inicial. Mai la realitat no és com la desitjaves. Aquesta és un poc la sensació que jo tenc. Que aquells projectes originaris, quan pensàvem que l'Administració autonòmica seria més eficient, més poc burocràtica, no han estat certs. Al final no es distingeix gaire el que és l'Administració autonòmica en general del que ha estat sempre l'Administració. La diferència, que és important, és que el poder polític s'ha desplaçat del centre a les autonomies. La proximitat sempre és un avantatge, sempre és positiva. Que aquí es pugui planificar el territori, la sanitat, l'educació, la cultura... no és un fet decepcionant: és el que desitjàvem, poder planificar i controlar des d'aquí, obligar que les coses es fessin millor. Ara la possibilitat de jutjar és immediata.

CARRERA POLÍTICA

-Els anys vuitanta semblava que vostè iniciava una carrera política important. Fins i tot es va dir que un grup de notables el volia proposar com a candidat a batle de Palma. Però el futur ha estat diferent d'aquell destí previsible. Què en pensa?

-S'ha de distingir el que jo pensava del que pensava la gent que en aquells moments era en política. Jo mai no vaig pensar a seguir aquest camí. Jo vaig començar a col·laborar amb una opció política, la Unió de Centre Democràtic, a un moment determinat: quan pensàvem que entre tots hàviem de consolidar la democràcia. Vaig ser conseller de Cultura entre els anys 79 i 83. Llavors vaig pensar que ja havia acabat la meua aportació. El que va passar és que vaig tenir sort: les coses que vaig haver de tractar com a membre del Govern de la Comunitat Autònoma eren temes molt a l'abast de tothom. Llavors els temes culturals eren molt importants, i tothom n'opinava, tenien una gran notorietat, més que els de qualsevol altra conselleria. La gestió que vaig fer va resultar relativament bé, ho crec sincerament, i això va fer que la meua contribució política pogués ser ben considerada, i que aquest bon efecte es perllongàs durant un temps, perquè la memòria recorda. L'oblit no és immediat. Queda una estela, a vegades crítica-ble, però no en el meu cas, jo no vaig rebre grans crítiques, ni en

aquell moment ni posteriorment. Això va ser una sort, i possiblement això va crear algunes expectatives: determinats grups polítics em varen convidar a optar a la batlia de Palma. Però el meu partit ja havia desaparegut, ja no existia. I jo no vaig considerar seriós optar amb un altre partit polític, a més jo no volia professionalitzar la meua vida política. Mai no vaig considerar seriosament les propostes que em varen fer i em vaig retirar de la política activa.

-S'ha penedit d'aquella decisió?

LA SOCIETAT CIVIL

-No. Estic satisfet. Jo crec que la vida ciutadana, la vida econòmica, social, crec que són més riques que la vida política, més importants. La societat civil ha pres una gran força i jo crec que permet que et puguis realitzar millor. Els partits polítics han canviat. Abans tots teníem un objectiu comú, que era posar en marxa i consolidar la democràcia, hi havia rivalitats, confrontació... Jo record que Josep Moll, del PSOE, em criticava, que Josep Valero, del PCE, també... perquè era la seva obligació, però sempre hi havia un *fair-play* agradable... les coses eren així. Jo continu tenint grans amics d'aquella etapa política passada, entre aquells que em complicaven un poc la vida. Jo vaig treure molts de temes amb la col·laboració dels partits de l'oposició, en un moment en el qual al meu partit hi havia de vegades reticències en alguns temes culturals. Tot això conformava un estil de fer política un poc diferent del que hi ha ara. Les estructures dels partits no eren tan fortes com ara... Jo els veig ara d'una forma un poc diferent, d'una forma que no és tan atractiva.

L'ESTATUT

-Vostè va ser membre de la comissió que va redactar el nostre Estatut d'Autonomia. Ara els grups majoritaris han promogut la seva reforma, una reforma que als grups nacionalistes els sembla insuficient. Se'ns ha quedat petit, l'Estatut?

-Aquest és un tema difícil. El podríem relacionar amb el debat sobre la reforma de la Constitució, que també és present en aquests moments. Com a filosofia política, probablement tant la Constitució com l'Estatut ens han quedat petits, estrets. Però amb la filosofia política no s'arriba molt enfora. En el terreny pràctic, la Constitució té una excel·lent salut: que la Constitució a Espanya hagi complert vint anys és important, i crec que hauria de complir-ne deu o vint més tal com és ara. I també l'Estatut. Hi ha uns determinats punts del nostre Estatut que tal vegada es podrien modificar.

-Per exemple?

-Durant uns dies, per error dels diputats del Congrés, va quedar constància que les Balears som una comunitat històrica. Tant de bo que aquest terme s'hagués mantingut. Va ser un error encomiable. Som una comunitat històrica, tot i que finalment no ens ho reconeguin. Els partits que treballen a les Balears haurien de lluitar perquè aquest reconeixement fos definitiu. Les Balears tenen entitat suficient com per ser considerades comunitat històrica. Els partits regionalistes o nacionalistes tal vegada s'haurien d'unir i convertir-se en una alternativa de futur. I els dos partits majoritaris, el PSOE i el PP, també haurien de fer una reflexió sobre aquest tema.

L'AUTODETERMINACIÓ

-El País Basc i Catalunya han reclamat exercir el dret a l'autodeterminació. Aquí només ho han demanat unes forces molt minoritàries.

-Com a filosofia em sembla bé. Jo som un liberal, entenc que és un dret que ningú no pot discutir. I a més no podem ignorar que Espanya

és una fusió de diferents regnes. Som diferents regnes que un dia, per iniciativa precisament d'un rei català, varen decidir unir-se per defensar uns interessos comuns. Si en aquests moments haguéssim de reconsiderar la idea d'Espanya per donar-li una altra forma, jo seria partidari que Espanya continuàs existint, però tal volta la podríem refer des d'altres posicions. Tot això és una consideració diguem-ne filosòfica. Des del punt de vista jurídic i polític entenc que és més difícil: en primer lloc perquè la Constitució és difícil de modificar. No la podem reformar contínuament. Jo crec que no és fàcil amb aquesta Constitució fer un referèndum sobre l'autodeterminació, a cap de les comunitats històriques que ara la volen. En primer lloc perquè la sobirania popular és de tota Espanya. És a dir, tota Espanya s'hauria de pronunciar sobre l'autodeterminació d'una o una altra comunitat. Això, que és el que caldria fer, seria difícilment plantejable en la pràctica. Per tant s'hauria de fer una reforma de la Constitució en la qual es donàs llibertat a cada una de les autonomies per exercir l'autodeterminació. I crec que avui per avui seria precipitat, tot i que repetesc que com a filosofia política no em sembla malament. A més crec que és bo que se'n parli.

-Vostè creu aconsellable, llavors, que més prest o més tard es modifiqui la Constitució perquè siguin els diferents pobles els que exerceixin el dret d'autodeterminació?

-Com a filosofia política sí. Però llavors ve la praxis: com ho hem de fer i quan. I crec que avui és massa precipitat perquè baldament ara tenim una democràcia que sembla consolidada, Espanya no s'ha distingit per ser un poble especialment democràtic. Ara que ens comença a funcionar la democràcia, a través d'aquesta Constitució i a través d'una monarquia parlamentària que funciona esplèndidament, ara modificar aquestes coses essencials, podria ser delicat. Si ara em diguessin, podem arribar a un acord i això ho modificarem d'aquí a deu anys, possiblement em semblaria bé. Però ara hem d'acabar de consolidar la democràcia.

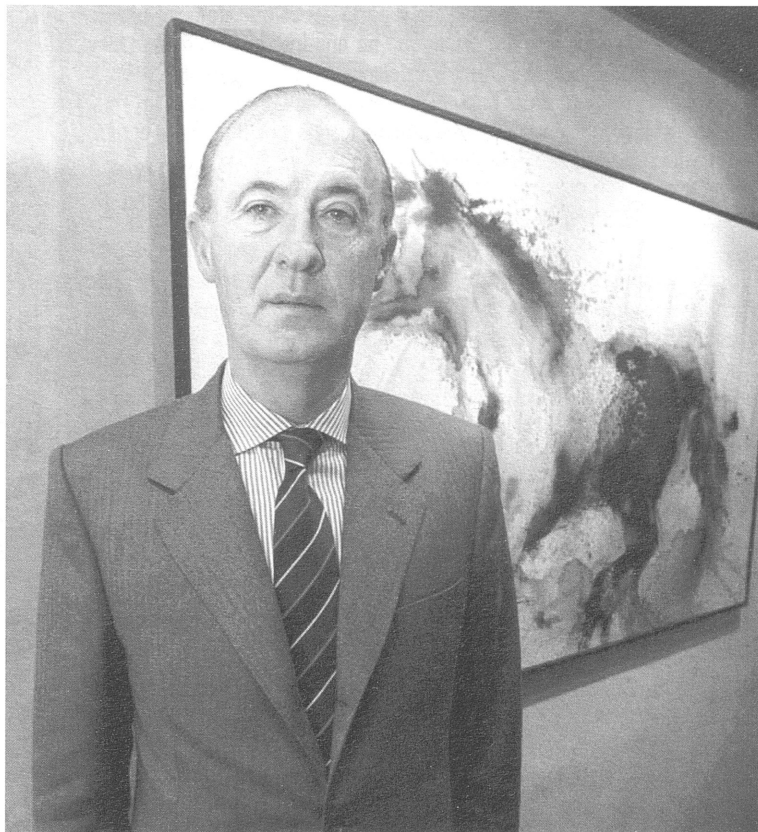
EL NACIONALISME A LES BALEARS

-Per què a les Balears no hi ha hagut mai una burgesia nacionalista?

-Ha estat un fet fins ara. Ara ja és un poc diferent. Ara la burgesia comença a parlar d'aquests temes. Fins ara les classes benestants, però també la població en general, eren molt nacionalistes d'Espanya, i no es qüestionaven altres possibilitats. Ni tan sols eren regionalistes. Jo crec que això no era massa bo. Jo crec que nosaltres hem de començar a sentir les nostres senyes d'identitat, i hem de començar a reivindicar, no més que els altres, però tampoc més poc. I aquest ha de ser el sentiment nacionalista. Ara podem començar a parlar d'aquest tema amb tothom. Ara ho entenen un poquet més bé i tal volta fins i tot hi participen. Sé per pròpia experiència que alguns empresaris importants comencen a estar interessats per aquest tema, per aquesta visió de la nostra realitat, i que tenen unes posicions radicalment diferents a les que tenien fa deu anys.

-Tal vegada perquè ara la burgesia no és tan caciquil?

-No, no crec que sigui per això. A les Balears el caciquisme no ha operat massa. Les classes caciquils fins a meitat de segle tenien poc pes com a classe dominant. I aquesta mentalitat nacionalista espanyola existia a tots els sectors de la població. El que passa és que aquests darrers vint anys s'ha produït un procés de confiança, d'autoconfiança, i hem madurat tots, i d'allò que fa vint anys era gairebé anatema avui en dia se'n parla amb normalitat. Això acaba donant confiança a la gent. Com que tothom opina de tot i hi ha molta informació, ara es veu que la nostra comunitat té mancances en molts d'aspectes, i que això es produeix a pesar que som una comunitat rica que econòmicament contribueix molt amb la resta d'Espanya.

-Ha canviat la nostra posició, el nostre pes, dins el conjunt d'Espanya.

-És que nosaltres lliuram molts de doblers a la resta de l'Estat. I veim que mentre aquests doblers van a Extremadura, o a Andalusia... aquí ens falten coses. Per exemple, ens falta una infraestructura viària. Extremadura té una excel·lent infraestructura viària que segurament ha pogut fer gràcies als nostres superàvits. I aquí no podem anar a Cala Millor, perquè ens perdem, i anar a Manacor suposa jugar-nos la vida. Tenim unes carreteres nefastes. I arriba un moment que la gent diu, miri, ja basta, perquè aquí treballam molt: l'altre dia vaig llegir a un diari que els treballadors de les Balears són el que més treballen de tota Espanya, i crec que és veritat. Els empresaris són uns grans empresaris... tot això crea riquesa, i part d'aquesta riquesa se'n va a la resta d'Espanya... la qual cosa em semblaria bé si aquí tenguéssim el que ens correspon. Com que això no és així, entre la gent es crea un sentiment un poc més reivindicatiu.

NACIONALISME O REIVINDICACIÓ

-Però per ventura no fa falta ser nacionalista per reclamar a l'Estat un millor tractament inversor. El nacionalisme com a filosofia, quin paper té a aquesta fi de segle, en el moment de mundialització de l'economia, de l'aldea global en la comunicació i en la cultura?

-Jo crec que si no s'és un poc nacionalista no s'obtenen bons resultats de la negociació o la reivindicació a l'Estat. D'això hi ha abundants exemples. Aquí els partits majoritaris no són nacionalistes i no aconsegueixen pràcticament res del poder de l'Estat. A altres comunitats, on els partits nacionalistes són majoritaris, el PNV al País Basc, Convergència a Catalunya... el partit nacionalista de Canàries... les coses marxen molt millor. Estic convençut que la filosofia política nacionalista està fortament relacionada amb la reivindicació econòmica. Parlar que volem tenir un grau d'autodeterminació important sobre la nostra realitat sense tenir el propi suport d'una situació econòmica bona, no té sentit. Hem de voler i hem de poder. Aquí podem però

possiblement no volem, encara. No tendria sentit que només volguéssim i no poguéssim. De fet, segur que no ens interessaria demanar-ho. No m'imagín que Astúries, que viu del pressupost espanyol o Extremadura, tot i que no la vull citar contínuament, es plantegin un moviment nacionalista... econòmicament no els pot interessar. Per a ells pertànyer a Espanya és un bon negoci.

-Quant a la dualitat nacionalisme i globalització?

-És perfectament compatible. El món deixa de tenir fronteres econòmiques. A l'Europa dels quinze ja no n'hi ha. Hi ha onze països que ja tenim una moneda única i tots sabem que els negocis es fan arreu del món. Fa una setmana he estat a Nova York, convidat pel City Banc, en representació de La Caixa, i impressiona la visió de l'economia que té aquesta gent. Són a tot el món, a Àsia, a Amèrica del Sud... veuen l'economia d'una forma diferent de com la veim nosaltres. El seu mercat és tot el món. Tots patim les conseqüències dels problemes dels altres. Ho hem vist amb la crisi de les Borses. Això succeeix perquè tenim una informació brutal i uns mitjans de comunicació que abasten tota la xarxa mundial. Hi ha empresaris mallorquins que compren la matèria primera al Pakistan, i empreses sabateres mallorquines que fabriquen part del seu estoc a l'Índia. Els nostres hotelers són presents al Carib, a Amèrica del Sud i a tota Europa... Això ens obre moltes possibilitats, que s'han d'aprofitar... És a dir, l'economia és global, però això no vol dir que des del punt de vista polític no es pugui ser nacionalista. Els models han de ser dinàmics. Les comunitats autònomes d'Espanya tenim més poca autonomia que els estats americans. Quina diferència hi ha entre els uns i els altres, fins al punt que uns tenen establerta la pena de mort i altres no...! Els *lands* alemanys tenen més autonomia que les nostres comunitats: i ningú no es planteja la independència... ni qüestiona que els negocis es facin a nivell global. Per què nosaltres no podem aspirar a més?

LA CLASSE POLÍTICA

-Vostè estaria disposat a tornar a la vida política, per un projecte com el que proposa?

-És difícil. No vull dir que més endavant no ho pugui tornar a pensar, d'aquí a set o vuit anys... No vull descartar res, però avui per avui és difícil. A més, per tornar-hi jo hauria de participar a un projecte que fos motivador. On hi hagués unes idees molt clares sobre fins on volem arribar, què volem fer amb el territori -i no aquesta confusió que vivim en aquests moments, que crea una inseguretat tremenda als empresaris, als polítics i als ciutadans...- i on la política d'ordenació del territori fos molt limitativa, i anàs molt alerta, perquè jo crec que hem consumit més territori del que podíem, i llavors també hauria de tenir un grup de gent coherent i de qualitat.

-Aquí no hi ha un partit nacionalista de centre de forta implantació, com a Catalunya o al País Basc, per un problema ideològic, o per un problema de qualitat dels dirigents?

-Aquí tenim dos partits que es diuen nacionalistes. Jo tenc molt bons amics als dos. Jo crec que de moment no s'acaben de trobar, però que estan abocats a l'encontre. De fet ara han tengut una bona experiència de col·laboració al Consell de Mallorca, que pot ser fructífera. Una experiència que hagués estat impensable fa uns anys. Crec que en el futur, i pensant en eleccions generals, també haurien de provar-ho. No està bé dividir el vot nacionalista. Però bé, don aquesta opinió des de fora. Crec que els dirigents dels dos partits s'haurien d'asseure i reflexionar junts.

-Com valora la qualitat dels dirigents polítics actuals?

Del 2 al 7 de març

DIDÀCTICA'99

II Fira de l'educació, la formació i els recursos didàctics a les Illes Balears

L'oferta educativa, les novetats en l'àmbit de l'educació i la formació, el material didàctic,...Vine a veure-ho a **Didàctica'99**. A la Fira podràs participar en un ampli programa de tallers, conferències, taules rodones, exposicions i d'altres activitats obertes als professionals i al públic en general.

RECINTE FIRAL POLÍGON DE LLEVANT. PALMA DE MALLORCA.
Horari: De 9,30 a 20 hores

Vine a la Fira,
hi tens molt
a veure

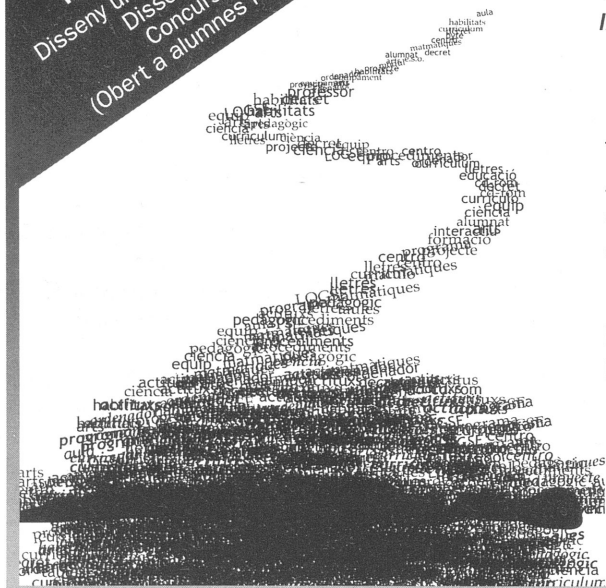

GOVERN
BALEAR

FIRES
CONGRESSOS
de BALEARS, S.A.

IIa edició concurs Didàctica
Disseny unitats didàctiquesMultimedia
Disseny pàgines WEB
Concurs de cartells
(Obert a alumnes i a professionals)

-Bé, bé, no puc dir altra cosa. Des de la meua situació no puc fer més valoracions.

LA CAIXA

-La seva vocació cultural i cívica, queda satisfeta a través de la Fundació de «la Caixa»?

-Sí, jo amb això em consider una persona de sort, perquè tant a l'activitat política com a la professional he vist complides les meves inquietuds. Treball a una entitat molt important, és l'entitat bancària més important de les Balears, però és que a més aquesta empresa em permet estar molt involucrat en el món cultural, que a mi sempre m'ha estat molt pròxim. La Fundació de «la Caixa» du una tasca que jo crec que és important, tant a Palma com a la part forana i a Menorca i a Eivissa. Feim coses importants. També feim feina a l'àmbit social, un espai que també m'ha interessat sempre, tot i que no amb la dedicació que he donat a la cultura.

-Com ha aconseguit La Caixa la seva posició a les Balears, on alguns sectors han expressat sempre un sentiment anticatalà?

-Per dues raons. Primera perquè La Caixa mai no ha estat considerada a les Balears una entitat de fora. Com no podria ser d'altra manera: La Caixa va ser creada a Catalunya i a les Balears a principis de segle. A les Balears sempre se l'ha considerat una entitat pròpia. De fet, fins i tot, durant el temps de la Guerra Civil, quan Catalunya era zona republicana i les Balears eren zona nacional, La Caixa es va dividir. Varen haver de passar una sèrie d'anys, després de la Guerra, perquè es tornassin a unir. Això és un signe d'arrelament. D'altra banda, dins els temes econòmics, la gent cerca l'eficàcia, la qualitat. Els ciutadans de les Balears es poden treure un certificat de residència a qualsevol caixer situat a Espanya o a França. Ens veuen com una entitat pròpia, i eficaç.

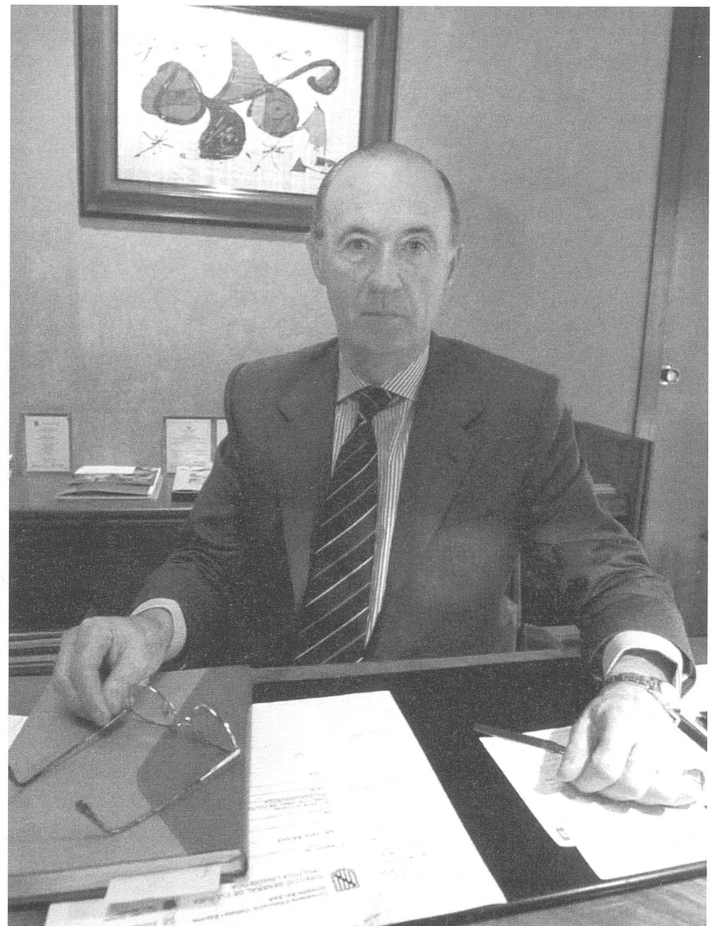
L'HUMANISME DEL PRÒXIM MIL·LENNI

-Quin paper pot jugar La Caixa en la formació de la consciència de país a les Balears.

-Políticament, cap. Culturalment sí. De fet som aquí, feim la nostra tasca cultural i a més col·laboram amb totes les institucions.

-Quina és la proposta humanística de La Caixa a les portes del pròxim mil·lenni?

-És ampla. Per exemple, en el tema de la ciència. Cap altra entitat semblant a la nostra el treballa, i nosaltres tenim un Museu de la Ciència que exporta a tota Espanya exposicions i activitats, costoses, però ben interessants. Intentam moure les inquietuds culturals de la nostra gent, no tan sols amb exposicions artístiques, sinó també amb cicles de conferències que han tingut una acceptació extraordinària, fins i tot sorprenent. Participam en les que organitza el Cercle Financer, que atreuen els empresaris més destacats de l'illa; en col·laboració amb la universitat feim un altre cicle sobre cultura clàssica, i hem de tancar abans d'hora el període d'inscripció perquè ja està complert; feim un cicle sobre humanitats, en el qual va col·laborar molt el nostre amic Andreu Ferret... i finalment varem muntar l'any passat un cicle sobre el qual jo tenia alguns dubtes, però que es va desbordar d'èxit: va ser un cicle sobre ciència i teologia, que varem inaugurar el bisbe de Mallorca i jo mateix; des del primer dia va estar ple. Amb tot això vull dir que no només oferim exposicions importants, o concerts importants de música... sinó que intentam moure un poc la consciència i les

inquietuds d'aquí, amb temes que interessin. És la nostra gran aposta dins el món cultural de les Balears.

EL PODER

-Des del poder, es veu més bé que des del carrer, el que el poder fa i no hauria de fer i el que no fa i hauria de fer?

-Jo no em situo des de la perspectiva del poder, sinó en la perspectiva del servei. El poder el tindrà qui el tenguim...o els que tenen càrrecs públics. Com veim la societat? Evidentment tenim una visió bastant clara, perquè el cert és que tot passa per aquí, tenim més de set-cents mil clients... i això ens dóna una perspectiva diferent, i molt més real, de la que pugui tenir un càrrec públic. La vida és reflecteix en els comptes d'aquests set-cents mil i busques de clients a les Balears.

-Pràcticament tota la població.

-Gairebé sí. A tota Espanya són més de deu milions. Això ens dóna una visió ben real: veim que la societat balear és una societat rica i això és molt important: està contenta, està conformada perquè té molt, té molt... A partir d'aquí ja es pot parlar de moltes altres coses, ja es poden fer plans. No hi ha atur, pràcticament, i tot i que som la comunitat autònoma amb més poc atur, puc dir que les xifres d'atur no són reals. La immigració que ha vingut aquí també està ben pagada. El sector de la construcció cobra uns salaris molt importants. Les Balears tenim una societat confortada, confortable. Des del punt de vista cultural i polític s'hauria de fer un esforç d'il·lusionament col·lectiu, hi hauria d'haver un projecte una mica més definit per a les Balears... seria bo, seria bo... tal vegada. No em puc explicar amb més claredat.

Mallorquinisme polític

Entrevista a Gregori Mir

per Sebastià Verd

Gregori Mir acaba de ser condecorat amb la Creu de Sant Jordi que li ha atorgat la Generalitat de Catalunya per tota una trajectòria personal en defensa i promoció de la cultura catalana. Pot ser sigui un dels molt de casos d'intel·lectuals mallorquins que han estat més reconeguts al Principat que no a les Illes. I, no obstant això, Mir és, sobretot, un estudiós del nacionalisme polític mallorquí que, evidentment, contempla la unitat cultural catalana, però que cerca la seva pròpia via. Va ser senador i diputat, tal volta en un intent personal de posar en pràctica la teoria acumulada durant anys, però és evident que la teoria i la praxis no sempre sintonitzen. L'experiència durà dues legislatures i, sens dubte, va ser gratificant, però confessa que en va sortir amb un mal sabor de boca. Ara, quan és a punt de complir els seixanta anys -no debades, com ho demostra la seva militància antifranquista, va néixer

-Confés que vaig esser dels que aprofitaren un viatge a París, mesos abans que Franco fos mort, per comprar el Mallorquinisme polític que vostè va publicar amb el pseudònim d'Anselm Llull. Què el va dur a fer aquest llibre o aquests llibres, perquè en realitat eren dos toms plegats d'articles i document de caràcter nacionalista?

-Jo vivia a Barcelona, però sovint venia a Mallorca per assistir a reunions clandestines d'opositors al franquisme. I en aquestes reunions em vaig adonar que quan sorgia el tema de l'Estatut d'Autonomia, el problema del nacionalisme o el conflicte lingüístic, fins i tot moltes qüestions econòmiques relacionades amb el passat de l'illa, hi havia un gran desconeixement. Hi havia molt bona voluntat i es parlava d'aquestes qüestions, però sense saber gairebé res d'aquest passat propi, del pensament propi que va des del segle

l'any en què acabà la Guerra Civil i s'inicià la llarga dictadura, Gregori Mir es reuneix més que mai amb la soledat dels seus llibres i fruit d'això és el seu treball d'historiador. No fa gaire que ha publicat la "correspondència de Joan Mascaró", on descobreix una part desconeguda d'aquest gran home. I en aquest moment prepara un ambiciós projecte editorial relacionat, com no podia ser d'altra manera, amb la història de Mallorca. Es va llicenciar en dret, però sempre ha exercit d'historiador, tal com evidencia una llarga bibliografia i, sobretot, la seva tesi doctoral sobre "Miquel dels Sant Oliver, nacionalisme i síntesi liberal-conservadora". No sé si li queden ganes de reincidir en la política, però després d'aquesta conversa cal témer que sí, que n'hi queden i moltes...

XIX a l'any 1936. I jo, en aquell moment, ja havia començat a treballar sobre Miquel dels Sant Oliver, que és el primer teòric del nacionalisme a Mallorca i tenia molt de material sobre ell i sobre tots aquells que l'acompanyaren en l'aventura de *La Palma*, a la *Veu de Mallorca*, a la mateixa *Almudaina*... Vaig pensar que seria bo publicar un recull de tota aquesta documentació i, de fet, així m'ho va recomanar l'historiador Josep Benet, que llavors m'assessorava molt. I endemés, Alfons Cucó acabava de publicar *El valencianisme polític* que m'havia interessat molt, perquè m'havia descobert el País Valencià més enllà de l'obra de Joan Fuster. Així va néixer *El mallorquinisme polític*, com un intent de reflexionar sobre el pensament autòcton nacionalista mallorquí, en el ben entès que en comptes de plantejar-me fer un estudi històric actual vaig fer una panoràmica històrica ideològica, que és un mètode com qualsevol altre de fer història. Creia que d'aquesta manera seria més pedagògic.

-El llibre es publica a París, per què?

-Home!, qualsevol podria pensar que en aquells temps París era el centre de la intel·lectualitat clandestina espanyola i que, en aquest sentit, estava bé publicar allà. Però per a mi no era una qüestió que em llevàs la son, sinó que ho vaig fer aconsellat per les persones que havien llegit prèviament l'obra i que pensaven que, segurament, la censura no hagués permès publicar-la aquí. Ni

Gregori Mir va néixer a Campos l'any 1939. Es llicencià en dret a la Universitat Autònoma de Barcelona el 1964 i es doctorà, ja el 1992, amb una tesi sobre "Miquel dels Sants Oliver, nacionalisme i síntesi liberal-conservadora". Entre d'altres és autor d'El mallorquinisme polític, que publicà a París el 1975 amb el pseudònim d'Anselm Llull, Literatura i societat a la Mallorca de postguerra (1970), Els mallorquins i la modernitat (1980) i Correspondència de Joan Mascaró (1998). Entre 1979 i 1989 va ser el director de la Fundació del Congrés de Cultura Catalana. Abans havia participat en la fundació del

Partit Socialista de Catalunya (Congrés) i simultàniament, com a militant del PSIB-PSOE, va ser candidat a les eleccions generals de 1979 i 1982, en les quals fou elegit senador i diputat respectivament. Després abandona el Partit Socialista i formà part de la gestora d'un nou partit, Unió Balear, que no va poder tirar endavant.

L'any passat va rebre la Creu de Sant Jordi, que li atorgà la Generalitat de Catalunya en reconeixement a la seva tasca a favor la difusió de la cultura catalana i a la seva trajectòria personal.

per mor del títol que es deia "mallorquinisme polític, del regionalisme al nacionalisme!", ni pel contingut, ja que molt probablement m'haguessin censurat tot allò que feia referència a Gabriel Alomar o Alexandre Jaume... Bé, i com que vaig tenir l'oportunitat de connectar amb Edicions Catalanes de París i m'ho varen publicar... Bé va anar.

-I per què Anselm Lull ?

- Havia de trobar un pseudònim i em va semblar bé cercar la conjunció dels noms de dos grans homes mallorquins: Ramon Lull i Anselm Turmeda. Ambdós grans heterodoxes, però són profundament producte d'aquesta terra. Ramon Lull, a qui l'Església mai no ha volgut fer sant, era una persona d'enorme intel·ligència, però que anava tot sol pel món. I Anselm Turmeda era un savi que també venia del catolicisme, però que es va convertir en mahometà, una religió que el venera com a sant. Ambdós tenen una obra molt sòlida i reconeguda universalment i, per això, representen una Mallorca que m'agradaria que fos la Mallorca actual, amb pes intel·lectual en el món.

EL PENSAMENT NACIONALISTA

-Desitjos a part, parlem, si li sembla, de la realitat. I ja que parlem de nacionalisme, vostè em podrà dir si, de veritat, hi va haver un pensament d'aquest tipus a Mallorca.

- Sí que n'hi ha hagut, ningú no podrà negar que a Mallorca s'hagi elaborat una teoria pròpia nacionalista. Una cosa diferent n'és la praxi. Ha elaborat una teoria nacionalista Miquel dels Sants Oliver, ha elaborat una teoria nacionalista Gabriel Alomar, també mossèn Antoni Maria Alcover... hi ha tota una Generació del Dasset que elabora una teoria nacionalista, Joan Estelrich, Miquel Ferrà, Guillem Forteza, així mateix Emili Darder, encara que no fa un corpus, per dir-ho de qualche manera. Són gent, la generació que jo anomen del Dasset que no fan una teoria conjunta, però sí que treballen junts, sobretot a *La Nostra Terra*. Hi ha un personatge que em sembla especialment interessant perquè procedeix del centre-esquerra, diríem de la socialdemocràcia, que és Alexandre Jaume... exemples n'hi ha molts, el problema és saber per què tot aquest pensament no desemboca en una praxi nacionalista.

-I ja que s'ha fet la pregunta, en té qualche resposta?

-N'hi pot haver de respostes... Miquel dels Sants Oliver, per exemple, elaborà una teoria nacionalista de Mallorca per a tots els grups socials i això és quelcom que no sol funcionar. Els nacionalismes que han triomfat a Europa sempre han sorgit d'un sector de la societat, en principi minoritari i probablement sectari que, a poc a poc, han anat ampliant la seva base social. Em refereix, és clar, als nacionalismes democràtics, no als nacionalismes colonials que sempre han estat nacionalismes violents, com ho va ser el de Cuba fa cent anys. El triomf del nacionalisme democràtic sempre ha seguit un procés d'osmosi, de perseverància per part del grup inicial que anys després arriba a fer-se amb el poder. En aquest sentit els intel·lectuals nacionalistes no es dirigeixen a tota la societat sinó només a aquest sector. El problema de Miquel dels Sants Oliver era que volia que el seu missatge arribàs a tothom i, és clar, es va topar a unes classes dirigents que se sentien prou còmodes amb el sistema de la Restauració, imperant en aquells moments. Curiosament els que varen agafar primer la torxa d'Oliver varen ser els republicans als quals ell no tenia massa simpatia. I el mateix passaria després, durant l'altra gran època, la del dasset, quan es va crear el Centre Regionalista. La Generació del Dasset també fracassa perquè vol reunir totes les classes socials. No tenen un projecte d'anar avançant gradualment, sinó que juguen a tenir el suport de tota la societat i, a

més a més, xoquen amb un nou líder social, el financer Joan March, que mai no va creure en els nacionalistes. Va creure en persones concretes, com és el cas de Joan Estelrich, a qui va fitxar com a director de *El Día*, o com Guillem Forteza, quan el va fer batle de Ciutat a través del Partit Liberal. És a dir, Joan March creia en les individualitats però no en el projecte...

DE LA REPÚBLICA A LA TRANSICIÓ

-Sempre va ser així?

-Home!, poden dir que hi ha una tercera època important per al nacionalisme mallorquí que és durant la República i que, evidentment, fracassa no perquè no s'acabàs de formar sinó per mor de la Guerra. En qualsevol cas, però, durant la República no s'arriba a formar cap gran grup nacionalista. Hi ha això, Joan Estelrich o Joan Pons i Marquès que juguen a fer un partit autonomista que era minoritari. Semblava com si els partits nacionalistes només aspirassin a ser pendulars d'altres partits i així ens trobam homes profundament nacionalistes com Alexandre Jaume al PSOE o Emili Darder a Esquerra Republicana... Llavors va venir la Guerra i ja vàrem haver d'esperar a la transició perquè es creàs un partit amb un ideari clarament nacionalista que va ser el PSI, després convertit en el PSM. Sempre he dit que per a mi el PSI va ser un dels fenòmens polítics més importants del segle XX a Mallorca. Un grup que centra la seva atenció inicial a les esquerres, que sofreix desercions notables, però que manté uns objectius i una voluntat clara per arribar a aconseguir-los. Passar d'un parell de mils de vots a les primeres eleccions a sobrepassar els cinquanta mil a les darreres crec que vol dir qualche cosa.

-EL PSI sorgeix de l'esquerra i, en canvi, la història del nacionalisme mallorquí escora preferentment cap al centre-dreta. Com a historiador no li sembla sorprenent?

-És cert. S'havien format altres petits grups nacionalistes que a les primeres eleccions participaren com a Unió Autonomista, però... no ho sé, tal volta les persones d'aquesta candidatura no eren les més apropiades en aquell moment, tot sigui dit amb el màxim respecte personal cap a elles.

El fet és que la força política que al capdavant es consolida és el PSI i que el seu origen és, en efecte, a l'esquerra i, fins i tot, a l'esquerra radical. En un principi se situava clarament a l'esquerra del PSOE, però els seus dirigents, amb una clara visió de la realitat, s'adonaren que la teoria de la lluita de classes no duia enlloc i que no es tractava d'anar a favor o en contra de la burgesia, sinó d'infiltrar-se, és a dir, de participar, en els diferents moviments socials que gestava la societat, ja siguin associacions culturals, sindicats d'ensenyament, ecologistes... I això, crec, ho ha aconseguit el PSM. S'ha anat introduint a poc a poc en el teixit social i avui no només rep vots de l'esquerra sinó vots que socialment procedeixen, fins i tot, de la dreta.

L'EXPERIÈNCIA PARLAMENTÀRIA

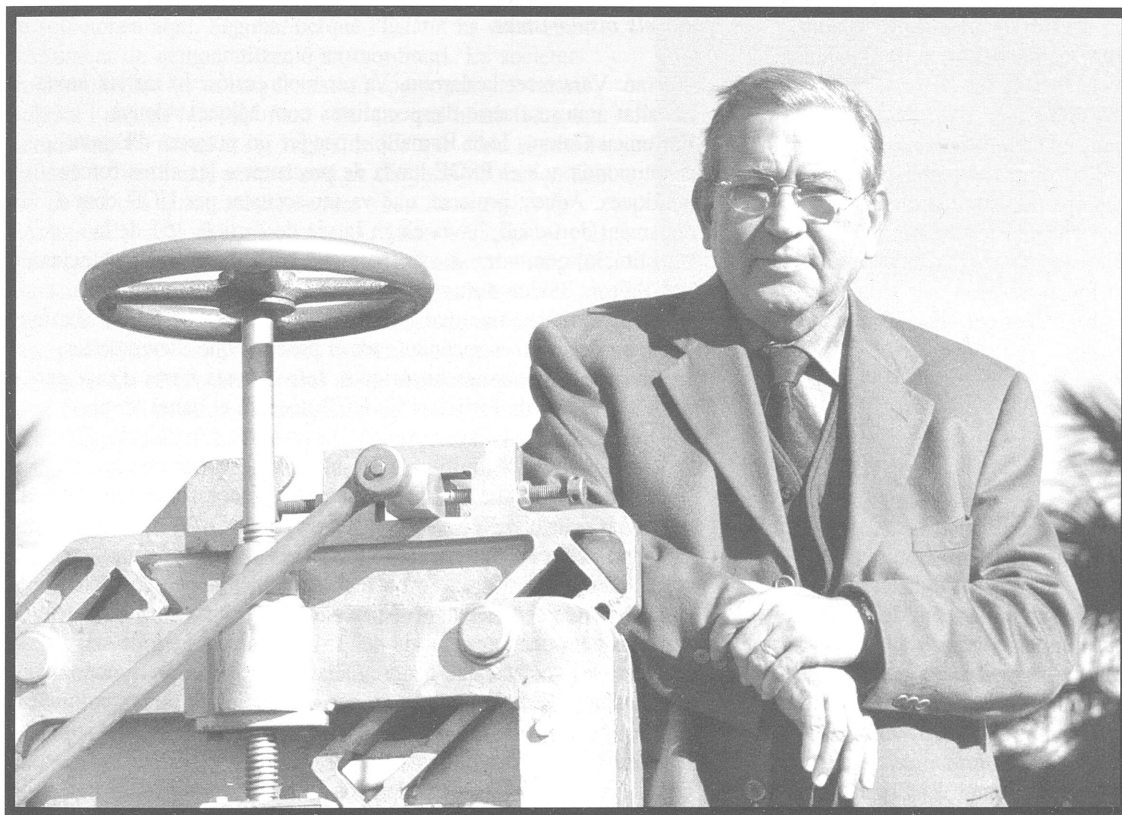
-Però això no lleva que alguns nacionalistes optin per altres partits. Vostè mateix va ser senador i diputat pel PSOE.

-Jo a Barcelona havia participat en els orígens del Partit Socialista de Catalunya que després seria un dels vèrtexs del PSC-PSOE. Poc després de les primeres eleccions, el PSOE d'aquí em cridà per reforçar, o almenys això és el que jo pens, la imatge nacionalista del partit de cara a l'Estatut d'Autonomia. A València també passà qualche cosa semblant, amb Alfons Cucó. Però no només passava en el PSOE, sinó que igualment hi havia gent nacionalista a UCD... No és estrany, ja que essent pragmàtics cal admetre que les Illes no

donaven de si electoralment parlant com per impulsar una proposta purament nacionalista. No és cap excusa, sinó diguem-ne una anàlisi de situació.

-Alguns nacionalistes de la UCD participaren després en la fundació d'Unió Mallorquina.

-Sí, és cert. Unió Mallorquina es diu ara nacionalista, però segons tenc entès els seus estatuts, si no els han canviat, diuen que és un partit regionalista. Bé, en qualsevol cas, personalment li he de dir que aquest és un partit que em va decebre molt quan pactà amb el Partit Popular, la qual cosa ha permès que les Balears hagin protagonitzat una paradoxa increïble, que un partit que havia anat contra l'Estatut d'Autonomia fos l'encarregat de dirigir l'Autonomia des del primer moment. I encara ara. Però bé, tot evoluciona, les persones i els partits també, ja veurem el que passa a les pròximes eleccions.

NACIONALISME CULTURAL I NACIONALISME POLÍTIC

-Parlam de nacionalisme, però... com definiria un nacionalisme mallorquí?

-Jo crec que les bases d'un nacionalisme mallorquí són, substancialment, dues: en primer lloc, l'acceptació plena de la nostra sobirania cultural i lingüística. Nosaltres som una societat culturalment i lingüísticament diferenciada d'altres societats de l'Estat espanyol. I en relació directa amb aquesta primera qüestió, caldria establir un sistema de relacions amb Catalunya i el País Valencià en les quals desapareixés per sempre el fantasma del catalanisme i de l'anticatalanisme. Això per una banda, i per l'altra, ens hauríem de posar tots d'acord per exigir una quasi, dic quasi, sobirania fiscal. Per què aquesta sobirania fiscal? Doncs, per una raó molt senzilla, pel fet que una empresa com millor va, més

inversió necessita, si no a la llarga se'n va en orris. I Mallorca és com una gran empresa. Necessita molta inversió que, precisament, no faran les empreses sinó que l'han de fer els poders públics. Una sobirania que en qualsevol cas hauria de potenciar, des del punt de vista humà, el manteniment d'un nivell de qualitat de vida que, com a mínim, sigui igual al que ara tenim. No només ha de servir per tenir millors carreteres, que les necessitam perquè les que tenim són un desastre, sinó que hem de pensar en els éssers humans que viuen aquí, els éssers humans que, precisament, han fet possible amb el seu esforç el desenvolupament actual. L'objectiu ha de ser millorar la qualitat de vida, sobretot ara que, quan parlem d'aquests aspectes fiscals, ja no ens hem de referir només a Espanya, sinó a Europa...

L'HORITZÓ EUROPEU

-Quin significat té Europa per al nacionalisme mallorquí?

-Significa, per exemple, que entrem dins d'un procés de competitivitat terrible. Qualsevol europeu podrà venir aquí a vendre o a comprar tot el que vulgui i amb la mateixa moneda. Ja no jugarem amb mecanismes financers que permetien un cert ventall de receptes per resoldre els problemes de manca de competitivitat, de manera que ens haurem d'espavilar amb el que tenim, per fer que aquest país continuï essent atractiu, per millorar la qualitat dels serveis turístics, per respectar el territori i sense traïr la nostra identitat que, sens dubte, forma part del seu atractiu. Tot i que, per ésser sincers, hem d'anar alerta: no podem passar del blanc al negre, de la falta absoluta de planificació territorial a una planificació absolutament mil·limetrada, que faria Mallorca tan cara com Ginebra i això, tal volta, seria pitjor... Miri... és cert que ja no hi ha fronteres. Jo tenc un parent que posseeix una indústria de carn i cada dia disposa a la pantalla del seu ordinador de les millors ofertes de tots els mercats europeus, de manera que pot importar la carn que vulgui al preu i la qualitat que li convengui a cada moment. Això li permet estalviar molts de doblers i ara, amb l'euro, encara li anirà millor. Això és una realitat, contra la qual, evidentment no hem de lluitar, sinó que hi hem d'aprendre a conviure, la qual cosa es pot fer, precisament, a través d'una política fiscal que permeti situar les nostres empreses en igualtat de condicions de les continentals, tant les turístiques com les agrícoles o ramaderes... per tal de mantenir un equilibri.

-De totes maneres, pens que aquestes darreres respostes les ha fetes més com a el polític, que encara continua essent, que no com a l'historiador. M'ha fet un esborrany de programa polític, però jo insistiria a demanar-li sobre les característiques que té o ha tengut el nacionalisme mallorquí des de la perspectiva de la història. Quines n'han estat les bases històriques?

-Les bases històriques...?, diria que n'hi ha dues fonamentalment. Una, la consciència històrica d'haver tengut un estat, a la seva manera, clar, propi. Un estat que formava part d'una confederació que era la Corona d'Aragó. És a dir, que aquí ningú no s'inventava res, sinó que es parlava d'un projecte que havia estat real, que ja l'havien tengut, vaja..., encara que s'hagués esgotat. Això es reflecteix a totes les teoritzacions nacionalistes que s'han fet al llarg d'aquest segle i d'altra banda, com és obvi, també hi apareixen sempre els elements culturals i lingüístics, així com -encara que ja molt menys - el fet geogràfic de la insularitat.

CATALANISME I ANTICATALANISME

-En tot aquest context, quin paper juga el catalanisme i l'anticatalanisme?

-....A veure si ens entenem... històricament parlant, per poder-nos entendre, s'ha de dir que no existeix un sol catalanisme. Això és el primer que s'ha de dir: que existeixen diferents catalanismes i que, per tant, no els podem mesurar igual. No era el mateix el de la Lliga que el del Partit Republicà. Estaven d'acord, la Lliga i els federals, en la qüestió de la llengua, en la personalitat històrica de Catalunya, etcètera, però no hi estaven en com havien de ser les relacions amb l'Estat espanyol. Tenien concepcions diferents i això s'ha mantingut pràcticament fins ara, quan observem una Convergència Democràtica de Catalunya que parla de sobirania compartida amb Espanya i un PSC que no parla de sobirania compartida sinó de model federal...Vull dir que quan parlem de catalanisme, sobretot aquí, no hem de parlar de catalanisme polític, sinó de catalanisme cultural. El catalanisme cultural sí que té un fonament prou més ample que possiblement comparteixen si no amb un cent per cent, sí en un 90% tant el PSC com Convergència.

-Sí, però... en el cas de Mallorca?

-Cap aquí vaig... A Mallorca el catalanisme mai no ha estat ben interpretat. Els que més l'han utilitzat han estat, justament, els anticatalanistes i això per un motiu ben concret... L'anticatalanisme a Mallorca sempre ha estat proto, pre, o directament, feixista i s'ha utilitzat per denunciar suposats intents polítics separatistes que majoritàriament mai no han existit més que en la ment dels que els propagaven. L'anticatalanisme és fruit de la ignorància i, per tant, és fàcilment manipulable. La gent culta podrà tenir tal o qual imatge de Catalunya, però mai no ha estat anticatalanista. En aquest sentit, és clar que el nacionalisme mallorquí sempre ha tengut una referència cultural catalana. És normal. El que seria anormal és negar allò que tot el món reconeix, que, per exemple, Ramon Llull pertany a la cultura catalana i no per això deixa de ser mallorquí. És a dir, per resumir, que el catalanisme cultural és un fet innat en el mallorquisme polític i que l'anticatalanisme ha estat un instrument manipulador que han utilitzat a la seva conveniència catalanismes polítics que podien ser o no acceptats des d'un punt de vista exclusivament mallorquí.

L'ESTATUT D'AUTONOMIA

-El fet és que, a diferència del catalanisme polític, el mallorquinisme sempre arriba tard. Hi va arribar durant la República, quan sols no pogué aprovar l'Estatut d'Autonomia. I també durant la transició, quan s'aconsegueix l'Estatut, però a la cua de les autonomies... Quines són les característiques d'un i altre procés autonòmic?

-Hi ha un aspecte molt clar. La República va ser un règim de ruptura, la transició no. I la República, essent un règim de ruptura, va despertar molts de recels, jo diria que una autèntica por cap a

Catalunya, de manera que el primer que es va intentar resoldre va ser el problema català. Llavors el País Basc no representava cap problema greu. De fet, els bascos no varen tenir estatut fins que ja s'havia iniciat la Guerra i els gallecs molt poc abans. I en aquest entorn de ruptura es va fer tot el possible per controlar els processos autonòmics, perquè no succeís el mateix que a la Primera República. En canvi, la transició va ser diferent. En primer lloc, perquè la idea d'autonomia ja havia arrelat a molta més gent. No oblidem, per exemple, la famosa manifestació a Mallorca de l'octubre del 77, encapçalada, entre d'altres, per notables representants de la dreta empresarial, com era Jeroni Albertí i de partits com UCD. I en segon lloc, perquè la Constitució donava més oportunitats que la República, en el sentit que l'autonomia no representava cap ruptura, sinó que era una peça més en la transformació de l'Estat centralista en un Estat de les autonomies.

-Però que hi hagués més consciència autonòmica i també més facilitats per tenir l'Estatut no evità que l'Autonomia de les Balears fos una de les darreres a aprovar-se i que tornassin a ressorgir els problemes que durant la República travaren el procés balear, és a dir, els insularismes.

-Té raó. Vàrem ser la darrera. Va ser molt curiós. Jo mateix havia treballat amb una sèrie d'especialistes com Miquel Alenyà, Bartomeu Colom, Joan Ramallo... per fer un projecte d'Estatut d'Autonomia que el PSOE havia de presentar a les altres forces polítiques. Aquest projecte, que va ser acceptat per UCD com a document de treball, havia elegit la via de l'article 151 de la Constitució, que, com se sap, permetia moltes més competències. Les Balears havien d'anar pel 151. Això ho tenien ben clar els partits majoritaris, fins que arribà un telegrama d'UCD, de Martín Villa, on deia que es reconduïa tot el procés i que, llevat de les anomenades autonomies històriques, tota la resta havia d'anar per una altra via, la de l'article 143. UCD acceptà el canvi en un congrés d'Algaida i llavors vengué la protesta d'Andalusia, l'intent de cop d'estat... en definitiva, una situació que va fer que des de l'òptica de l'Estat s'haguessin de tancar els processos autonòmics el més aviat possible. Vénen els pactes autonòmics del 82... Abans els socialistes eren en una situació minoritària i podien fer molt poca cosa, sobretot a les Illes... o havíem d'acceptar el que ens deien o ens quedàvem sense Estatut. No teníem capacitat de mobilització suficient com per forçar la via del 151. Endemés, hem de ser realistes: les societats que aconsegueixen alts graus d'autonomia són aquelles que estableixen un gran consens entre les forces polítiques i aquest no era el nostre cas on, a més a més, com vostè ha apuntat, hi havia el problema de l'insularisme. Durant la República va ser Menorca que posà traves i a la transició Eivissa, encara que hauríem de dir la dreta eivissenca. Recordi la famosa fotografia de l'estatut català on apareixen junts López Raimundo i López Rodo, és a dir, un perseguit devora un perseguidor, negociant l'estatut. Aquí no hi havia consens. Madrid imposava les seves ordres i, per tant, el marge de maniobra era molt reduït. D'altra banda, el PP, o millor dit Aliança Popular, que era forta a l'Eivissa d'Abel Matutes, va posar tots els entrebancs del món, tant aquí com després a Madrid quan a les eleccions del 82, AP es convertí en la segona força del país. Tot plegat va fer que l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears fos un dels més difícils d'elaborar de tot l'Estat. I per afegit, Aliança Popular, que no va votar a favor de l'Estatut, que es va abstenir, tengué la responsabilitat de constituir el primer govern autonòmic de les Illes i, per tant, d'encapçalar les negociacions per al desenvolupament autonòmic. El problema, però, no era un enfrontament d'illes, sinó que la insularitat s'instrumentalitzava com element per aconseguir allò que la dreta conservadora volia, és a dir, instruments per perpetuar el seu poder.

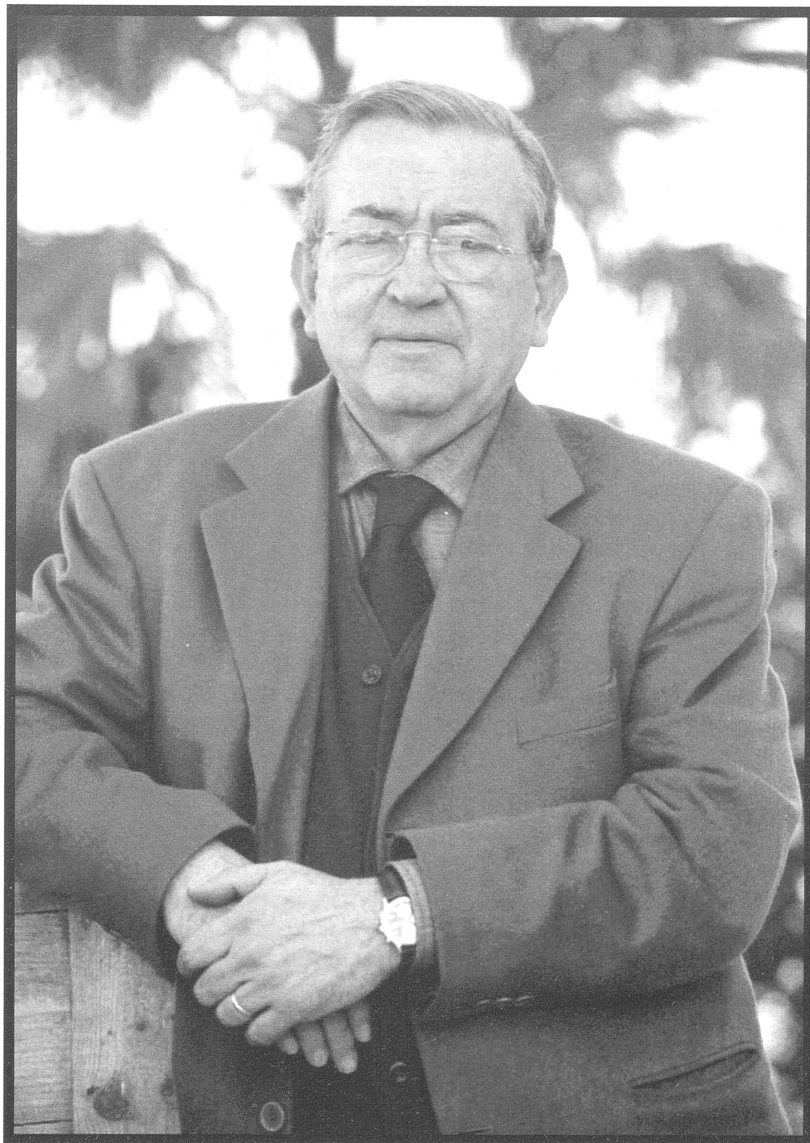
L'AUTODETERMINACIÓ

-Avancem, si li sembla, en el temps. Vostè deixa el PSOE. Participa en altres aventures polítiques que no tenen l'èxit que esperava i torna a refugiar-se, com a intel·lectual, en els llibres, però supòs que no per això deixa d'observar la realitat política, una realitat que en aquests moments pot venir marcada, a tot l'Estat, pels darrers esdeveniments del País Basc on la treva d'ETA i el triomf electoral del nacionalisme fa que es parli més que mai de l'autodeterminació. N'hi ha que pensen que això pot fer reobrir el procés autonòmic i fer que l'Estat avanci cap a una nova estructuració que ningú no s'atreveix a especificar encara. En quina situació ens trobam a les Illes? Quina repercussió poden tenir aquests fets sobre la nostra autonomia? Té sentit que nosaltres parlem d'autodeterminació?

-Jo diria que malgrat tot, l'Autonomia ha guanyat terreny entre els illencs, de manera que avui seria impossible tornar enrere. En primer lloc perquè, a pesar de tot, els problemes se solucionen aquí. Segona, perquè l'Estatut ha estat un instrument de democratització extraordinari. La societat mallorquina no havia tengut mai un component de valors polítics i morals tan important com des que hi ha Estatut, perquè suposa acceptar les regles de joc que dona el mateix Estatut. I, finalment, perquè avui en dia ja hi ha una generació de polítics que majoritàriament s'han format dins de l'Autonomia, dins dels mecanismes culturals i intel·lectuals que signifiquen l'Autonomia. Per tant jo som optimista. La situació actual no és dolenta, encara que sigui molt millorable. Cert és que l'Estatut, a pesar de tot, malgrat les limitacions, podia haver anat molt més enfora, si l'haguessin gestionat uns altres, però... això és la democràcia. La meua gran decepció política va ser quan vaig veure que aquells que s'havien oposat a l'autonomia ens la preniem de les mans a aquells que l'havíem fet possible... Però bé, això és història i avui, com vostè diu, ens trobam a una situació nova, fins al punt que alguns ja parlen de segona transició, però parlar d'autodeterminació, són paraules majors! Jo crec que dins l'Europa que es construeix no hi ha lloc a la possibilitat que cap territori d'un estat membre pugui exercir l'autodeterminació.

-Però el dret existeix.

-Sí, i per cert, vull recordar sobre aquest punt que el millor treball que mai no s'ha fet sobre el dret a l'autodeterminació és la tesi doctoral d'un felanitxer, Andreu Rigo, doctor en dret internacional, ara és a un alt càrrec del Banc Mundial, a Washington. La Carta de les Nacions Unides recull aquest dret, però la seva doctrina ens diu que només el poden aplicar aquells pobles que han estat colonitzats. Clar que recentment s'ha donat el cas de la Unió Soviètica i d'altres països de l'Europa de l'Est, com Txèquia i Eslovàquia o els països iugoslavs, però no crec que aquestes siguin unes situacions comparables a la del País Basc o altres nacionalitats integrades a l'Estat espanyol. D'entrada crec que la Constitució Espanyola permet donar sortida als dos grans problemes que es mouen entorn d'aquests processos, tant a les identitats culturals com als plantejaments fiscals. Jo crec que la Constitució pot permetre el ple reconeixement de les identitats culturals i, per tant, les polítiques que es facin per consolidar-les. Si per exemple un finès, un holandès, un danès, un grec... tenen sobirania absoluta per defensar les seves identitats culturals dins d'Europa, i avui som a Europa, per què no l'hem de tenir també nosaltres? Crec, sens dubte, que podem i hem d'aspirar a

tenir els mateixos mitjans que ells per salvaguardar la nostra identitat i que això no se'ns pot negar pel fet de formar part d'un estat. Aquest és un problema que s'ha de resoldre i això és possible en el marc de la Constitució. I el mateix passa amb la qüestió fiscal. En un mercat immens de tres-cents milions de persones com és Europa és evident que l'escala en què ens hem de moure és diferent a la que utilitzam quan parlem de l'Estat espanyol. La referència ja no és només Espanya sinó Europa. Per tant, en aquesta escala, els estats hauran de replantejar-se totes les polítiques regionals: el País Basc, Catalunya, nosaltres mateixos, haurem de competir amb altres regions europees i necessitarem tots els mitjans que ens puguin fer competitius. No vol dir això que l'Estat hagi de deixar de pensar en clau andalusa o extremeña, perquè s'haurà de continuar essent solidaris com sempre, però a una escala diferent. Una regió desenvolupada i que posa els seus ulls en una societat de serveis avançats no pot tenir el mateix tractament que una regió fonamentalment agrícola. Haurem de cercar una manera d'instrumentalitzar tots aquests canvis i per aconseguir-ho no cal, pens, canviar la Constitució. La Constitució ens permet un autogovern suficient que fa innecessari crear nous estats. Allò que necessitam són, precisament, menys estats, més autogovern i major respecte a les identitats nacionals.

Taula rodona amb **Bartomeu Colom** (professor de dret administratiu de la UIB),
Miquel Ferrer (regidor de l'Ajuntament d'Alcúdia per UM), **Romà Piña Homs** (catedràtic de la història del dret de la UIB),
Margalida Thomàs (professora d'història i diputada d'Esquerra Unida).

Un país... qualque dia

Arran dels esdeveniments al País Basc després de les eleccions i la treva d'ETA i de les accions i reflexions que estimulen, de les quals tots els diaris i mitjans es fan ressò, en aquesta ocasió hem plantejat un debat que tal volta al nostre país resta un poc llunyà, però, sens dubte, s'han obert processos que poden arrossegar-nos en una nova dinàmica, en la qual les paraules autogovern, autodeterminació, federalisme, etc... juguen un paper important. Per analitzar i parlar del que pot esser el futur del nostre país si es planteja una reforma constitucional o si es dóna una nova configuració de l'Estat espanyol, els nostres convidats recorren sovint a la història, perquè, diuen, saber d'on venim és l'única manera de poder esbrinar cap on anam, ja que no es pot improvisar un país.

ONA: Hem volgut reunir-los per fer una reflexió sobre quina és la situació de les Illes Balears davant els temes relacionats amb autogovern, autodeterminació... dels quals tant es parla a rel dels esdeveniments del País Basc.

Amb una reforma de l'Estatut encara molt recent, podríem començar per aquesta qüestió: en quines coordenades ens movem com a societat per fer front a aquesta dinàmica de caire més general que ha suposat la treva d'ETA?

Piña: La consciència social, la demanda social, si tenim en compte que vivim a un país en el qual gràcies a Déu hi ha llibertats, és l'element determinant, i demanar ara a aquest país una reforma de l'Estatut dirigida o determinada cap a la consagració de principis com l'autodeterminació, un Estat federal i un cert independentisme no és possible, perquè precisament la consciència social és l'element fonamental per parlar d'un canvi de la llei, ja que la norma jurídica només la canvia un joc d'interessos i de consciència social. Quan la clau jurídica la vol canviar una minoria il·luminada, sigui per las raons que sigui, té molt poca eficàcia.

Ferrer: El senyor Piña mescla una sèrie de conceptes que en principi no han d'anar junts, perquè tot i que pertanyen al mateix camp no van necessàriament lligats. Fondre reforma d'Estatut, autodeterminació, independentisme i autogovern no és necessari perquè no són, evidentment, una mateixa cosa.

La societat no demanda una reforma d'Estatut?, jo crec que sí.

Piña: La pregunta s'ha plantejat en aquests termes i per això he mesclat els conceptes.

Ferrer: D'acord, però vull dir amb això que es pot reformar l'Estatut sense entrar en federalisme o independentisme. Jo crec que la necessitat real del país, que els polítics tenim l'obligació d'interpretar i lluitar per a la seva consecució, és un augment clar i fort d'autogovern, perquè "patim" un tractament colonial, i a partir d'aquí...

Piña: Però això s'ha de precisar. "Colonialisme" què vol dir?, s'ha d'exemplificar i s'ha d'argumentar amb dades.

Ferrer: Això és molt fàcil. Per exemple, la balança econòmica que "patim" els mallorquins respecte a l'Estat central i a altres comunitats de l'Estat espanyol, que és molt perjudicial per a nosaltres. Culturalment també patim una sèrie de greuges: som molt lluny, per exemple, que la llengua pròpia de la terra estigui al mateix nivell que el castellà. El fet expressar-nos a aquest moment a un mitjà íntegrament editat en català és, no ho oblidem, un fet excepcional, i no hauria d'esser així. I quan dic augment de govern vull dir que hem de menester un augment de sobirania, perquè el futur dels mallorquins, de tots els mallorquins, i de la llengua, estigui en les nostres mans, perquè les altres no prenguin les decisions per nosaltres, decisions que són molt importants.

Piña: Però tot això que diu són coses molt discutibles. Quant a la balança econòmica no hem d'oblidar que som la comunitat més rica de l'Estat i per tant és lògic que si l'Estat es configura dins d'un principi de solidaritat, les regions més riques evidentment siguin les que més aportin. Quant a la llengua i a la cultura... per favor!, el que hem de fer és respectar l'existència d'una societat bilingüe, tot tenint en compte, naturalment, que hi ha una cultura pròpia, la catalana, que mereix tots els respectes... Però si als nivells més fonamentals: Administració i mitjans de comunicació, o millor dit, mitjans docents (l'ensenyament és el canal fonamental), el català està primat.

UN EXERCICI A FER

Thomàs: Jo crec que davant el plantejament inicial que s'ha donat com

a punt de partida hem de separar els temes, perquè no ho podem mesclar-ho tot.

En primer lloc a aquest moment els temes que es plantegen davant l'Estat espanyol i que s'han obert, és cert, a rel del País Basc, ens enfronten a una sèrie de debats que tard o d'hora també hauran d'esser motiu de reflexió al nostre país.

La treva incondicional d'ETA ha mogut les forces polítiques al País Basc i ara hi ha un panorama prou complicat, però que tot i que afecta els bascos, també repercutirà en la resta de l'Estat espanyol i des d'aquest punt de vista m'agradaria que fos la reflexió d'avui.

Les declaracions signades per les forces polítiques nacionalistes perifèriques (catalans, bascos...) tant la declaració de juliol de Barcelona, com les de Vitòria i Santiago, han obert una sèrie de temes i han plantejat la reforma constitucional que, de produir-se, sí que ens afectaria tots, perquè donaria una altra configuració de l'Estat espanyol.

D'una banda aquesta nova situació s'ha obert per mor d'una possible pacificació a una zona que es mantenia en una situació de violència motivada per una manca de solució dels temes nacionals a l'Estat espanyol (que és el que dóna la clau al manteniment de vint anys de violència al País Basc), de l'altra, també fa vint anys que tenim la Constitució, la qual cosa la fa madura per qüestionar-la i si fa falta canviar-la, amb el títol 8è, o si hi ha aspectes de la Constitució que no es poden qüestionar, si l'estat de l'autonomia és vàlid l'any 1998.

Sorgeixen moltes d'incògnites: si és vàlida o no la solució de la pau emmarcada en la Constitució del 78 o si per contra s'ha de donar una nou marc a partir del fet que hi ha hagut un pacte, des del nostre punt de vista, històric, dels nacionalismes amb la dreta espanyola, perquè això no s'havia donat mai a cap legislatura anterior, ni en tota la història de l'Estat espanyol. Aquest crec que ha d'esser el marc del debat, perquè tot això motiva que el futur model de l'Estat espanyol sí afectarà la nostra comunitat, més enllà de la qüestió del País Basc, i sense oblidar, òbviament, un nou marc que és l'europeu, una realitat que també és nova i que s'ha d'encaixar.

Si analitzem el tema des de la perspectiva de l'autodeterminació jo crec que els pobles que conformen l'Estat espanyol hauran de dir la seva, i decidir lliurement mitjançant l'exercici del dret a l'autodeterminació, aquells pobles que el reclamen. Jo ho veig com un exercici a fer, perquè hi ha pobles que no tenen, ni tendran, aquesta necessitat. D'altra banda i des del nostre punt de vista, la reforma de l'Estatut és totalment insuficient, una vegada més és fruit del pacte entre dos partits (el PP i el PSOE) que no creuen en una nova configuració de l'Estat i que per tant mantenen la nostra autonomia en el furgó de cua d'un tren que consideren que ha d'estar aturat. I la reforma de l'Estatut que ara s'ha aprovat és insuficient i no respon a les necessitats de les Illes. I si afegim la consciència social sobre temes de llengua, els greuges comparatius, etc..., encara que el concepte de consciència social, és perillós i se n'hauria de parlar com a tema a part, perquè és una cosa abstracta que s'ha de concretar i no es poden formular afirmacions del tipus, "el poble de les Illes no té consciència de poble". Això s'hauria d'analitzar: per esser nacionalitat, una definició és que s'ha de sentir identitat de poble, però això què vol dir?, el poble basc té identitat de poble, i nosaltres?, perquè les identitats també es creen o se sufoquen, i l'exemple més clar n'és l'estat francès que amb una actitud i una política jacobina duta al màxim extrem ha apaivagat la consciència dels diferent pobles francesos, encara que en algunes zones, com el que anomenam país basc francès, encara perduri i hi sigui ben viva.

DOTAR DE CONTINGUT L'AUTONOMIA

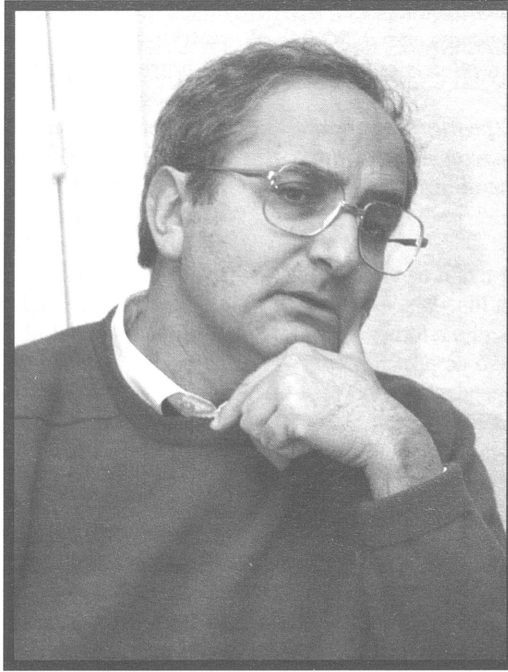
Colom: Ja s'han dit moltes coses, però jo vull començar pel principi, quan em vàreu convocar a aquesta taula amb una proposta que parlava d'autodeterminació, jo vaig pensar, "però bé, això és començar la casa per la teulada". Encara que supòs que és un recurs periodístic, un títol provocatiu. Jo crec que al nostre país hi ha moltes qüestions prèvies no

resoltes, ni tan sols plantejades, i per tant, parlar d'autodeterminació queda més que lluny.

El debat inicial que jo proposaria és més senzill, si es vol, però necessari: com hem de fer per donar contingut al que tenim. I movent-me en el terreny més elemental de la meua anàlisi, i acab de fer-ne un llibret, vull dir que durant aquests darrers vint anys han passat moltes coses des del punt de vista institucional: la desaparició de la Diputació, la creació dels consells insulars, el Consell General Interinsular ha desaparegut, la Comunitat Autònoma, Europa..., en el sentit que l'Administració mira cap a Europa i emergeix. Tenim un model preciós, en el qual des del punt de vista organitzatiu han passat moltes coses, etc.. però tot això és com una closca que l'hem d'omplir. Els juristes deim que les lleis són puntes d'iceberg, però en aquest cas nosaltres tenim un iceberg sense base en el qual la punta és el tot. Per exemple, no hem fet encara un pacte d'estat que hauríem de tenir fa estona sobre la qüestió del territori i el seu consum... ja hauria d'estar aclarit! En matèria d'autonomia cultural està tot per fer. Amb això vull dir que per suposat podem intentar parlar d'autodeterminació, però clar, és una cosa llunyana, no es pot plantejar com a tema calent, perquè no ens afecta directament. I si hem de parlar del País Basc és un tema complicadíssim, com ho és la paraula autodeterminació, al qual podríem dedicar moltes hores, tant des del punt de vista polític, com jurídic, etc... perquè "autodeterminació dels pobles" és un concepte que apareix en relació a les colònies, sobretot les africanes, i a més, què és "poble"? hi ha juristes que diferencien entre autodeterminació i secessió, etc. En tot cas, autodeterminació, quan?, i amb quin quòrum?, basada en un referèndum o en què? No m'agrada parlar d'aquest tema perquè aboca a un debat que no és gens pedagògic, i jo crec que l'obligació d'una reflexió d'aquest tipus és que sigui pedagògica i no es pot plantejar en termes de o tot o res, perquè a més a Balears serà res, ja que resulta indefectible que plantejat així hem de quedar en res. No hem de deixar de banda que som dèbils, som una comunitat petita i perifèrica amb un 2% de la població, no pintam res dins l'Estat, no tenim ni tan sols representació nacionalista a nivell d'Estat, ni veu... Vull dir amb això que la situació de l'autonomia balear mereix o requereix un altre debat que és previ i que consisteix a donar contingut a l'autonomia balear, encara que és cert que el debat suscitat a nivell estatal, sobre el qual s'han escrit aquests darrers mesos coses molt interessants, ens afectarà, però de rebot... Hem de donar fons a una societat provinciana, desvertebrada, conservadora i primitiva. Tenim una gran quantitat de gent que hem d'integrar, tota una tasca a fer impressionat, de generacions, abans de parlar de temes com els que s'han proposat a aquesta taula en principi. Com podem parlar d'autodeterminació si tenim una comunitat per davall de la d'Aragó?, és absurd, autodeterminació i no esser nacionalitat històrica?, o millor dit, haver-ho estat un parell de dies per error... no té ni cap ni peus!

Autodeterminació sense haver resolt el tema del territori?

Jo francament pens que hem de deixar anar el País Basc, que a més tal com es presenta, amb notícies filtrades per les televisions estatals, fa passar pena, i ara mateix a mi personalment em fa canviar de canal, i passar a discutir les nostres coses, perquè no haguem de "canviar de canal" en parlar de les nostres qüestions més immediates, Ja ho he dit, però resulta que hem de dotar de contingut aquesta autonomia nostra que és tan esquifida, però que encara que sigui petita ens ve grossa: el vestit ens ve gros. I això és terrible, tenim un parlament que fa lleis, i feim lleis perquè tenim un parlament, però

Bartomeu Colom

això no vol dir en cap moment que darrera de les lleis hi hagi aquella base de la piràmide de l'iceberg de la qual parlava, ...i per vertebrar aquesta societat fa falta una feina de generacions. No hi ha elements de cohesió social a la nostra societat, s'han perdut quinze anys preciosos, no s'ha fet res en matèria d'autonomia cultural, "laissez faire, laissez passer". S'ha practicat el liberalisme cultural i el liberalisme econòmic.

Hem muntat un estat d'autonomies perquè cadascuna pugui fer coses en matèria cultural i en ordenació del territori i aquí no s'ha fet res, o millor dit, sí que s'ha fet, perquè no fer res és una manera de fer: s'ha deixat fer el que el mercat volia. Les poques intervencions que hi ha hagut han estat perquè el mercat o l'oposició ha aconseguit coses mitjançant el suport popular.

La nostra autodeterminació hauria de començar per centrar les bases perquè això pugui ésser un país qualque dia.

Piña: Vull emprar el meu torn en primer lloc per contestar a Margalida Thomàs, encara

que m'identific amb l'afirmació que la tasca primordial és donar contingut al que tenim i dinamisme a uns mitjans que són els que són. Ara bé, no comparteixo el maximalisme de "no s'ha fet res".

Colom: Sobretot si tenim en compte el que s'hagués pogut fer.

Piña: Tant en cultura com en educació, on s'ha recobrat la llengua, no es pot dir "no s'ha fet res". A més a Cultura hi ha hagut un tarannà que no era precisament el del Partit Popular quan Munar fou a la consellera i va treure una legislació.

Thomàs: No era una legislació, era un model.

Ferrer: Ara no hem d'anar a treure quan Munar era consellera, perquè han canviat les coses.

Piña: Vull dir que no es pot afirmar així rotundament que "no s'ha fet res", quan en realitat han sorgit tota una sèrie de disposicions d'ordenació importants del món econòmic com són les del turisme, etc.. no es pot dir que no s'ha fet res. Ara, que no s'ha fet suficient?, això és una altra cosa. Però s'han donat passes.

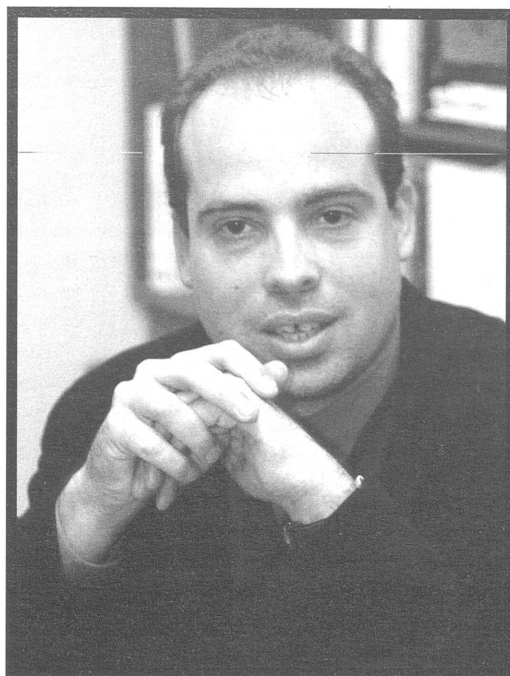
Quant al tema del País Basc, vull dir, en referència al que deia Thomàs sobre per què una treva, que jo tenc una resposta: perquè els nacionalistes, tant els violents com els no violents, s'han adonat que no hi havia altra sortida. I els nacionalistes s'han mogut ara perquè era el moment. Si es renuncia a la violència és el moment d'agafar tota la força possible en el marc de la negociació i forçar una nova situació. La violència s'ha mantingut vint anys i podria mantenir-se altres tants, perquè hi ha una minoria de violents preparada, organitzada i amb doblers.

Thomàs: I el suport d'una part de la societat del País Basc al darrera, perquè en cas contrari hagués passat com a Catalunya amb Terra Lliure.

Piña: També crec que és important incidir en l'afirmació que ha fet Thomàs quan ha dit que per primera vegada en la història de l'Estat espanyol "partits nacionalistes han pactat amb la drete estatal". És veritat, però també requereix una matisació, i hem de dir, si som realistes, que han pactat perquè no els ha quedat més remei. Aquests partits tenien uns objectius i principis prioritaris de concepció

de la societat, dins la concepció d'estructura de mercat i capitalista d'avui, que amb les seves més o menys limitacions eren coincidents.

I quan parlem dels pobles de l'Estat espanyol ens hem de demanar quins són els pobles de l'Estat espanyol, perquè si fa vint anys aquí mateix haguéssim parlat de "poble balear", més d'un hagués rigut, i de fet, a mi personalment qualcú que era científicament molt rigorós un dia em va dir, jo "balear" no en conec cap fora de l'Atlètic balear. La consciència de poble balear, per tant, què volem que vos digui...?, i d'altra banda, alerta a demanar l'autodeterminació com ha fet Esquerra Unida al País Basc!, li ha costat car, si parlem des del punt de vista electoral. Esquerra Unida aquí s'hauria de plantejar si li convé demanar autodeterminació per a Balears. Són unes reivindicacions polítiques que no tenen res a veure amb l'electoral que ha de votar Esquerra Unida aquí.

Miquel Ferrer

Thomàs: Encara que ens allunyem un poc del debat central d'aquesta taula, vull dir que no és aquesta la meua lectura ni del País Basc, ni de Balears.

COMUNITATS HISTÒRIQUES

Piña: Com a historiador vull dir també que el tema de "Balears nacionalitat històrica" m'ha dolgut molt, perquè hem jugat amb aquesta qüestió d'una forma lamentable, culturalment pobríssima, i em sap molt de greu.

No era necessari ni tan sols demanar el dictamen del Departament d'Història de la UIB per saber si som nacionalitat històrica o no, això fa riure! Per què?, si tenim la història davant. Nosaltres hem estat un regne, un Regne, i la paraula regne el senyor professor de dret administratiu sap què significa. Un regne a més, amb dinastia pròpia, amb reis propis i per tant parlar de nacionalitat històrica o no, un regne que ha viscut una experiència d'autogovern, limitada, òbviament, (no de sobirania, Miquel Ferrer, perquè la sobirania no pot ésser molta o poca, perquè la sobirania, Miquel Ferrer, o es té o no es té), però ha tengut nivells d'autogovern que altres pobles "històrics" no han tengut..., per això deia que aquest debat ha estat frívol i a mercè d'estratègies polítiques que com a investigador m'han fet vergonya. La consciència social és l'element més important a considerar, tot i que Thomàs ho qüestionari, perquè clar, el concepte de "consciència social", quan convé s'esgrimeix i quan no ens és favorable ens demanem "què és això de consciència social", però així no pot ésser. Jo coincideix amb Colom quan diu que la consciència social a aquest país és molt minvada. Vivim en uns valors que són simplement el benestar i els doblers. I si bé és cert que Mallorca sempre ha estat un país de comerciants, ara aquesta consideració ha arribat a un extrem que no és suportable. Som insolidaris i en certa manera tenim el tarannà polític que ens mereixem. I per tant jo crec que els que intentem fer un esforç intel·lectual de reflexió i d'anàlisi, encara que tinguem idees diferents hem de posar-nos d'acord en uns principis vertebradors de la nostra societat, i fer anar endavant uns principis i uns valors que ens defineixin com a societat.

NACIONALITATS ENFRONT MUNDIALITZACIÓ

Ferrer: L'autodeterminació és un dret, però és cert que cau lluny i per tant jo del que vull parlar és d'autogovern i insistir que Mallorca necessita més autonomia per poder prendre decisions i per administrar els seus recursos, i no vol dir això que no haguem d'ésser solidaris,

però la solidaritat ha d'ésser un principi que s'exerceixi per voluntat pròpia i no perquè ens vengui imposada de fora, aquest país ha d'ésser solidari no amb l'Estat espanyol, sinó amb tot el món, però a partir de la nostra volença i decisió.

I el problema de l'autogovern a aquest país és que el que tenim tan sols no l'exercim, perquè sempre hem tengut un partit al poder que no hi creu i que no el vol. Un partit que al seu moment ja va votar en contra de l'Estatut d'Autonomia, que no creu en l'article 8è de la Constitució. Ha governat un partit, per voluntat democràtica dels ciutadans de les Illes, això és cert, que no creu en l'autonomia i que l'ha feta servir com a gestoria no tant per al lliure mercat, sinó més encara, per al seu mercat propi, per als seus mercaders... i les sentències judicials avalen aquesta afirmació.

Jo crec que és bàsic que la societat es vertebrari, hi estic d'acord, perquè un país, una societat, sense vertebració no és res. S'ha de cohesionar entorn a una idea. I aquí ningú no ha estat fins ara capaç de posar una idea

sobre la taula capaç de fer als mallorquins causa comuna i ens movem per interessos de gremi, de grup, de partit o del que sigui, no per interessos col·lectius.

No vull entrar a parlar, jo tampoc, del País Basc, però el que sí és cert és que la dinàmica que ha creat el País Basc a l'Estat espanyol ens afectarà, perquè el problema d'encaixar les nacionalitats dins l'Estat, serà no només a Espanya, sinó a tota Europa. Serà el problema del segle que som a punt de començar.

A partir dels canvis internacionals, de la globalització de l'economia, de l'aparició de l'euro que donarà un marge cada vegada més petit per a la maniobrabilitat dels països i de les ideologies (cada vegada són més semblants i es dissenya una política econòmica per a tot el món), les nacionalitats seran les peces que hauran d'encaixar, això ja s'ha vist als països del centre d'Europa.

On es desplaça el centre de decisió serà la qüestió a resoldre i s'haurà de fer amb tolerància i sense hipocresies. Hem de parlar clar, i a Mallorca hi ha una població immigrada que mereix ésser integrada, i s'haurà de fer un esforç.

Piña: Vostè acaba de dir que hem de parlar clar, i per tant m'haurà d'acceptar unes precisions. Acaba de dir que l'Estatut d'Autonomia que tenim ara deriva d'un partit conservador.

Ferrer: He dit just el contrari, que l'autonomia l'ha administrada un partit que no creia en l'Estatut.

DRET A EVOLUCIONAR

Piña: Però no podem continuar amb aquest discurs, perquè els partits evolucionen, tothom té dret a canviar, i segueixen una trajectòria. Igual que ho ha fet UM o Esquerra Unida, ho ha fet el PP. El Partit Popular d'avui no és l'Alianza Popular de fa vint anys. Igual que la batlessa de Costitx d'UCD no és la mateixa Ma. Antònia Munar de la Unió Mallorquina d'avui. Els partits evolucionen i les persones amb ells, i d'altres queden al marge. I avui el centrisme, per raons òbvies, el detecta el PP. Això era una precisió.

Ferrer: Respectable, però que no comparteixo.

Thomàs: Jo volia reconduir el tema, i estic d'acord que hi ha dos debats, d'una banda si parlem d'autodeterminació i de quin paper han

de jugar les Illes Balears en una reforma de la Constitució, i vull dir que dins el nou marc de l'Estat espanyol és una qüestió important i podem opinar sobre si les Illes Balears poden exercir o no el dret a l'autodeterminació, i el debat general sobre l'autodeterminació, i per això la meua primera intervenció ha estat per intentar descriure quin és des del nostre punt de vista el nou marc que s'ha obert amb la treva d'ETA, i l'altre tema és el que ha plantejat el Sr. Colom, és a dir, l'autogovern i el contingut de l'Autonomia.

D'altra banda també volia dir que Esquerra Unida parla d'estat federal des de fa molts d'anys, no d'ara, el que ara s'ha fet és donar-li a l'argumentació, un cos, i hem fet un debat intern i una teorització, precisament perquè es demana la reforma de la Constitució Espanyola, i per tant és el moment de presentar una alternativa.

Piña: Però, EU va votar la Constitució?

Thomàs: Sí la votà, però ara, perquè pensam que ja és prou madura, creiem que es pot reformar.

ESTATS FEDERALS

Piña: Jo no vull demonitzar la possibilitat d'un estat federal, perquè les lleis no fan por, el que preocupa són els homes i el seu tarannà. Ara bé, si imaginam un estat federal, això consagraria l'autodeterminació, en el sentit que parlem ara, (i no aquella autodeterminació pensada per a la política descolonitzadora tal com plantejava Colom molt encertadament), a nivell de grans paraules, que és com dir perquè hi ha uns "pobles" que assoleixen el principi de sobirania i es consoliden en un estat federal. Però històricament mai no s'ha donat el cas a uns estats federals que exercissin el dret d'autodeterminació per separar-se, per continuar amb aquest discurs intel·lectual.

Ferrer: Sí, Canadà.

Piña: Ha exercit el dret, però no ha arribat a res.

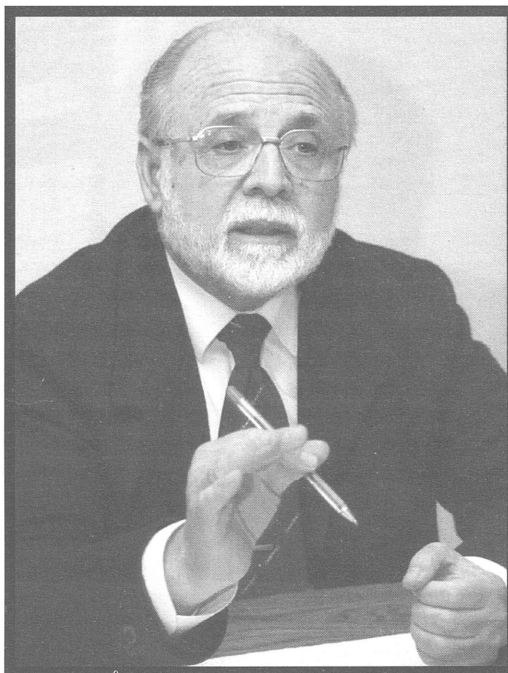
Thomàs: Bé, però l'ha exercit, d'això es tracta. Exercir el dret és triar. Una altra cosa serà el que es triï. Quebec ha exercit aquest dret dues vegades i es planteja una tercera.

Piña: Vull dir amb això que no existeix històricament un precedent d'aquest tipus. Bé, sí, a Txecoslovàquia, que s'ha dividit perquè ho ha demanat el més dèbil.

Thomàs: Aquest debat, ja ens queda massa llunyà o és massa general.

ONA: El Sr. Colom argumentava que el vestit ens ve gros, i jo volia plantejar si, tot i que possiblement ens hi vengui, pot passar que no ens quedi altre remei, per continuar amb el símil, que vestir-nos-hi a remolc del que passa a la resta de l'Estat.

Colom: A mi ja m'aniria bé un estat federal, si el consideram des de Mallorca estant, perquè en la constitució d'un estat federal ha de prevaler el principi d'igualtat, un repartiment de competències igualitari, i a Balears ja ens aniria bé esser iguals entre els altres! Iguals que Canàries que té *cabildos* des del 1912 (els consells insulars són del 1978), iguals a Canàries que el 1871 tenien una illa port franc (aquí ara tenim aquesta espècie de règim descafeïnat), que té una llei

Romà Piña Homs

fiscal de l'any 72 (i ara nosaltres aquestes rebaixes que no sabem què són).

Tot l'increment competencial que nosaltres hem tengut ha estat provocat per l'entrada a Europa, i quan l'Estat se n'ha temut que ja en tenia prou a mirar a Europa etc..., llavors ha decidit cedir gestió en certes coses de les quals es desfeia, i per la generalització i evolució del mateix Estat, hem passat a tenir l'educació i ara ens transfereixen la sanitat. I per això la gestió de la comunitat augmenta i de cada vegada sembla més important, tot i que hi ha una dada curiosa i és que l'Administració perifèrica té, a Balears, més personal i més recursos que la mateixa comunitat autònoma!..., hi ha molta tasca a fer, tot està per fer.

RAONS HISTÒRIQUES

Piña: I per què som el furgó de cua?, és això el que ens hem de demanar.

Colom: Clar, és per moltes raons.

Piña: Jo les tenc ben clares: les mateixes, i parla l'historiador, que feren impossible l'Estatut de l'any 1931, quan les Balears van intentar desenvolupar un estatut no ho varen aconseguir..., per tant no és una cosa d'ara, del Grup Popular.

El que passa és que les Illes han viscut una falta de cohesió interinsular històrica. I qüestions com el nom de la llengua, la bandera (que si ha de tenir o no barres), un tema de símbols, que representaven qualche cosa, que si quatribarrada, o una bandera de l'antic Regne de Mallorca, han estat discussions molt importants, i clar, tot això és el perquè de moltes coses que ens ha de dur a mirar cap endavant.

Colom: Les raons són molt variades i profundes. Una de les importants, en la meua opinió, és la poca població (un 2%), i també perquè hi ha una cosa molt curiosa i és que el poder polític no es correspon amb el poder econòmic, i la classe dominant no té gens d'interès per l'autogovern, l'autonomia, la llengua, la cultura, no són temes importants per a les classes dominants, ni per als mitjans de comunicació en general... i tot està per fer, tot per construir, en aquesta societat provinciana.

Ferrer: Però tot i que està molt bé voler esbrinar els raons històriques, el que ha de fer aquest país és tenir un projecte de futur que posi remei i dinamitzi la societat. Hem de posar els peus en terra per identificar la gent en un projecte comú, perquè el futur és el repte. Si hi ha hagut una sèrie de condicionats que ens han dut a aquesta situació, caciquisme...

Piña: Caciquisme?, el brutal individualisme de la societat mallorquina ha condicionat tot això.

Colom: Estudiar la història ens du a entendre el present i per això és important saber i analitzar les raons històriques.

Ferrer: Però necessitam un projecte de futur, perquè necessitem esser més competitius com a país, una empresa capaç de fer front al futur. El nom d'estat federal, o confederat o el que sigui no té cap importància, sinó que és una qüestió de contingut, de saber quin autogovern tenim, quina capacitat de decidir... perquè sigui suficient, perquè puguem arreglar els nostres problemes, perquè si volem crear un impost turístic la puguem fer des d'aquí i si volem una llei de reconversió turística ho puguem fer sense demanar permís a Madrid,

I això només es pot fer des d'un punt de vista que tenguí Balears com a prioritat. Per respondre a la pregunta de per què el furgó de cua, vull dir que és perquè a Madrid els diputats que representen les Balears pertanyen a partits que no tenen com a prioritat les Balears.

Thomàs: No hi estic d'acord. Si parlem des del punt de vista del paper de les Balears dins l'Estat espanyol i per tant de la capacitat o no d'autogovern, tampoc no podem limitar-lo a un discurs des del punt de vista exclusivament nacionalista, perquè des que hi ha democràcia hi ha hagut representants dels electors i aquesta és la voluntat de poble. El que més m'interessa plantejar és el tema de l'estructura econòmica. Les Balears ha d'esser una empresa, deia Ferrer, i ens hem de qüestionar, quina és la nostra economia, quins són els nostres valors, quin tipus d'empresa hem d'esser i donar-li un contingut, i saber quin paper poden i han de jugar les Illes dins el context de l'Estat espanyol.

Des del nostre punt de vista, amb una perspectiva de reforma de la Constitució, plantejam un pes específic, tot i que som conscients que som un 2% de l'Estat i no hem d'imaginar que tenim més pes del que tenim. Ara bé, al País Basc són dos milions d'habitants, per tant tampoc aquest argument no és definitiu, perquè no només és el nombre d'habitants sinó que també hem de considerar quina estructura econòmica tenim i quin paper juga dins l'Estat espanyol.

Piña: Jo també crec que el nostre problema de praxi política no el resoldrà un partit nacionalista, sinó una més consolidada consciència social i de vida de poble. I per tant tenim una tasca per davant de tipus educatiu, de reforçament social, per combatre l'individualisme de la nostra societat.

EL PODER POLÍTIC

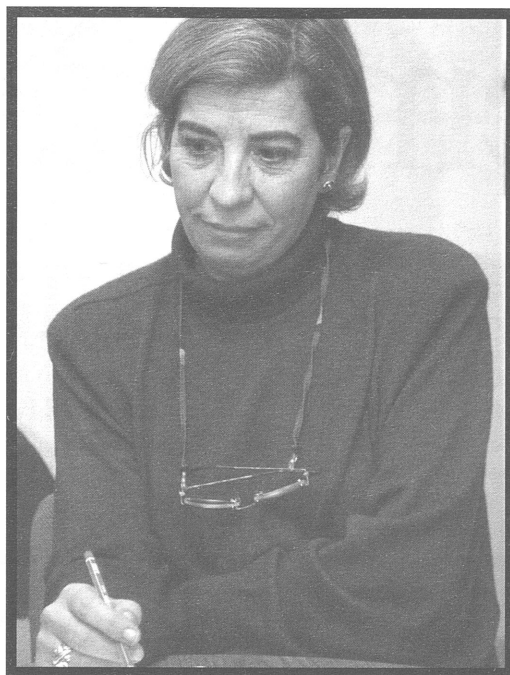
Colom: El poder econòmic i el polític no es corresponen, ni des de l'interior ni des de l'exterior, i fins i tot podríem dir que els polítics que tenim són una superestructura en relació al món econòmic, que és molt dinàmic i competitiu, que ha internacionalitzat els productes. I hi ha un *decalàge*, encara que és cert que no és el mateix esser un bon empresari que construir un país.

Els mallorquins han triomfat, però són individualitats, famílies, set o vuit, o les que siguin, i en canvi el poder polític és molt minso, molt esquifit. Els homes del capital envien els de quarta categoria a la política. Si ho hagués d'explicar diria: som a un país on els empresaris fan ca seva i envien uns senyors, als quals poden telefonar, a jugar a política.

Piña: Això és històric, al segle XVII els Cotoners varen esser sobirans, caps de govern de Malta, i quan has vist els Cotoners jugant a un lideratge polític?, mai.

ONA: I quina és l'aspiració de la classe política?

Colom: Aquí?, que les autoritzacions prèvies en lloc de demanar-se a Madrid es demanin aquí, i clar, això no és construir un país. Aquesta és la classe dominant que tenim als mitjans, que figura a Madrid, i aquesta classe dominant està ben conhortada: abans havien de telefonar a Madrid i ara basta a la conselleria, i amb això jo no hi estic content.

Margalida Thomàs

UNA SOCIETAT IMPROVISADA

Thomàs: Coincideix amb aquesta anàlisi de la superestructura econòmica, i vull afegir que al segle XIX no hi ha hagut a Mallorca una burgesia, un motor que hagi mogut aquests valors i reivindicacions, d'acord, però a aquests moments les perspectives de futur són més esperançadores, no crec que la història ens hagi de condicionar per sempre més.

Ara tenim una situació oberta a un debat estatal que a les Illes també s'ha de plantejar. I tot i esser conscient que el que tenim és insuficient i esquifit, crec que de cada vegada hi haurà més necessitat de dotar-nos de major autogovern i també de donar-li contingut, sigui per la nostra reclamació, sigui perquè ens hi duguin les dinàmiques estatals.

Colom: Jo feia una anàlisi del que ha estat, no vull donar una imatge pessimista. Clar que la situació es pot modificar de cara al futur, n'estic convençut..., i certament ara hi ha una nova dinàmica.

Piña: Jo crec, evidentment, que aquest grup econòmic dominant actua un poc com l'amo de possessió de fa cinquanta anys, és un poc aquesta mentalitat, encara que no siguin els mateixos. Però hem de pensar que així com la burgesia del XIX es va consolidar amb temps, i va assolir un tarannà intel·lectual relativament sòlid, i hi havia un grup dirigent sòlid, el grup econòmic actual, que té molta empena, s'ha forjat molt ràpidament i de manera molt improvisada i aquesta pot esser la clau d'altres coses. Darrera la societat burgesa catalana sempre hi hagué Catalunya, amb unes senyes d'identitat i a Balears al darrera no hi ha hagut res que hagi esperonat.

Improvització i falta de consciència social forta són els dos elements que determinen la nostra situació, a Mallorca no hem estimat el nostre paisatge i ha estat la societat mallorquina la responsable del que passa, no han estat "els altres". Aquí fa vint anys no hi havia consciència de res i encara ara no és tothom que té consciència, ni tan sols de preservació.

Thomàs: I les vint mil persones que varen sortir al carrer per demanar que es preservés el territori?

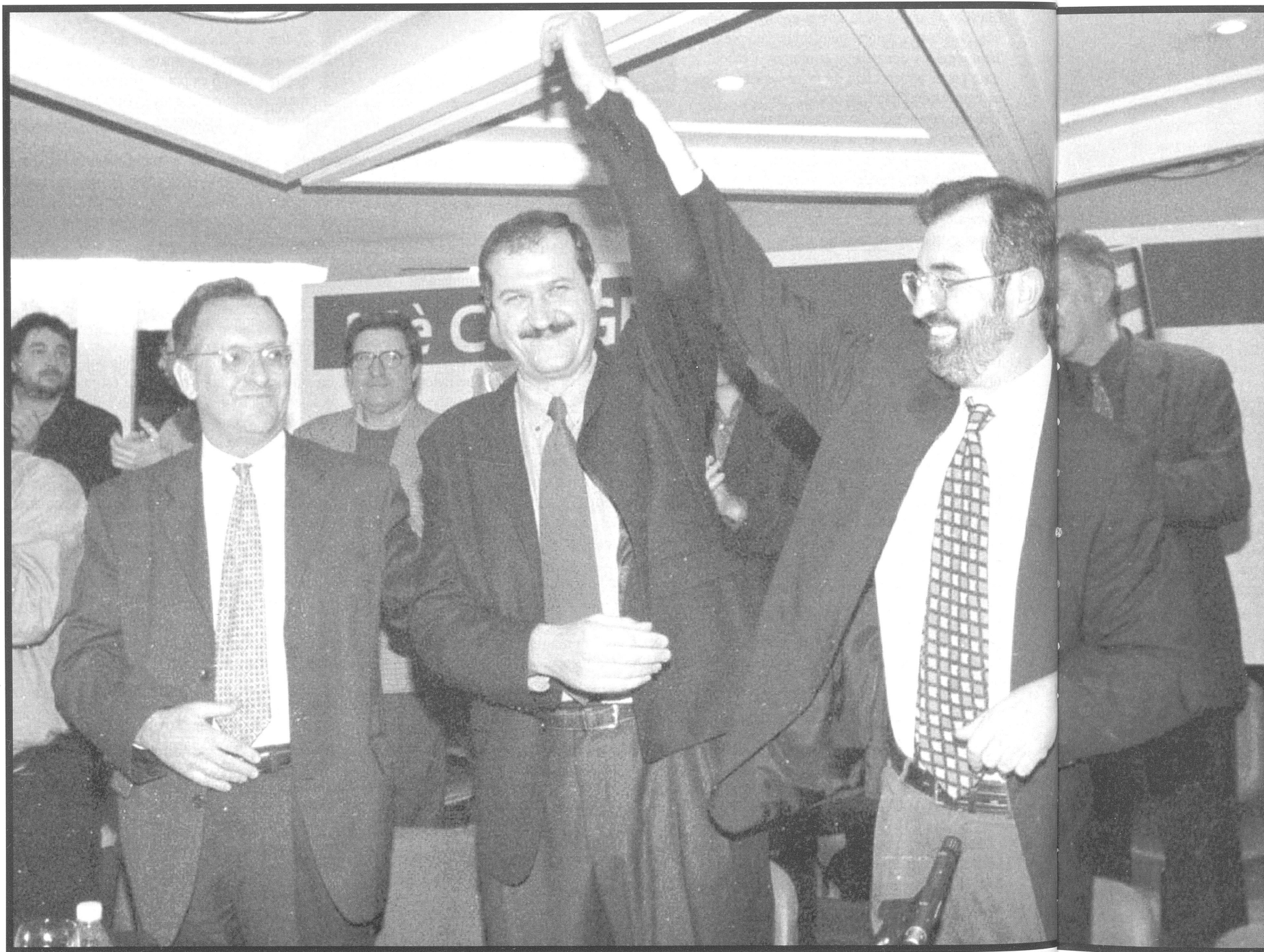
Ferrer: El repte d'aquest país per anar cap al futur és esser capaços de trobar una idea, un model que envolti la majoria de la societat, que la il·lusioni i que, al marge de l'interès personal, legítim també, hi hagi un temps per al projecte col·lectiu. Si cream aquesta il·lusió serà mitjançant la formació d'un partit nacionalista fort que aglutini tot aquest esforç de consciència social.

Thomàs: Deixau-me acabar, perquè la darrera paraula sobre autogovern no pot esser dir que Unió Mallorquina és necessària. I des del punt de vista del Sr. Piña, tampoc històricament no es pot esser tan negatiu, perquè Mallorca sempre des de la democràcia ha demostrat unes voluntats determinades, i la manifestació demanant l'Estatut d'Autonomia va esser històrica (no podem contar la història per servir les nostres idees), com també ho han estat les grans manifestacions per demanar la salvaguarda del territori, aquestes manifestacions demostren que el poble de les nostres illes vol esser protagonista i vol dir per on ha d'anar el futur, i això ho han entès totes les forces polítiques, encara que unes més que altres.

Democràcia i sobirania

Entrevista a Mateu Morro

per Jordi Calleja

La història de les Illes té un pes molt gran a l'hora de parlar d'autogovern per a les Balears. Mateu Morro creu que les primeres competències assumides pel Govern balear en educació han de servir per obrir una porta a plantejaments seriosos per conservar i fer més dinàmica la identitat balear. El batle de Santa Maria torna a la secretaria general del PSM per lluitar per un futur on totes les institucions es comprometin en la defensa de la llengua. La integració dins l'Europa de les nacions ha de jugar un paper important a favor de les diferents identitats nacionals que sovint conviuen dins un mateix estat. Somnia que algun dia veurà jugar la selecció balear, escoltarà La Balanguera i les Illes es donaran la mà per treballar per un futur millor. Morro confia en el nacionalisme del segle XXI.

-Les Balears són la comunitat autònoma amb llengua pròpia amb un estatut d'autonomia menys desenvolupat. En aquest final de segle i després de ja un grapat d'anys de democràcia, quina creu que és la conjuntura actual? Què s'ha aconseguit i què queda encara per fer?

- És cert que l'Estatut que tenim és dels més pobres de l'Estat espanyol i crec que en part és una conseqüència de la història política de les Balears i del pes específic de les Illes dins el context de l'Estat espanyol. En particular ha estat molt reduït el pes de les seccions insulars dels partits d'àmbit estatal i el que és pitjor, de vegades hi ha tengut un caràcter reivindicatiu. És a dir, el fet de tenir un PP o un PSOE tan submisos i tan dèbils dins les estructures de partit a l'Estat ha ajudat que hi hagués aquesta situació tan pobre. De tota manera la part positiva és que certament existeix un nucli d'autonomia, els darrers traspàsos, concretament el de l'educació, són prou importants i la perspectiva del traspàs de la sanitat pot donar lloc, en un termini relativament curt, a un autogovern limitat, dels més reduïts, però així i tot encara prou considerable.

Mateu Morro i Marcé té quaranta-dos anys, és casat i és pare d'un nen i d'una nina. El darrer congrés del Partit dels Socialistes de Mallorca l'ha retornat a la secretaria general del partit nacionalista, que ja havia ocupat durant onze anys, davant el repte de les eleccions. Morro és batle del poble on ha viscut tota la vida, Santa Maria del Camí. Llicenciat en història, el seu compromís polític amb l'esquerra progressista comença a principis dels anys setanta a la universitat. El 1979 va ser membre de l'executiva del PSM, grup del qual va ser secretari general entre l'any 1985 i el 1996. Ha estat diputat i membre del Consell Insular els anys 1991 i 1996, però totes dues vegades ha dimitit. Arribà a la batllia de Santa Maria l'any 1990. Ha publicat llibres de bibliografia i investigació sobre la història política del primer terç del segle XX a Mallorca i el republicanisme.

-Sempre que es parla d'aquests graus d'autodeterminació es compara la situació de les Balears amb altres comunitats autònomes amb llengua pròpia, i gairebé sempre sembla que el sentiment d'una part important de la població és sovint més indecisa respecte a les seves conviccions. Quina explicació més hi podem trobar a part de la històrica?

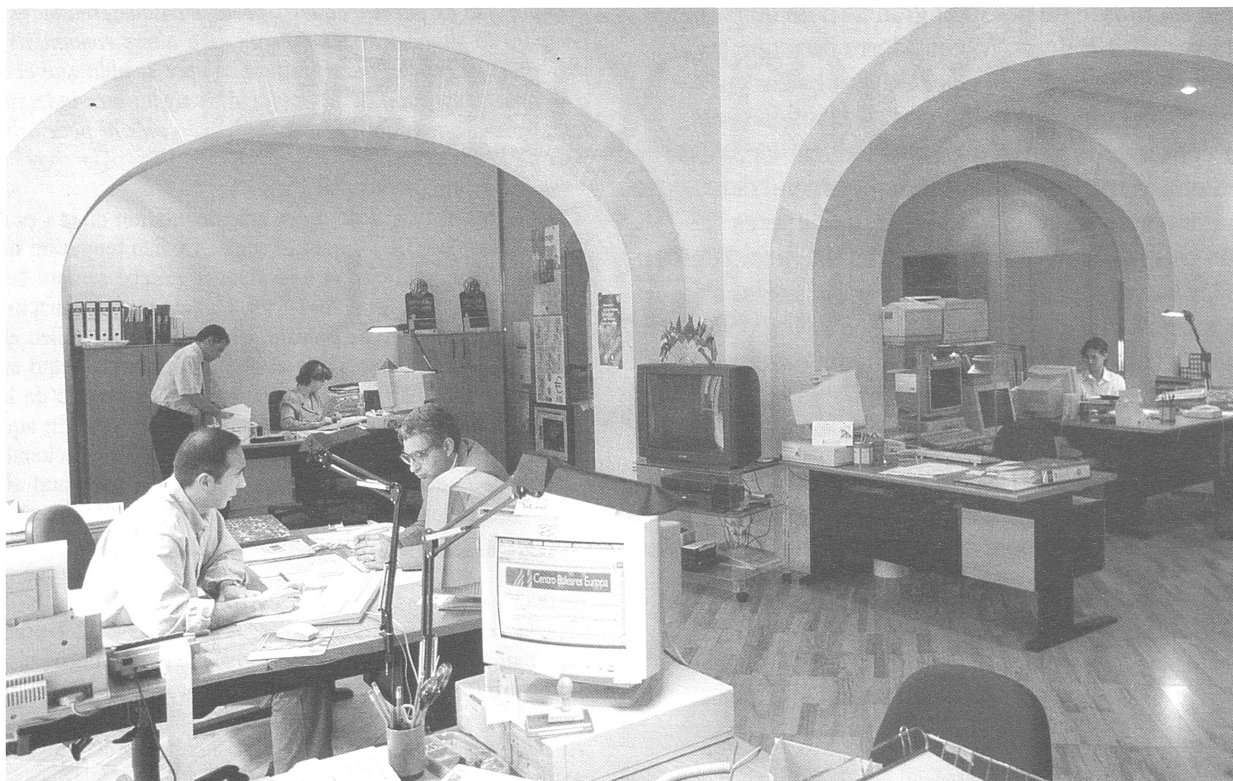
-Catalunya i el País Basc tenen una singularitat clara i és que des de finals del segle XIX i durant el segle XX han tengut un moviment social i també polític molt important, i gairebé sempre hegemònic, de caràcter nacionalista. Així i tot, Galícia té una situació no massa diferent a la de les Illes Balears. El nacionalisme gallec en certs moments és molt comparable al de la nostra terra. Aquí existeix un plantejament de partida en el moment de l'elaboració de la Constitució que és el concepte de nacionalitats històriques. En aquest concepte s'inclou Galícia, que té una consciència nacional no gaire diferent de la de les Balears quant a expressió electoral almenys, i en canvi s'exclouen el País Valencià i les Illes Balears que tenen una cultura i una llengua diferenciades. Jo crec que no podem saber fins on voldria arribar la població de les Illes Balears perquè no s'ha fet encara cap referèndum. En tot cas pens que existeix avui a l'opinió pública mallorquina i de les Balears en conjunt, un sentiment que l'autonomia és bona. Això és positiu. Un dels avenços d'aquests darrers vint anys ha estat associar a l'autogovern més inversions, més recursos econòmics, millores a la sanitat, millores a l'educació, avui per a la immensa majoria de la població l'autogovern és positiu.

-La gent assimila cada vegada més la importància de comptar amb més competències. Creu que aquest grau de conscienciació a nivell pràctic pot arribar a traduir-se en un major grau d'identificació com a poble? Hi ha diferents nivells en aquests processos que assegurin una evolució en l'aspecte polític i econòmic, però no en el social o cultural.

-En política no hi ha res irreversible ni res predeterminat. Les coses poden esser d'una manera o d'una altra, segons el que facin els agents socials i polítics. Jo puc parlar del que per a mi és el millor. Crec que avui l'autogovern i en un pas posterior un nivell important de sobirania política és un progrés democràtic en definitiva, i crec que si volem una societat més democràtica, més justa i més feliç hem de pensar que la població voldrà exercir aquests drets democràtics i no que decideixin per ella les coses. Crec que el moment que vivim és positiu, però les coses no seran sense grans esforços i un treball molt actiu dels sectors més dinàmics i més conscients de la societat.

-Fins ara hem parlat sempre de les relacions de la comunitat amb Madrid o amb la Península, però es parla cada dia més de les relacions amb Brussel·les i la Unió Europea, de les relacions amb l'Europa de les regions. Quins poden ser els factors integradors i quins els disgregadors dins aquest moviment tant econòmic com cultural que es viurà amb l'arribada de l'any 2000?

-Jo crec que la integració europea és un projecte fonamentalment positiu per a les Illes Balears i per a la consolidació d'unes societats democràtiques i progressistes a Europa occidental. Això no vol dir que no hi hagi d'haver sempre una perspectiva de solidaritat molt clara envers els altres pobles del món. La integració europea té dos caires, per una banda té un element conegut de centralització, és a dir, que crec que s'ha de

**El Centre Balear Europa consolidat a Brussel·les
defensa els interessos de la nostra comunitat i,
a la vegada, facilita a tots els interessats
qualsevol informació relativa a la Unió Europea**

DEPARTAMENTS I SERVEIS DEL CBE:
Centre de Documentació Europea
Centre Europeu d'Informació Empresarial
Departament de Relacions Exteriors
Departament de d'Estratègia Regional i
Coordinació IMEDOC

INFORMAU-VOS AL CENTRE BALEARS EUROPA

C. Palau Reial, 17
Conselleria d'Economia i Hisenda
07001-Palma de Mallorca, Illes Balears
Tel. 971 17 62 28 - Fax 971 17 62 16.

Correu electrònic: cbe@bitel.es
Internet: <http://www.bitel.es/cbe>

DELEGACIÓ A BRUSSEL·LES

Avenue des Arts, 3, 4 et 5, 7ème étage - 1210-Brussel·les
Tel. 32 2 223 14 10 - Fax 32 2 223 25 24.
Correu electrònic: centre.balears.europe@skynet.be

COMISSIÓ EUROPEA

GOVERN BALEAR

Universitat de les
Illes Balears

Càmaran Oficial de Comerç,
Indústria y Navegación de
Mallorca e Ibiza-Formentera

CAIXA DE BALEARS

CENTRE BALEARS EUROPA

treballar per evitar que les burocràcies i el funcionariat de Brussel·les prenguin decisions lluny de les realitats socials existents. Per altra banda té un element positiu i és que la dimensió regional és forçada dins aquest projecte europeu i, per tant, el reconeixement a nivell europeu de la realitat nacional dels pobles que formen Europa és una possibilitat important. Jo entenc que Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià de manera conjunta han de promoure el reconeixement internacional, i per tant també europeu, de l'existència de la seva identitat cultural. A més, les Illes Balears han de promoure dins el concert europeu el reconeixement de la seva singularitat i les seves característiques de nacionalitat. És un dels objectius que crec que hem de fer en positiu, es tracta de construir Europa i aportar-hi allò que nosaltres tenim i a la vegada lluitar pel reconeixement extern d'allò que som.

L'EUROPA DE LES REGIONS

-Som també davant una possibilitat important de veure altres realitats de regions que també tenen una llengua pròpia dins un estat. Serà la Unió Europea una eina per sensibilitzar els països europeus sobre la riquesa de les seves regions?

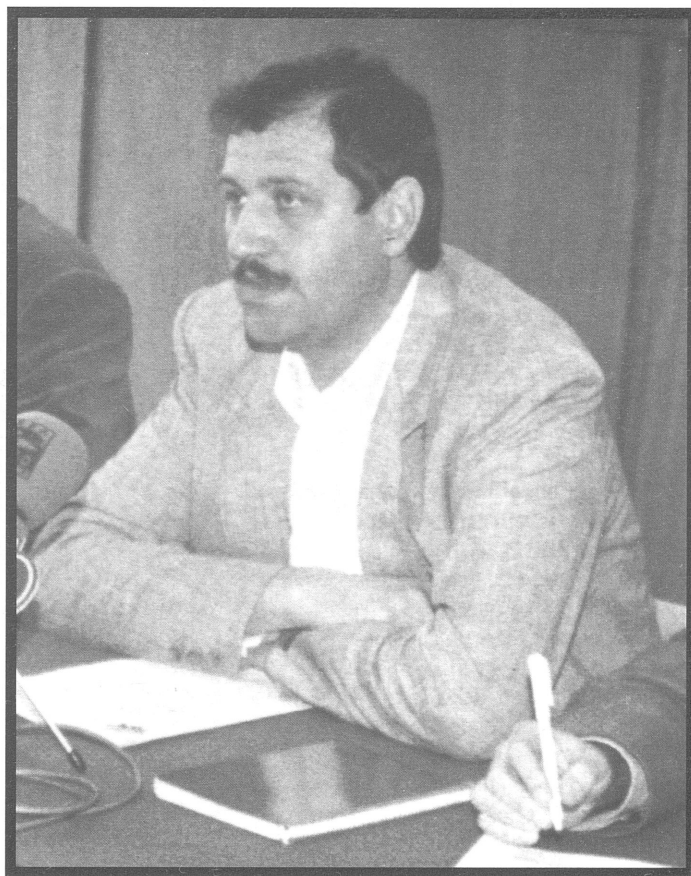
-Hi ha realitats molt desiguals. No podem comparar la situació a l'Estat francès on hi ha hagut una uniformització molt eficaç i profunda, tot i ésser un dels estats que partien originàriament d'una diversitat més gran, amb la situació a l'Estat espanyol. Són situacions molt diferents. Però crec que en conjunt hi ha realitats com l'escocesa, la gal·lesa, tota la problemàtica irlandesa, les comunitats flamenca i valona a Bèlgica i sempre tendrem més punts en comú amb aquestes realitats nacionals no reconegudes plenament d'Europa Occidental. Això ajudarà i pens que dins aquesta Europa futura, aquestes realitats lluitaran per ésser-hi presents.

-Les Illes Balears són també una comunitat autònoma amb una gran riquesa i diversitat regional. En parlar de les Balears potser s'oblida massa sovint la insularitat de Menorca i d'Eivissa o queda en un segon terme. Pensa que aquest nou corrent econòmic que dinamitzarà la Unió Europea pot tenir efectes digregatius dins les Illes que, exagerant una mica, en un futur Menorca sigui dels francesos, i els catalans i els italians i els madrilenys ocupin l'illa d'Eivissa?

-Les Illes Balears són una realitat diversa i plural on cada illa té la seva personalitat avui i al llarg de la història. Els anys de centralisme estatal provocaren que les illes de Menorca, Eivissa i Formentera encara visquessin un centralisme de Mallorca més gran. Però crec que els darrers anys s'han fet passes importants. Crec que tant l'existència d'un Parlament balear com la d'un Govern balear han estat elements molt positius que han permès superar la situació anterior de la famosa diputació provincial i de la província de Balears. Ara hi ha unes institucions comunes i unes eines que són els consells insulars que han començat a assumir competències i que encara en poden assumir més. Crec que els consells reproduiran aquest desig d'autogovern de cada illa i el faran compatible amb un projecte polític comú a nivell de Govern i de Parlament de les Illes Balears.

-El traspàs de competències en matèria educativa obre un ventall enorme de possibilitats de futur. Quin creu que és el camí a seguir?

-Una de les grans coses positives que s'han viscut a les Balears és el paper actiu del col·lectiu docent i educatiu a favor de la llengua i la cultura d'aquest país. L'escola ha estat un dels llocs on hi ha hagut més sensibilitat i on s'ha fet més feina. Hem d'esperar que aquest traspàs a la llarga signifiqui una empena a tot això. De tota manera amb l'escola no n'hi ha prou, la tasca docent sense involucrar les

altres institucions i dur endavant un compromís per a la defensa de la llengua no serviria de gaire cosa i aquí és on hem tengut un gran dèficit ja que els governs conservadors que hem tengut han dut a terme una labor de desmantellament de la cultura i de la llengua pròpies. Només confio que les properes eleccions donin pas a una realitat nova que permeti canviar això.

-Cada vegada hi ha més immigrants que vénen a fer feina a les Balears i posteriorment s'integren i que tendran un pes important en el futur. Hi haurà fills d'alemanys, de britànics o de peninsulars. En aquests darrers quinze anys, quines han estat les deficiències a l'hora d'aconseguir un grau d'identificació com el que hi ha altres comunitats espanyoles com a Catalunya, on vas en metro a qualsevol banda i veus persones peninsulars que parlen en català?

-Jo crec que a aquestes alçades de final de segle, l'Administració autonòmica continua essent una administració bàsicament castellànica. Per exemple, no s'ha volgut impulsar un model televisiu en català, s'hi ha renunciat. L'àrea de la política lingüística del Govern balear ha quedat reduïda els darrers anys a practicar subvencions, sense cap projecte. El Govern balear, unes vegades per omissió i unes altres per acció directa, ha estat en contra de la llengua i de la cultura catalana a Mallorca. Per tant, difícilment es pot dur a terme una tasca d'integració d'immigrants, siguin del Magrib, o alemanys o siguin castellanoparlants, si la gent capta que les pròpies institucions tenen una postura contrària. Basta veure el curt període que Cristòfol Soler va ser president. Una de les raons per les quals els sectors del PP més conservadors demanaren la seva caiguda va ser una tímida actitud favorable a la llengua catalana. Jo crec que Jaume Matas, el nou president, d'alguna manera va prendre nota d'aquesta situació i s'ha esforçat per vincular-se als sectors més involucristes, fins i tot, donant certa cobertura a associacions de l'estil de la Plataforma de Sa Llengua Balear, com és reconèixer-los com a una entitat. Tot això ha estat molt nociu. Jo crec que avui la substitució política del Partit Popular a Mallorca i a les Illes Balears

és molt desitjable i necessària si hem de pensar en un futur per a la nostra cultura. Això no vol dir que al Partit Popular no hi pugui haver persones molt respectables que tinguin posicions també favorables, m'estic referint al conjunt del partit.

-Tot i que les Illes Balears són una de les comunitats autònomes on es donen major nombre de mitjans de comunicació, com explica que no hi hagi cap norma lingüística, cap línia regulada de credibilitat a nivell de correcció lingüística o identificació amb la cultura balear i de preservació de les nostres tradicions?

-El Govern Central ha tengut una actitud clarament castellanitzant, en l'època PSOE i en l'època PP, i el Govern balear també. Aleshores, en el tema dels mitjans de comunicació, això ha estat particularment greu, perquè a excepció d'algunes revistes com la vostra i algunes altres, jo remarcaria el fet de l'existència del *Diari de Balears* i algunes emissions televisives, realment no hi ha hagut un projecte de mitjans de comunicació en català, s'ha estat en contra d'això. Una altra cosa és la cultura més formal, més especialitzada, on s'ha avançat molt. Avui hi ha una vida cultural més rica a Mallorca que no abans, hi ha un dinamisme a nivell de música, teatre, edicions de llibres, en resum, hi ha molta vida cultural però, en canvi, en el tema dels mitjans de comunicació estam estancats. I això ha estat en gran part perquè les institucions no han comptat amb una política adequada.

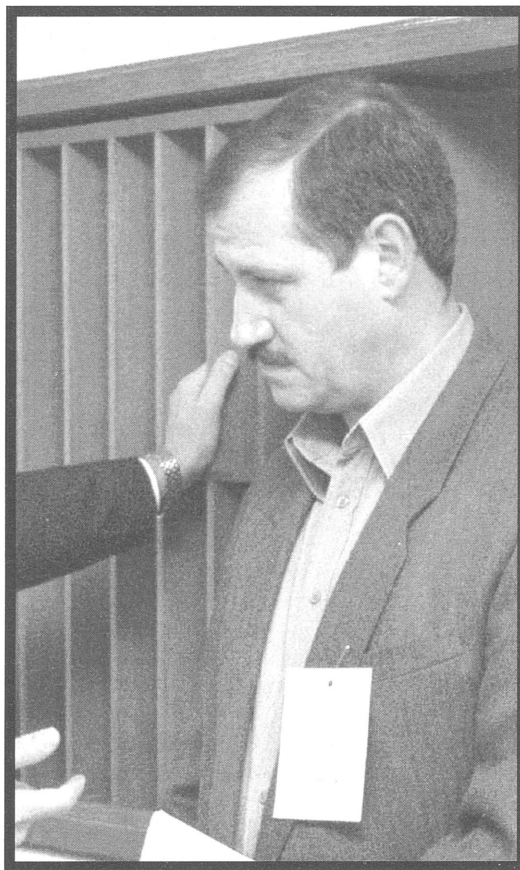
-Com a batle de Santa Maria, es veu molta diferència entre la part forana i Palma a la cultura de carrer?

-Jo crec que s'ha de diferenciar, perquè hi ha una realitat per municipis molt diferent. Tenim un primer nivell de municipis en una situació molt difícil, com Calvià i certes zones del litoral de Palma, de Llucmajor.... Podríem diferenciar en un segon grup Palma, on la llengua és viva i és la batalla important, perquè el futur d'una llengua és, entre altres bandes, a les ciutats. I després ve la realitat de la part forana, més normal, però on també hi ha diferències entre un lloc i un altre. Però en tot cas és evident que als pobles, l'element de cohesió cultural és molt més fort, les tradicions, la llengua, la integració comunitària en la vida local, i això fa que la força cultural sigui més evident. Però jo crec que Palma és una batalla que no es pot renunciar a guanyar. Palma també és la capital de Mallorca i el lloc on hem de treballar més perquè es preservi el seu caràcter de ciutat mallorquina.

L'AUTODETERMINACIÓ

-Tornant a l'autodeterminació, quins creu que són els graus que encara queden per explotar en relació a altres comunitats que ja tenen més competències? Quines són les següents passes a donar després d'haver assolit les competències en matèria d'educació?

-Hem de dir que el tema de l'autogovern i el procés polític que puguin dur les Illes Balears no es pot limitar a un tema de competències. Són més coses que competències. En principi és el reconeixement com a nacionalitat de les Illes Balears, és a dir, reconeixement per la població de les Illes Balears i pel conjunt de pobles que

hi ha dins l'Estat, pel mateix Estat i dins Europa. Per tant, en part també és un tema d'autoidentificació i reconeixement. Jo crec que les passes a fer són moltes, no sé quines seran les properes, però bàsicament en podríem enumerar un grapat, perquè crec que són els eixos bàsics de qualsevol nació que vulgui arribar a decidir el seu futur. Evidentment, primer hi ha el tema competencial. És a dir, decidir tot el que s'hagi de decidir aquí i d'una manera democràtica. En segon lloc, el tema econòmic. Evidentment, la gran perspectiva és el concert econòmic. El País Basc i la Comunitat de Navarra el tenen, és el sistema més just. S'ha d'anar cap a un sistema federal de distribució de recursos econòmics. En tercer lloc, el tema europeu, que és la presència a Europa de la nostra realitat nacional, una qüestió bàsica. I en quart lloc, el tema simbòlic, que és important i du a reconèixer el propi país a nivell de símbols. En el cas català està més avançat, i és per exemple la Llei de l'esport de Catalunya. Es tracta d'arribar al moment que la identificació nacional es concreti en les seleccions nacionals esportives, en què la llengua sigui present a la moneda que s'empra, en els bitllets, o en l'himne... En definitiva, tot allò que fa del propi país, un país més o menys

normal.

-Les claus del canvi que vostè proposa són en poder dels més joves, que són en definitiva els que decidiran quin futur volen per a les Balears. Com veu aquestes noves generacions, vostè que també les ha conegudes com a professor?

-Les veig molt en positiu, perquè els joves es caracteritzen primer per la sinceritat, i en segon lloc, pel coratge. I tot i que la tasca que hi ha per endavant és difícil, crec que els joves la volen fer i la faran. Jo veig que el jovent de Mallorca veu en el nacionalisme democràcia, una gran força creativa i positiva per tirar endavant un projecte comú, un projecte col·lectiu. Som molt optimista. Veig que s'han fet passes, que hi ha dificultat, però que els joves seran un gran motor de canvi per a aquest país.

-L'any 1999 serà un any d'eleccions i això vol dir que hi haurà una gran quantitat de missatges que rodaran per la nostra comunitat. Quina serà la base del missatge que l'ha fet tornar a la secretaria general del PSM?

-Que l'any 1999 hi ha d'haver ja un canvi polític. Un canvi polític que és possible, electoralment és molt a l'abast. Així com altres vegades, les coses pareixien més fermades, aquesta vegada les possibilitats d'un canvi són reals. I jo crec que aquest canvi ha de ser progressista i nacionalista. No ha de ser un canvi purament formal sinó que ha d'implicar que el Govern balear iniciï una nova singladura per refermar la identitat nacional del poble de les Illes Balears, de lluita per les competències que siguin, pels recursos econòmics, i de lluitar a la llarga i des d'ara per la sobirania política del nostre poble. I això s'haurà de veure no amb por, sinó com un element positiu, enriquidor, no com un element de confrontació amb els altres pobles sinó com un element purament d'exercici de la democràcia a les Illes Balears. I per a l'exercici de la democràcia hi ha d'haver sobirania nacional.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

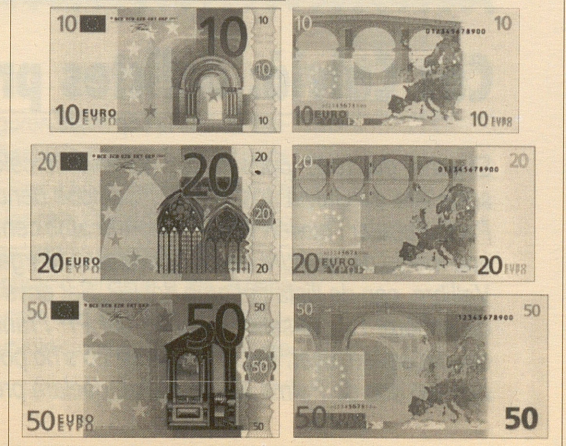
El millor any de la història econòmica de les Balears, segons el conseller d'Economia

(pàg. IV)

**Un euro:
166'386
pessetes**
(pàg. VII)

**Jaume Matas
presentà les
Directrius
Territorial
davant Europa**
(pàg. VI)

Llei general de turisme i directrius Territorials, l'ofensiva final

El mes de juny hi haurà eleccions autonòmiques i això fa que el 31 de març finalitzi el darrer període legislatiu. Llavors el Parlament haurà d'haver debatut i aprovat, si és el cas, la llei i les Directrius, dos textos legislatius en els quals l'executiu de Matas es juga la credibilitat.

S.V.

Falten només dos mesos, molt poc temps, però ha de ser suficient per debatre i, en el seu cas, aprovar o rebutjar dos dels textos legislatius més ambiciosos de l'actual executiu: la Llei general de turisme i les Directrius Territorials.

Controlar el creixement.

Jaume Matas s'ha compromès que ambdues lleis hagin començat a vigir quan se celebrin les eleccions, el mes de juny. Però no ho tindrà fàcil. Per començar, la Federació Hotelera de Mallorca ha llançat un autèntic torpede contra la línia de flotació del Consolat de Mar en manifestar el seu rebuig total al Projecte de llei de turisme, amb la filosofia del qual, no obstant això, diuen estar d'acord. I endemés, pel que fa a les Directrius, el Consell Executiu del PP -tot i haver donat llum verda a l'aprovació pel Govern- ha exigít una rebaixa substancial.

No obstant això, som davant l'ofensiva final. L'executiu de Jaume Matas no només està disposat a complir

el seu calendari, sinó que -amb unes eleccions a cinc mesos vista- no en té més remei. En conseqüència, febrer i març vendran marcats pels debats parlamentaris, els més importants, sens dubte, de la legislatura i un senyal inequívoc que les Balears tenen necessitat d'avançar cap al canvi de model de desenvolupament. El Govern es veurà forçat a lluitar en dos fronts diferents. Per una banda, el Parlament, on l'oposició no perdrà l'ocasió de

fer evidents les mancances de les Directrius o els errors en què pugui haver caigut la Llei de turisme, per l'altra el seu propi partit, que vigilarà que l'executiu no sobrepassi els límits acordats, i els poders econòmics que, un cop més, es mostren refractaris al canvi.

REBUIG DELS HOTELERS

Ja fa temps que se sap que l'executiu havia de lliurar una batalla particular amb els promotors i constructors per fer que, finalment, acceptassin unes noves regles de joc per evitar continuar consumint territori i, no obstant això, la primera sorpresa va esclatar a la Federació Hotelera quan, inesperadament, els hotelers varen retreure al Govern no haver consensuat la Llei de turisme que, en la seva opinió, és excessivament intervencionista. Ara el Govern ha ofert constituir una comissió mixta per analitzar conjuntament tots els emperons, encara que sense negociar la filosofia que els hotelers diuen compartir i que Matas ha declarat intocable. És a dir, que s'imposa un doble debat, amb un final que, de moment, ens sembla imprevisible.

A L'ESPERA DE LES ELECCIONS

Mentrestant, el Consell de Mallorca s'ha refugiat en els criteris per al Pla Territorial que són, justament això, uns criteris que, des del punt de la planificació territorial, són encara més endarrerits que les Directrius. Els avanços que el conseller d'Ordenació del Territori ha anat fent conèixer de les Directrius Territorials fan pensar que un acord entre les institucions podria ser possible ja que, al capdavant, donen llum verda a les desqualificacions proposades des del Consell i, endemés, s'accentuen les limitacions per poder construir en sòl rústic. Però aquest acord o pacte no resulta viable políticament quan l'oposició creu factible un canvi de govern després de les eleccions.

D'aquesta manera, el Parlament de les Illes Balears esdevindrà més que mai un escenari de la campanya electoral. Hom hauria de desitjar, per tant, que els sectors més conservadors del PP no aprofitassin l'ocasió per rebaixar els projectes de llei. No debades l'ofensiva final afecta, sobretot, el model territorial que sorgí amb el boom turístic, amb el qual va néixer una classe empresarial que té por als canvis. Un pacte entre els partits i, sobretot, entre les institucions molt probablement hagués servit per eliminar bona part d'aquesta pressió sociològica i, així, s'hauria aplanat el camí cap a la limitació del creixement per sobre dels recursos existents.

En qualsevol cas el pacte arribarà, però serà després del juny i llavors ningú no sap qui seran els protagonistes.

Cas Calvià: delictes prescrits

El gener del 1992, pocs mesos després de celebrades les eleccions municipals, el regidor socialista de Calvià José Miguel Campos denuncià davant la justícia que alts càrrecs del Partit Popular l'havien volgut subornar amb cent milions de pessetes perquè donàs suport a una moció de censura contra la batlessa Margarita Nájera que ajudàs a esser batle Eduard Vellibre, cap de llista del grup del PP. Set anys després, els dos màxims acusats de l'intent de suborn, l'exconseller i diputat del PP Francesc Gilet i el mateix Eduard Vellibre, han quedat sense jutjar. Eduard Vellibre no s'ho podia creure quan el magistrat del jutjat Penal número dos de Palma Xavier Mulet, declarà prescrit el cas abans de començar el judici.

Gina Garcías

A l'acta d'arxiu del cas, de catorze fulls d'extensió, el magistrat dedicava un paràgraf a fer una condemna moral dels acusats: "repugna a la ciutadania la forma, iniqua i barroera, amb la qual es va intentar el canvi governamental a l'Ajuntament de Calvià, perquè suposa la ruptura del principis democràtics i implica desconfiança i un frau al sistema electoral."

La víctima de l'intent de suborn, José Miquel Campos, va abandonar la sala de judici oïat. Els advocats del Partit Socialista i els de l'Ajuntament de Calvià, que completen l'acusació particular, han recorregut l'acta judicial davant l'Audiència de les Balears. Amb arguments jurídics contra la prescripció d'un cas que, segons ells, no pot quedar sense jutjar.

La prescripció ha estat l'arma que, des del principi de les investigacions, han utilitzat els advocats defensors dels encausats per tirar-li terra damunt. Repetiren aquesta al·legació davant el jutge José Castro, que dues vegades investigà llargament el cas. També l'al·legaren davant el magistrat Javier Muñoz, del Tribunal Superior de Justícia, quan investigà la possible participació de l'expresident Gabriel Cañellas a l'intent de suborn. Cap dels dos magistrats, ni el del jutjat d'instrucció ni el del Tribunal Superior, no acceptaren aquesta al·legació. Varen dir que, en qualsevol cas, la prescripció s'hauria de decidir una vegada qualificats els fets. Perquè la gravetat del delicte pot donar lloc a terminis de

prescripció diferents. I en la convicció, també, que delictes com aquest, que tanta alarma social causaren, s'han d'investigar fins al final i s'han de delimitar les responsabilitats de cada acusat.

De moment els ciutadans han quedat sense saber si realment els dos màxims acusats al cas, Francesc Gilet i Eduard Vellibre, varen ser realment els majors responsables de l'intent de suborn. És erroni pensar que tant val declarar prescrit el cas abans del judici com després, perquè ni jurídicament ni moral no és igual saber si els acusats són delinqüents als quals no se'ls pot condemnar per una qüestió de terminis, que quedar sense saber quina va ser la seva intervenció al cas. Fonts jurídiques han criticat en privat que l'acta de prescripció no hagi estat a l'alçada del que ha estat el més important escàndol ciutadà de la democràcia a les Balears.

El final definitiu del cas depèn ara dels recursos presentats davant l'Audiència de les Balears.

El Govern dona llum verda al Pla hidrològic

El Pla preveu una inversió de 94.000 milions de pessetes d'aquí al 2016 per garantir el subministrament d'aigua dolça a la població. L'estalvi i el reaprofitament de les aigües depurades són els dos puntals principals.

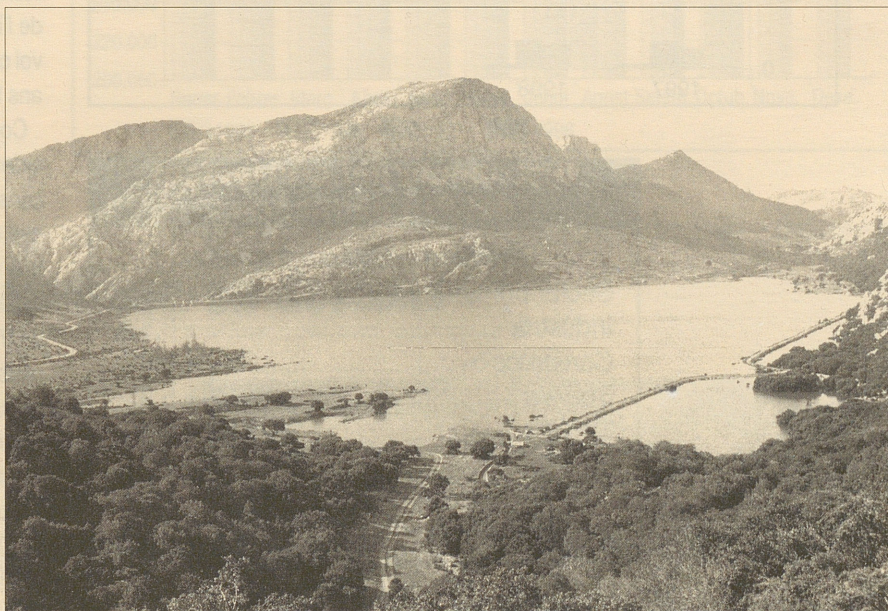
ONA

El Govern va donar el vist-i-plau al Pla hidrològic de les Balears que ara ha de passar al Consell Balear de l'Aigua i, finalment, haurà d'aprovar el Consell de Ministres. En total es preveuen inversions per sobre dels 94.000 milions de pessetes fins a l'any 2016. L'objectiu, segons va explicar el conseller de Medi Ambient i Ordenació del Territori, és garantir el subministrament d'aigua dolça a la població, mantenir les zones agrícoles regades i, per això es pretén fomentar l'estalvi -s'aspira a minvar el consum actual per persona en un 20% - i reaprofitar el cent per cent de l'aigua residual depurada.

En concret, entre d'altres mesures, el Pla preveu la reparació de les xarxes d'aigua per evitar les pèrdues, una gestió informatitzada, taxes dissuasives, extensió dels comptadors individuals i campanyes de sensibilització. Tot plegat mesures per ser més eficients en el subministrament i per evitar despeses d'aigua innecessàries.

Segons el conseller Miquel Ramis, és un pla realista, per al qual se cercarà el corresponent finançament. En aquest sentit, el Govern negocia amb l'Administració central un nou conveni, endemés del que ja és en marxa, que pot suposar una inversió complementària de 50.000 milions, dels quals devers 20.000 són per al reaprofitament de l'aigua depurada.

Un altre element del Pla és la formació d'una barrera geològica, per tal de situar una reserva hidrològica que eviti que continuï la salinització dels aqüífers. Segons els estudis que acompanyen el Pla, Mallorca necessita una reserva de 124 hectòmetres cúbics d'aigua dolça per evitar la penetració de l'aigua marina; Menorca, 35 i Eivissa, 10.

Garantir el subministrament.

Entre les inversions del Pla hi figuren obres que ja són en execució, com la dessaladora de la badia de Palma (6.200 milions de pessetes) i d'altres que són en fase d'adjudicació, com les de sa Costera (7.500 milions). Entre les previstes en un futur més o menys immediat destaquen la regeneració de s'Estremera (150 milions) i la introducció de la depuració terciària a les actuals plantes (9.000 milions), així com -com s'ha dit abans- la reparació de les principals xarxes de subministrament i perforació de nous pous.

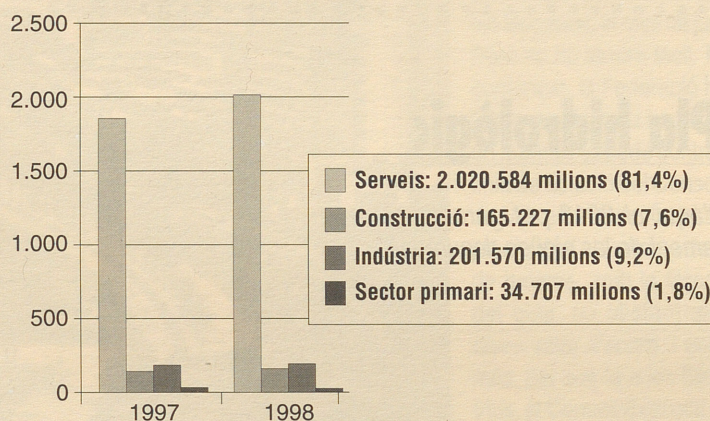
- CONJUNTURA -

El millor any de la història econòmica de les Balears, segons el conseller d'Economia

El PIB de les Balears va créixer el 1998 un 5'8%, en un exercici en el qual es varen superar totes les marques en ocupació, amb un total de 325.350 persones amb feina, un 7'1% més que l'any anterior. L'única preocupació és per l'excessiu escalfament de la construcció.

Producte Interior Brut

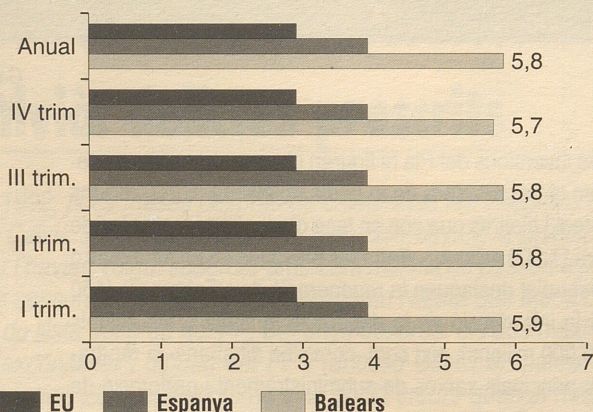

Distribució del creixement del PIB per sectors

Previsió creixement anual:

Sector primari	+ 1,1%
Indústria	+ 3,5%
Construcció	+ 9,9%
Serveis	+ 5,8%
Total	+ 5,8%

Variació trimestral del PIB

ONA

El conseller d'Economia Antoni Rami, va ser així de contundent quan presentà l'informe anual de conjuntura econòmica: "Aquest no només ha estat un bon any, sinó que podem dir que és el millor any de tota la història". En els comentaris que varen seguir gairebé no es va sentir cap valoració negativa, ja que l'únic matís de preocupació el destinà a la construcció, que l'any passat va registrar un increment del producte interior brut de quasi el 10%. L'excessiu escalfament d'aquest sector podria donar lloc a una crisi abans del que teòricament es pot esperar, mentre que uns creixements més moderats podrien significar una ralentització de l'increment de riquesa i, per tant, la consolidació. En qualsevol cas el Govern balear no espera cap davallada per a enguany, ans tot el contrari: aposta per nous increments del PIB.

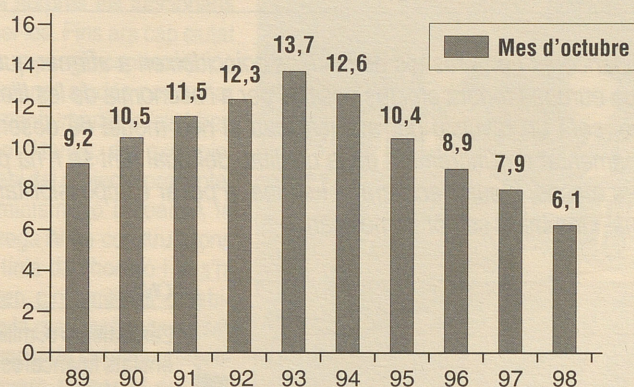
Com es pot veure als quadres estadístics, segons el Govern balear el PIB va augmentar un 5'8%, gràcies a l'empenta de la construcció i al creixement sostingut dels serveis. Els percentatges no ofereixen dubtes -si més no de tipus econòmic - ja que tots els sectors creixen, inclosa l'agricultura, així com també la indústria que registrà un significatiu 3'5%. Uns percentatges que es tradueixen en una xifra global de quasi dos bilions i mig de pessetes, dels quals el 81'4% pertany als serveis. I, el que és més important -segons Antoni Rami - és que hem de parlar de creixement sostingut, atès que per ara no es veu el final de cicle expansiu.

Igualment cal destacar que els creixements són pràcticament iguals en tots els trimestres de l'any, la qual cosa és important per a una economia que fa pocs anys només creixia de manera significativa durant els mesos de temporada alta. Encara no es pot parlar de desestacionalització, però sí d'un allargament de temporada i d'una certa diversificació.

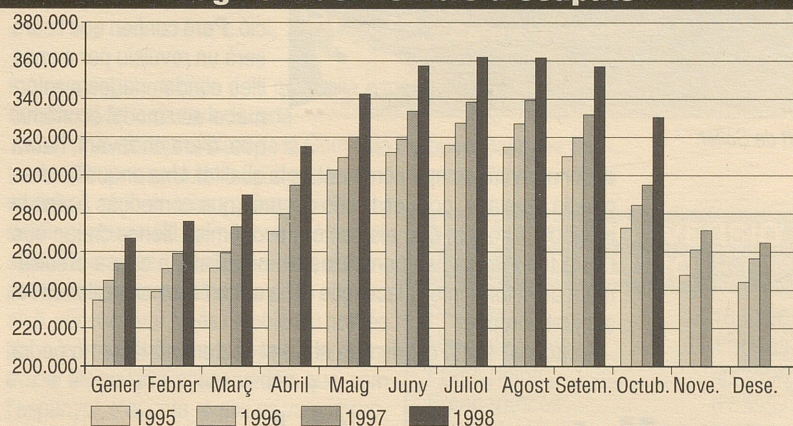
Tot plegat ha provocat un descens de l'atur que el passat mes d'octubre era de només un 6'1% de la població activa, quan fa cinc anys se situava en el 13'7%. I, endemés, cal parlar d'un augment dels ocupats, és a dir, dels llocs de feina, que sobrepassa tots els rècords anteriors. La mitjana d'ocupats del 1998 va ser de 325.350 persones, un 7'1% més que el 1997, i en destaca l'increment de construcció (amb un 21'4) i els serveis (un 8'4).

Ocupació registrada al 1998**Ocupació registrada (gener-octubre)**

Sector	Ocupats	Var. interanual
Primari	7.251	-5,4%
Indústria	24.315	+1,4%
Construcció	29.166	+21,4%
Serveis	194.274	+8,4%
Autònoms	70.344	+2,3%
Total	325.350	+7,1%

Taxa d'atur en descens**Atur registrat INEM 1998****Atur registrat (gener-novembre)**

Sector	Ocupats	Var. interanual
Primari	182	-10,5%
Indústria	1.986	-10,6%
Construcció	2.245	-20,2%
Serveis	18.104	-6,8%
Sense ocupació anterior	1.606	-24,1%
Total	24.124	-9,9%

Augment del nombre d'ocupats

Font: Govern balear. conselleria d'Hisenda.

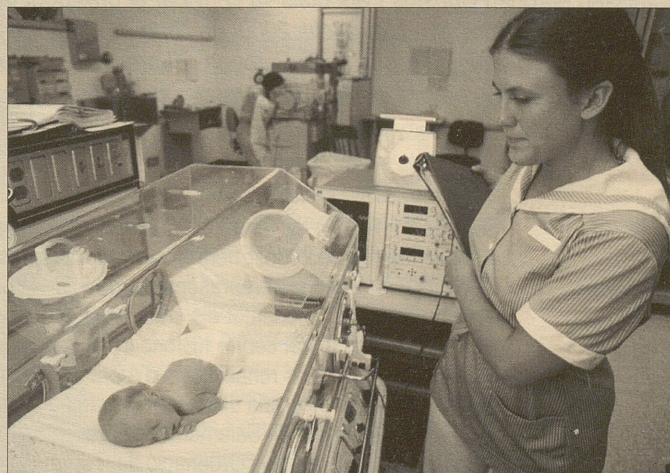
La mitjana dels salaris continua en descens

ONA

Mentre el nivell d'ocupació augmenta i també la renda per càpita, s'accentua la paradoxa d'uns salaris que percentualment no només són per davall de la mitjana estatal, sinó que, endemés, enguany comparativament encara han minvat més. Segons ha denunciat el PSM, mentre els salaris estatals han crescut per sobre del 2% en els tres primers trimestres de 1998, a les Balears només ho han fet en un 1'30% com a màxim el segon trimestre i percentatges inferiors a un 1% la resta.

El fet és que els salaris perden terreny en lloc de guanyar-ne, com seria previsible en una època de creixement econòmic. La diferència és en part per mor d'un model econòmic fonamentat, sobretot, en llocs de feina de baixa qualificació laboral, així com -encara que pugui semblar una paradoxa- perquè aquí hi ha molta més gent fent feina que, a l'hora de fer la mitjana, redueix el resultat, mentre que a altres comunitats, ja que estadísticament els subsidis d'atur no compten com a salaris, es dona la circumstància que els ocupats tenen, teòricament, més ingressos.

En qualsevol cas, l'estadística serveix de contrast i anima a la reflexió: les Balears registren un producte interior brut per sobre dels dos bilions i mig de pessetes, però sens dubte hi ha molt a dir sobre el seu repartiment. Un repartiment que també influeix sobre la cotització a la Seguretat Social i, consegüentment, sobre les pensions que, a les Balears també són, com els salaris, per davall de la mitjana.

L'economia balear rep l'euro amb optimisme

Entitats financeres i empresaris de les Illes coincideixen a afirmar que la moneda única europea tindrà efectes positius per a l'economia de les Illes o que, si més no, serà un revulsiu per avançar cap al nou model de desenvolupament, fonamentat en l'increment de la qualitat, del qual tant se n'ha parlat en els darrers mesos. L'euro facilitarà el turisme, a pesar d'impossibilitar les devaluacions, i també el sector immobiliari.

Port de Sóller.

ONA

Les Balears o, millor dit, les entitats financeres i els empresaris varen saludar el naixement de l'euro amb optimisme. I això, a pesar que la seva posada en marxa els haurà suposat importants inversions d'adaptació. Però confien que l'euro serà un revulsiu per a unes illes condemnades a reformar el seu model econòmic que, d'ara endavant, haurà

de fonamentar-se en l'increment de la qualitat. Una enquesta d'urgència revelava, poques hores després que començàs a vigir la moneda europea, que els sectors econòmics illencs creien que l'euro tendria efectes beneficiosos immediats, a causa precisament de la forta interrelació que hi ha entre l'economia illenca i el conjunt europeu.

En aquest sentit cal dir que si bé el sector turístic ja no podrà

comptar amb la possibilitat d'una devaluació de la pesseta per incrementar la competitivitat dels preus, sí es beneficiarà en canvi d'una major agilitat en les transferències econòmiques i, d'una manera especial, de l'efecte psicològic que té el fet de pertànyer a un mateix àmbit monetari. Els turistes europeus (excepció feta dels anglesos, suecs i danesos) ja no hauran de canviar les seves monedes sinó que podran dur els mateixos doblers de butxaca amb què operen a ca seva.

Aquest factor psicològic és molt important: haver d'operar amb una moneda estranya provoca desconfiança. En canvi poder fer les compres o pagar els restaurants amb la mateixa moneda que s'utilitza per a la vida quotidiana permetrà poder comparar millor el preu en funció de la qualitat del producte o del servei que es compra. D'altra banda, l'euro suprimirà en la major part de casos les comissions i les assegurances de canvi la qual cosa pot repercutir en el preu final dels paquets turístics.

D'altra banda, avui ja ningú no discuteix que l'euro serà un factor d'estabilitat que facilitarà les inversions, tot i que en alguns casos aquest sigui un fet que alguns troben perillós atès el fort increment que les inversions immobiliàries ja han registrat en els darrers anys i que, d'alguna manera, també es relacionen amb la proximitat de la desaparició de les monedes estatals.

Segons els experts, l'euro fomentarà la globalització dels mercats immobiliaris i reforçarà la fluïdesa dels capitals. Entre d'altres coses proporcionarà una major transparència en les transaccions, la baixada dels tipus d'interès i un increment de la seguretat de les inversions a causa de la desaparició dels riscos de canvi. Per això els analistes immobiliaris han augurat que les inversions estrangeres continuaran creixent amb força a les Illes, la qual cosa provocarà nous augments de preus.

Tot plegat fa que l'economia balear pugui fer honor a la dita que és oberta a Europa des de fa molts anys i que, per tant, se situï a l'avantguarda de les economies espanyoles en una nova era en la qual es diu que la Unió Europea transformarà l'actual mercat format per països en un mercat de ciutats i de regions.

Jaume Matas presentà les Directrius d'Ordenació Territorial davant Europa

El comissari europeu Christos Papoutsis va convidar el president del Govern, Jaume Matas, a participar a Metròpolis 2000, un congrés sobre desenvolupament sostenible organitzat per la Unió Europea. El president balear hi va fer conèixer les Directrius amb la intenció de demanar suport financer per dur endavant el projecte.

Mateu Ramonell

Els dies 17, 18 i 19 de gener s'ha celebrat a Atenes la cimera europea Metròpolis 2000. Energia i sostenibilitat a les ciutats europees. Durant tres dies representants de tots els països de la Unió Europea han presentat els seus projectes. Destacaren el pla de recuperació del centre històric de la ciutat alemanya de Bremen, el projecte de rehabilitació d'Atenes, el pla del Parc Bit de les Balears, la proposta de desenvolupament cultural i social de la ciutat espanyola de Salamanca i la presentació oficial de la filosofia de les Directrius d'Ordenació del Territorial.

Les Balears presentaren en el congrés Metròpolis 2000 el seu projecte de desenvolupament sostenible. Són les Directrius d'Ordenació Territorial, una eina urbanística que ha de regular el creixement de la nostra comunitat en els pròxims vint-i-cinc anys. El congrés ha estat organitzat per la Unió Europea i ha comptat

amb el suport del comissari grec Christos Papoutsis que ha volgut celebrar en el seu país una cimera molt relacionada amb els temes que ara mateix preocupen molts de sectors de la societat grega. Durant dos dies, delegats i experts de tot Europa han parlat de com frenar el creixement urbanístic i de com convertir les ciutats en llocs més humans i més habitables. Sens dubte, Papoutsis ha volgut que aquests experts de la Unió Europea co-neguin Atenes, paradigma de ciutat contaminada i deshumanitzada. Ningú no diria que aquesta ciutat podria haver estat en qualche moment el bressol de la cultura occidental. Ara és un exemple clar del que no ha d'ésser una metròpolis. Embussos, contaminació, manca de zones verdes i d'espais de lleure. Precisament durant aquesta trobada s'ha presentat un projecte per recuperar el centre històric d'Atenes. Empedrar tots els carrers que envolten els grans monuments i rehabilitar tots els edificis que ara cauen de vells.

PRIMÍCIA EUROPEA

Doncs en aquest marc històric i a la vegada de futur, el president del Govern balear, Jaume Matas va desvetllar davant els assistents a la reunió la filosofia de les Directrius d'Ordenació Territorial: posar fre al creixement salvatge que va caracteritzar les Balears els anys setanta i vuitanta, prohibir la construcció de nous nuclis de població i protegir la costa amb una franja on es prohibeix fer qualsevol tipus d'obra que podria ser de devers 500 metres però que encara és objecte de negociació. Matas va anunciar també una xifra que havia estat motiu d'especulació: el sostre de creixement. Segons el president del Govern balear, les

Directrius d'Ordenació Territorial fixaran aquest límit en 1.720.000 habitants. A més a més, es va anunciar també que els residents a les Balears rebran ajudes per poder accedir al seu primer habitatge. El president de l'executiu va basar aquestes ajudes en l'encariment que es produirà a partir d'ara quan s'apliquin les directrius i el sol sigui més car a causa de la disminució de la possibilitat de construir. El Govern ja atorga ajudes per a la rehabilitació d'habitatges i dona una empenta econòmica als menors de trenta-cinc anys perquè puguin comprar una casa.

PETICIÓ INSÒLITA

El congrés Metròpolis 2000 va servir també perquè les Directrius d'Ordenació Territorial rebessin el vist-i-plau de la Unió Europea a través del comissari Christos Papoutsis. Si les Balears varen poder presentar aquest projecte en el fòrum atenc va ser perquè havien rebut una convidada especial de Papoutsis que va dir que "la filosofia de les DOT coincideix plenament amb els objectius que ara aplica la Unió Europea". Això significa que el projecte serà acceptat molt probablement quan es presenti el mes que ve a un dels programes mediambientals que té la Unió. L'objectiu final es aconseguir doblers europeus per poder finançar les

desclassificacions que s'hauran de posar en marxa per transformar sol ara urbanitzable en terreny protegit. La demanda del Govern Matas ha sorprès els funcionaris de Brussel·les. Fins ara cap ciutat ni tampoc cap regió continental no havia demanat ajudes per frenar el creixement urbanístic, sinó ben al contrari. Atenes, per exemple, es l'antítesi del projecte presentat per l'Administració balear. A la capital grega hi ha construccions fins a la línia de l'horitzó i ja s'hi caramullen cinc milions d'habitants. Ara la gran incògnita és saber en quants de doblers quantifica el Govern balear el cost de l'aplicació de les DOT per saber després el finançament que demanarà a la Unió Europea.

Un euro: 166'386 pessetes

El 31 de desembre de 1998 la Comissió Europea a instància del Banc Central Europeu fixà la cotització de la peseta i la resta de les onze monedes estatals que l'any 2002 deixaran de circular. Ara, mentre la unió monetària és en marxa, un altre objectiu s'obre camí: la lluita contra l'atur.

ONA

Quan la nit de cap d'any dos-cents noranta milions d'europeus deien adéu a 1998 també s'acomiadaven de les seves respectives monedes nacionals, tot i que encara circularan fins el juliol del 2002. Mentrestant, però, ja no tenen vida pròpia. La cotització de la peseta s'ha xifrat, per exemple, en 166'386 per euro i aquest canvi ja serà per vida, és a dir, fins a l'anunciada desaparició, cent trenta anys després de la seva creació.

Aquella nit, els onze ministres d'Economia d'Eurolàndia, varen brindar per un futur que ha unit irreversiblement les respectives economies cap a una nova fase en la qual ja es parlarà obertament d'unió política. Tenien raons per fer-ho, sobretot per felicitar-se de la feina ben feta que ha dut tots els estats membres de la Unió Europea a complir els criteris de convergència. De fet, només un -Grècia- no ho ha aconseguit, mentre que altres tres -el Regne Unit, Suècia i Dinamarca- decidien no participar inicialment en la moneda única.

Ara cal parlar de nous reptes i així, el primer dia de la posada en marxa de l'euro, els ministres marcaren un altre objectiu: acabar amb l'atur, la gran assignatura pendent de la Unió Europea en aquests moments. Els integrants de l'Ecofin consideren unànimement que en aquests moments es donen les circumstàncies per fer possible aquest repte que, amb bona mesura, configura l'Europa de la tercera via amb

més continguts socials dels que calia esperar després del triomf neoliberal de la darrera dècada.

Així ho va dir el president de la Comissió Europea, Jacques Santer en afirmar que la Unió Europea ha de donar, ara, "el millor de si mateixa", amb el ressorgiment de l'Estat del Benestar en un moment en què les socialdemocràcies han refet el seu discurs polític i han recuperat terreny. No obstant això, vèncer l'atur no és un objectiu només per a la nova esquerra europea, sinó també per als governs conservadors que, com l'espanyol, s'apunta -o així es va comprometre Rodrigo Rato a Brussel·les- a posar la creació de llocs de feina en el primer lloc entre les prioritats polítiques.

ELS MERCATS DIUEN ADÉU A LA PESSETA

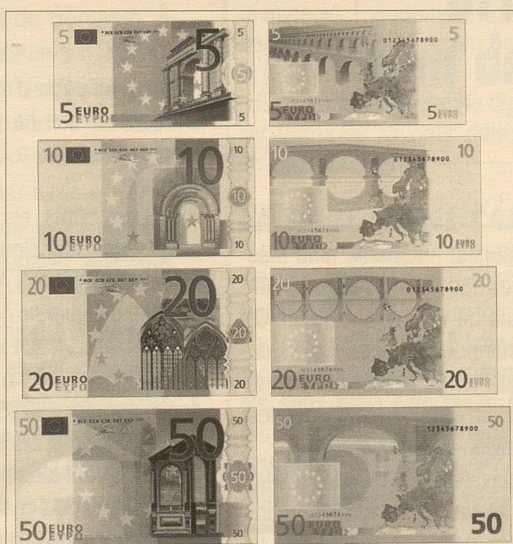
La peseta ja no cotitza en els mercats financers després de cent trenta anys durant els quals ha romàs com a unitat monetària de l'Estat espanyol.

L'euro ha pres el seu paper, encara que ambdues conviuran els tres pròxims anys. A partir d'ara és el Banc Central Europeu el que dirigeix la política monetària dels onze països de l'àrea euro, encara que seran els respectius bancs centrals els encarregats d'instrumentalitzar-la. I així mateix serà el BCE qui controlarà l'emissió de moneda.

Igualment, la borsa, el deute públic i els mercats de derivats ja operen des del 4 de gener en euros. Els mercats de valors han estat, doncs, els primers a acomiadar la peseta i rebre -amb una gran dosi d'eufòria els primers dies- la nova moneda.

TIPUS DE CONVERSIÓ DE L'EURO

Pesseta	166'386
Marc alemany	1'95583
Franc belga	40'3399
Franc francès	6'55957
Lliura irlandesa	0'787564
Lira italiana	1936'27
Franc luxemburguès	40'3399
Florí holandès	2'20371
Xílins austríac	13'7603
Escut portuguès	200'482
Marc finlandès	5'94573

W.W.W.
BIT

Adaptar-se a l'euro costa set mil milions de pessetes a la banca de les Balears

ONA

Malgrat la nova moneda europea repercutirà en una millora de l'economia i, per tant, en el volum de negoci de la banca, el cert és que l'adaptació a l'euro ha suposat ja una despesa de set mil milions de pessetes a les diferents entitats financeres de les Balears, encara que no tot es deu als canvis de programes sinó també que s'ha volgut aprofitar l'ocasió per modernitzar els sistemes informàtics. Dues tercers parts de la inversió s'haurien destinat, precisament, a aquest objectiu.

Segons ha informat als mitjans de comunicació el cap del gabinet de la moneda única de "Sa Nostra", Ramon Aclamat, la caixa de les Balears havia previst una despesa inicial de 1.300 milions de pessetes, però finalment la quantitat ha sobrepassat els 1.700. Cal tenir en compte que l'adaptació afecta la major part dels programes informàtics i de l'equipament subjacent que, com en els caixers automàtics o les TPV -el sistema de pagament mitjançant tarja als establiments comercials - requereixen una posada al dia, ja que els clients podran pagar en euros.

En qualsevol cas l'import de les inversions també recull una part corresponent a la campanya contra l'efecte 2000, ja que s'ha aprofitat l'adaptació per treballar en la modificació informàtica necessària per evitar-lo.

Sa Nostra.

Les Illes Balears, la quarta comunitat autònoma amb més usuaris d'Internet

ONA

Les Illes Balears són la quarta comunitat autònoma amb més usuaris d'Internet, segons les darreres dades recollides per l'Associació per a la Recerca de Mitjans de Comunicació (AIMC) que xifra en dos milions i mig el nombre de persones majors de catorze anys de l'Estat espanyol que tenen accés a la xarxa. D'aquests, la meitat aproximadament són considerats internautes per fer servir la xarxa tant per comunicar-se com per lleure.

Els internautes serien, per tant, l'equivalent al 5'1% de la població espanyola, un percentatge prou elevat i que significa un increment de quasi el 20% respecte a la mateixa enquesta feta fa

El comerç per Internet s'ha triplicat en un any

El comerç a través de la xarxa és encara en una fase embrionària, tot i que comença a registrar xifres de venda importants. L'any passat es varen registrar a tot l'Estat vendes per 3.500 milions de pessetes, una quantitat encara molt petita en relació al potencial d'Internet.

ONA

Segons xifres recollides pel diari econòmic **Expansión**, els espanyols varen gastar l'any passat un 337% més que el 1997 en compres a través d'Internet. Aquesta és, si més no, l'estimació feta per l'Associació Espanyola de Comerç Electrònic. És un percentatge molt alt, però s'ha de tenir present que les quantitats absolutes són encara molt petites si les relacionam amb el comerç tradicional. En total va ser de 3.500 milions de pessetes.

En general el comerç per Internet encara és en fase molt embrionària, com ho demostra que als Estats Units no signifiqui més que un 1% de totes les vendes a la menuda. Però allò que importa en el comerç per Internet no són les xifres actuals, sinó les previsions de creixement a mig termini. La consultora Jupiter Communications preveu que les vendes electròniques de discs, llibres, software i viatges, que ara per ara són els articles més populars a Internet, s'aniran duplicant anualment fins a l'any 2002.

Als Estats Units els inversors aposten a la borsa per aquelles empreses que exploten el comerç per Internet. Una prova és America Online, el proveïdor líder a Internet: encara que el seu benefici operatiu cresqués un 50% cada any durant el pròxim lustre, l'empresa val ara setanta-cinc vegades més que tots aquests hipotètics beneficis futurs. I el mateix es pot dir d'Amazon, principal subministrador de llibres a través de la xarxa, que duplica la cotització en borsa de la Barnes & Noble, la principal cadena americana de llibreries, a pesar que aquesta facturi sis vegades més.

Només les perspectives de creixement d'Internet poden justificar aquestes valoracions i això fa, precisament, que les empreses de tot el món es vegin empeses a dissenyar la seva presència a la xarxa. La revolució comercial ha començat -i com editorialitzava **Expansión** - ningú no es pot permetre el luxe d'ignorar-la.

mig any. Es tracta d'una mostra feta mitjançant quaranta-una mil entrevistes, que ha posat de manifest que a tot l'Estat hi ha 630.000 addictes a la xarxa que s'hi connecten i hi naveguen cada dia.

Per comunitats, els catalans ocupen el primer lloc, seguit dels aragonesos, madrilenys, balears i canaris, mentre que a Castella-la Manxa, Astúries i Andalusia és on Internet s'utilitza menys. El lloc des del qual es connecten és preferentment des de la feina (43'5 %), encara que seguit molt de prop per la casa familiar (43%) i la universitat (18 %). Els homes són el 69'1% dels usuaris i les dones només el 30'9% i per edats, la franja més involucrada a la xarxa es correspon a la que va entre els 25 i els 34 anys (un 38'3%). Quant als serveis més emprats són la World Wide Web, en un 83'1% dels casos, seguit del correu electrònic (77'6 %) i la transferència de fitxers (37'5 %).

Internet revolucionarà les oficines d'ocupació

L'any que ve es transferirà a les Balears la competència sobre les oficines d'ocupació de l'INEM. Per això, des de la Conselleria de Treball preparen un pla d'acció que transformarà radicalment el servei. Les ofertes de treball podran ser consultades i tramitades a través d'Internet.

ONA

L'INEM serà transferit l'any 2000 a les Balears i, per això, la Conselleria de Treball ha enllestit ja un pla que transformarà el servei i el farà més accessible als ciutadans. L'objectiu és que cercar un lloc de feina sigui més personal i no hagi d'estar subjecte necessàriament al pas per les finestretes. Així, les llargues cues que es veuen davant l'INEM passaran a la història, quan neixi el Servei Balear d'Ocupació.

La transferència de les oficines permetrà inaugurar un servei mitjançant el qual qualsevol persona podrà accedir a les demandes de feina des de ca seva a través d'Internet. Serà una consulta a temps real i gairebé sense intermediaris que, endemés, permetrà informar sobre els cursos de formació existents i que millor s'adaptin a cada situació personal.

Aquest nou INEM, com li diu el conseller de Treball, Guillem Camps, tindrà com a base informàtica el programa que ja utilitza el Servei Català de Col·locació, ja que la Generalitat ha cedit de franc el programa. Entre les novetats del sistema hi ha la possibilitat d'accedir-hi des de diferents punts de connexió, endemés dels ordinadors personals. Així, per exemple, es poden fer consultes des dels caixers automàtics de la Caixa, els Servicaixa, que ja permeten creuar dades sobre demandes i ofertes laborals dins l'àmbit català.

Aquesta fórmula l'han assumida també la Xunta de Galícia, el Govern Basc, la Junta d'Andalusia, la Junta de Castella-Lleó i l'administració provincial de Bèrgamo, a Itàlia. Ara, el Govern balear disposa de tot un any, abans del primer de gener del 2000, per adaptar el sistema a les necessitats i característiques del món laboral de les Illes. Segons Guillem Camps una de les propostes de les Balears és introduir la possibilitat de contrastar directament a través d'Internet totes les ofertes de treball que s'ajusten al perfil professional del demandant d'ocupació, així com els cursos formatius que li són necessaris.

La gestió de l'INEM per part de la Comunitat Autònoma li atorgarà un caràcter més local, però el sistema no serà aïllat, sinó que s'intercomunicarà amb totes les xarxes d'ocupació de l'Estat i de la resta de la Unió Europea. D'aquesta manera es podrà conèixer quina oferta o demanda d'ocupació hi ha, per exemple, a Berlín o Londres. I viceversa.

Adreces a la XARXA

En el darrer número ens vàrem fer resó de la convocatòria d'un concurs de pàgines web de les Balears que va fer l'Associació de Joves Empresaris. És, sens dubte, una iniciativa nova que ha tengut excel·lents resultats, si més no per descobrir que a les Illes es fa un bon disseny digital. Com a prova, vet aquí els premiats:

Millor contingut: **Koldo Royo**

Millor disseny: **Camper**

Millor facilitat d'ús: **AT4**

Millor webside pime: **Quelly**

Comerç Electrònic: **KOAA**

LA CUINA D'INTERNET

(www.afuegolento.com)

A Fuego Lento -premi al millor contingut de pàgines web- és una revista culinària dirigida des de Mallorca pel conegut cuiner i restaurador Koldo Royo. I com a tal revista presenta un contingut molt variat, des d'un noticiari gastronòmic que farà les delícies de tots els gourmets, professionals i amateurs, a un caramull de receptes.

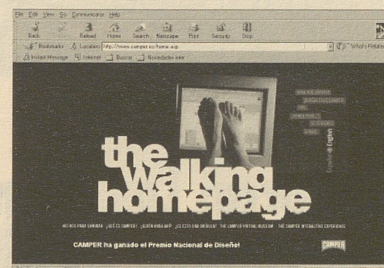
Koldo Royo segueix la seqüela dels cuiners que han traspassat els fogons per entrar de ple en els mitjans de comunicació. I, endemés, ho fa amb una pàgina creativa, tal com ha reconegut el jurat popular.

Es, per tant una pàgina digna de figurar entre les "favorits" dels internautes d'aquesta terra.

LA PÀGINA DEL CAMINANT

(www.camper.es)

"The walking homepage". Aquesta és la benvinguda que trobam tots els que accedim a la pàgina de Camper, una invitació perquè tots els caminants calcin els seus peus i ho facin, lògicament, mitjançant una marca molt coneguda, justament, pel seu disseny. Camper ha rebut no fa gaire el Premi Nacional de disseny.

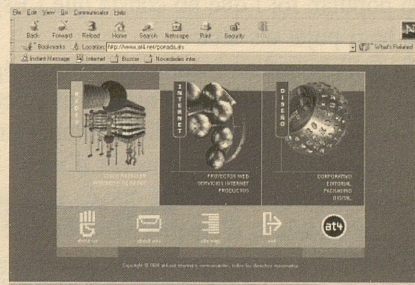
I de disseny també parla aquest guardó dels Joves Empresaris. El disseny d'una pàgina impecable que convida a caminar per la xarxa. Inclou un catàleg i, sobretot, un museu virtual de la sabata camper. És a dir, passat i futur d'una línia que sempre s'ha sabut situar a l'avantguarda.

EL DISSENY DIGITAL

(www.at4.net)

Un altre dels premis de l'Associació de Joves Empresaris va ser, justament, per a una empresa que encara no ha complert el primer any d'existència: AT4, que és un estudi professional per al disseny digital.

La pàgina ha estat distingida per la seva facilitat d'ús, com podrà comprovar el visitant curiós. AT4 ofereix els seus serveis i ho fa d'una manera tan senzilla com brillant en el tractament

conceptual. És una manera de predicar amb l'exemple.

ELS ALTRES PREMIS

(www.quelly.es)

(www.paraíso.com/koa)

El premi a la millor pàgina web industrial va ser per a la coneguda marca de galetes. Una pàgina atractiva i, al mateix temps, representativa d'un dels productes gastronòmics més emblemàtics de Mallorca.

I el de comerç electrònic per a una curiosa marca de calçat KOAA que, a través de la seva pàgina, ofereix un catàleg de sabates i botes dites eròtiques i fetitxistes. Sens dubte una curiositat. Un producte que potser no sigui a la major part de sabateries però sí que és a la portada d'aquesta web.

Propostes

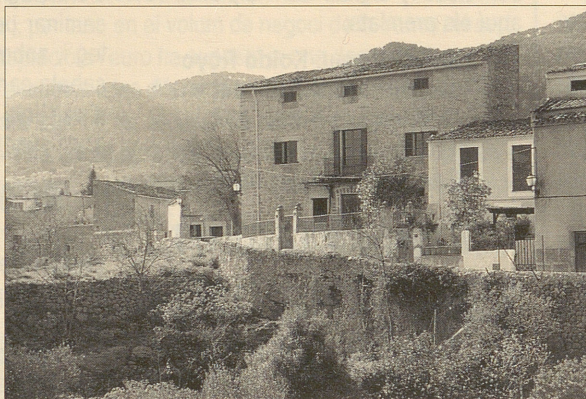
per **PASSATEMPS**

Mallorca: Los d'Amunts, Tramuntana inèdita

Tot i que sembli impossible, encara hi ha racons que són quasi desconeguts per a la major part de mallorquins, però que ja han començat a descobrir els alemanys. Aquest és el cas de Los d'Amunts -escrit així, amb aquest lèxic de reminiscències antigues- un llogaret o, per què no dir-ho?, uns afores d'Alaró.

Són un grapat de cases envoltades de naturalesa que, alhora, envolten una plaça i un pou. És la plaça de Cabrit i Bassa, on segons la tradició varen sofrir martiri aquests dos sants mallorquins, santificats per la devoció popular, tot i que no consta que l'Església de Roma els hagi pujat als altars.

És la Tramuntana inèdita, un bell paratge on la muntanya es barreja amb els conreus i una lleugera trama urbana, tot en perfecte equilibri. Situada en el camí de ses Artigues, una font que abasteix d'aigua la comunitat de regants d'Alaró, hom diria que és sota la mirada permanent del Castell, d'aquelles roques que Cabrit i Bassa defensaren contra l'invasor.

Vista de Los d'Amunts.

Avui, amb noves invasions -la dels alemanys, la més evident- Los d'Amunts és un autèntic oasi que convida al recolliment espiritual o, en cas contrari, al teletreball. Al cap i a la fi, no podem oblidar que parlem d'un bocí de Mallorca, tot i que sigui un petit espai que, miraculosament, ha quedat al marge dels processos destructors que ha patit la costa i que just ara amenacen la resta del territori.

Tant de bo que Los d'Amunts encertin en quedar fora del temps.

Aquí foren martiritzats Cabrit i Bassa.

Fora Mallorca: L'illa de Sant Louis, el París desconegut

I ja que parlem de quedar fora del temps, podem anar a París -que malgrat Brussel·les, encara conserva bona part de la capitalitat d'Europa que, si més no per cultura, li correspon. Doncs bé, també a París, com a qualsevol ciutat del món, per gran o petita que sigui, hi ha racons que traspassen la barrera de la història o que, millor dit, queden ancorats en els seus propis orígens. És el cas de l'illa de Sant Louis, al bell mig del Sena, en el cor de la gran metròpolis.

Hom pot dir que l'illa de Sant Louis és la germana bessona de l'illa de la Cité, la famosa, aquella que té Nôtre Dame i que és coneguda per tothom. Ambdues illes estan unides per un pont, però el seu ambient és

diferent. A l'illa de Sant Louis hi ha la pau i, diuen les guies turístiques, l'autèntic ambient parisenc que res no té a veure amb el París de les disbauxes.

Hi ha, evidentment, molts altres París. Hi ha, per exemple, La Defense, que ens transporta al segle XXI -que ja és a la cantonada del calendari- però per això

mateix l'illa de Sant Louis apareix com el record necessari, com la memòria històrica que, més enllà de la tecnologia que tendeix a igualar totes les ciutats.

Malgrat tot l'illa de Sant Louis continuarà essent el centre de París, el centre d'Europa.

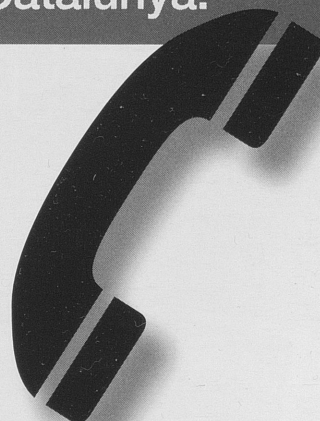
El Sena, vora l'illa de Sant Louis.

L'autèntic París.

Des d'ara, en un sol telèfon hi trobaràs la resposta a infinitat de qüestions d'arreu de Catalunya.

012

La resposta

Un nou servei. Un nou telèfon* que pot resoldre alguns tràmits sense haver-se de desplaçar, que dóna resposta i orientació, principalment, sobre temes relacionats amb l'Administració de la Generalitat i també sobre d'altres serveis.

El 012 posa, a l'abast de tothom, infinitat de dades d'interès.

Només cal telefonar.

**atenció
ciutadana**

**Generalitat
de Catalunya**

*91,2 ptes. els 3 minuts o fracció.

El segell de **Balears** per tot el món.

Aquestes són part de 110 actuacions promocionals que la Conselleria de Turisme realitzarà al llarg d'aquest any a l'exterior:

Fires: 07/01-10/01 **Oslo** (Noruega). Reiseliv. 07/01-17/01. **Londres** (Gran Bretanya). London Boat Show. 12/01-17/01. **Utrecht** (Holanda). Vakantie. 14/01-17/01 **Bratislava** (Eslovàquia). Slovakia Tour. 14/01-17/01. **Hèlsinki** (Finlàndia). Matka. 15/01-17/01. **Luxemburg** (Luxemburg). Vakanz. 16/01-24/01. **Dusseldorf** (Alemanya). Boot'99. 20/01-24/01. **Lisboa** (Portugal). BTL. 21/01-24/01. **Stuttgart** (Alemanya). Golf Reisen. 21/01-24/01. **Viena** (Àustria). Ferien'99. 21/01-25/01. **Dublín** (Irlanda). Holiday World. 27/01-31/01. **Madrid** (Espanya). FITUR. 28/01-31/01. **Belfast** (Gran Bretanya) Holiday World. 05/02-07/02. **Tolosa** (França). Salon du Tourisme. 10/02-14/02. **Praga** (Rep. Txeca). Holiday World. 12/02-14/02. **Riga** (Letònia) Balttour. 24/02-28/02. **Milà** (Itàlia). BIT. 27/02-01/03. **Herning** (Dinamarca) Ferie for Alle. Sense confirmar. **València** (Espanya). Expolliure.

Presentacions: 27/01. **Bordeus** (França). Presentació de JET TOURS/TURESPAÑA. 2ª quinzena de febrer. **Budapest** (Hongria). Presentació de l'oferta especialitzada.

Congressos: 19/02. **Marbella** (Espanya). Congrés UNAV.

Jornades Professionals: Febrer. **Nova Orleans** (EUA). **Houston** (EUA). **Dallas** (EUA). **Tampa** (EUA).

Però, a més a més, durant els mesos de gener i febrer, mantendrem l'animació de les nostres illes com a destinació a través d'una àmplia diversitat de concerts del programa "Un hivern a Mallorca" o del programa de la Fundació per a la Música; del patrocini de les temporades de ballet i d'òpera; o d'esdeveniments esportius com la "Challenge" Volta Ciclista a Mallorca o el V Trofeu ATP de tennis de Mallorca... como a part de les 450 activitats que la Conselleria de Turisme impulsarà a les Balears durant aquest any.

INSTITUT
Balear
DE PROMOCIÓ DEL TURISME

GOVERN BALEAR
Conselleria de Turisme